

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© tłumaczenie i opracowanie wyroku Sędziego Sądu Okręgowego Agnieszka Niklas-Bibik; tłumaczenie nie ma charakteru oficjalnego, ani profesjonalnego; wyrok dostępny w HUDOC w jednym lub obu językach urzędowych Trybunału /w tym wypadku język angielski/; wersja wg stanu na 6/10/2022;

SEKCJA PIERWSZA

Sprawa JUSZCZYSZYN przeciwko Polsce

(skarga nr 35599/20)

WYROK

Artykuł 6 § 1 (cywilny) - Poważne nieprawidłowości w powoływaniu sędziów do nowo utworzonej Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, która zawiesiła sędziego w obowiązkach za weryfikację niezawisłości innego sędziego powołanego na podstawie rekomendacji zreformowanej Krajowej Rady Sądownictwa (KRS) - Naruszenie istoty prawa do "sądu ustanowionego ustawą" - Naruszenie niezawisłości i bezstronności Izby Dyscyplinarnej - Zastosowanie wyroku w sprawie *Reczkowicz przeciwko Polsce* w świetle trzystopniowego testu sformułowanego w sprawie *Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii* [GC] Artykuł 8 - Życie prywatne - Nieprzewidywalne zawieszenie sędziego w czynnościach w związku z wydaniem orzeczenia sądowego opartego na oczywiście nieracjonalnym stosowaniu prawa przez organ niebędący "sądem ustanowionym ustawą"

Artykuł 18 (+ Artykuł 8) - Ograniczenie w nieuprawnionych celach - Środki dyscyplinarne prowadzące do zawieszenia skarżącego mające głównie na celu ukaranie i zniechęcenie go do weryfikowania zgodności z prawem powoływania sędziów z rekomendacji zreformowanej KRS - Kontekst kolejnych reform skutkujących osłabieniem niezawisłości sędziowskiej - Zaskarżone środki z pominięciem orzeczeń TSUE i polskiego Sądu Najwyższego, które poczyniły zasadnicze ustalenia co do braku niezależności zreformowanej KRS i statusu sędziów powołanych z jej rekomendacji - Zaskarżone środki niezgodne z podstawowymi zasadami niezależności sądów i państwa prawa

STRASBOURG

6 października 2022 roku

Niniejszy wyrok stanie się ostateczny w okolicznościach określonych w Artykule 44 § 2 Konwencji. Może on podlegać korekcie redakcyjnej.

W sprawie Juszcyszyn przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Sekcja pierwsza) w składzie:

Marko Bošnjak, *przewodniczący,*

Péter Paczolay,

Krzysztof Wojtyczek,

Erik Wennerström,

Raffaele Sabato,

Lorraine Schembri Orland,

Ioannis Ktistakis, *Sędziowie,*

i Renata Degener, *sekretarz sekcji,*

Uwzględniając:

skargę (nr 35599/20) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej wniesioną do Trybunału na podstawie Artykułu 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności ("Konwencja") przez obywatela polskiego, Pana Pawła Juszcyszyna ("skarżący"), w dniu 4 sierpnia 2020 roku;

decyzję o zawiadomieniu Rządu Polskiego ("Rząd") o skargach na podstawie Artykułu 6 § 1, Artykułu 8, Artykułu 18 w związku z Artykułem 8 oraz Artykułu 1 Protokołu nr 1 do Konwencji;

stanowisko przedstawione przez pozwany rząd i stanowisko na odpowiedź przedstawioną przez skarżącego;

uwagi na piśmie złożone przez Fundację "Judges for Judges" (Holandia) wspólnie z prof. L. Pechem, Międzynarodową Komisją Prawników oraz Rzecznikiem Praw Obywatelskich RP, którym Przewodniczący Sekcji udzielił zgody na interwencję;

aktualizację stanu faktycznego przedstawioną przez skarżącego w dniu 7 czerwca 2022 roku oraz odpowiedź Rządu na nią z dnia 1 lipca 2022 roku;

Obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 6 września 2022 roku,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

WPROWADZENIE

1. Sprawa dotyczy zawieszenia skarżącego w pełnieniu obowiązków sędziowskich przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego, która zdaniem skarżącego nie spełniała wymogów "niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego przez prawo". Skarżący zarzucił również, że zawieszenie stanowiło naruszenie jego prawa do poszanowania życia prywatnego oraz że ograniczenie wspomnianego prawa zostało zastosowane w celu nieprzewidzianym przez Konwencję. Skarżący powołał się na Artykuł 6 § 1, Artykuł 8, Artykuł 18 w związku z Artykułem 8 oraz Artykuł 1 Protokołu nr 1 do Konwencji.

FAKTY

2. Skarżący urodził się w 1972 roku i mieszka w Olsztynie. Był reprezentowany przez pana P. Kładocznego, prawnika z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, organizacji pozarządowej z siedzibą w Warszawie.

3. Rząd był reprezentowany przez swojego pełnomocnika, pana J. Sobczaka z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

4. Stan faktyczny sprawy można podsumować w następujący sposób.

I. TŁO I KONTEKST SPRAWY

5. Szersze krajowe tło niniejszej sprawy zostało przedstawione w wyrokach Trybunału w sprawie *Reczkowicz* (nr 43447/19, §§ 4-53, 22 lipca 2021 roku) oraz *Grzęda* ([GC], nr 43572/18, §§ 14-28, 15 marca 2022 roku).

II. POSTĘPOWANIE W SPRAWIE ZAWIESZENIA SKARŻĄCEGO

6. Skarżący zdał egzamin sędziowski i w czerwcu 2001 roku został aplikantem sędziowskim. W dniu 4 grudnia 2003 roku został powołany na stanowisko sędziego *Sądu Rejonowego* w Olsztynie.

7. W dniu 2 września 2019 roku Minister Sprawiedliwości delegował skarżącego do *Sądu Okręgowego* w Olsztynie do lutego 2020 roku. Został on przydzielony do wydziału apelacyjnego cywilnego.

8. W dniu 20 listopada 2019 roku skarżący, zasiadając w składzie jednoosobowym *Sądu Okręgowego* w Olsztynie, rozpoznał apelację wniesioną przez pozwanego w sprawie cywilnej od wyroku wydanego przez *Sąd Rejonowy* w Lidzbarku Warmińskim. *Sąd Rejonowy* wydał wyrok w składzie jednoosobowym w składzie sędziego D.I. Postępowanie dotyczyło roszczenia o zapłatę wniesionego przez fundusz inwestycyjny przeciwko osobie fizycznej.

9. Rozpoznając apelację, skarżący wydał postanowienie (*postanowienie*) nakazujące Szefowi Kancelarii *Sejmu* przedstawienie kopii list poparcia dla kandydatów na sędziów do nowej *Krajowej Rady Sądownictwa* - "KRS", którzy zostali następnie wybrani przez *Sejm* w dniu 6 marca 2018 roku. Dokumenty te zostały złożone w Kancelarii w ramach procedury wyboru sędziowskich członków "nowej" KRS określonej w ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o KRS w brzmieniu nadanym ustawą o zmianie ustawy o KRS ("ustawa zmieniająca z 2017 roku"). Wnioskodawca zobowiązał również Szefa Kancelarii do złożenia oświadczeń obywateli lub sędziów, którzy wycofali swoje poparcie dla kandydatów (w celu uzyskania dalszych szczegółów dotyczących procedury wyborów do "nowej" KRS zobacz *Reczkowicz*, cytowany powyżej, §§ 11- 22).

10. Skarżący wyznaczył tygodniowy termin na przekazanie stosownych dokumentów od doręczenia jego postanowienia, pod rygorem nałożenia grzywny w przypadku nieuzasadnionej odmowy przedstawienia żądanych dokumentów. Zarządzenie nie zawierało uzasadnienia ani podstawy prawnej, na której zostało wydane.

Informację o postanowieniu przekazała mediom rzeczniczka Sądu Okręgowego w Olsztynie. Według niej sędzia, który orzekał w sprawie w pierwszej instancji, został powołany na podstawie uchwały podjętej przez nową KRS. Stwierdziła ponadto, że w ocenie sądu odwoławczego, w świetle wyroku TSUE z 19 listopada 2019 roku, taka sytuacja mogła budzić wątpliwości, czy orzeczenie wydane w sprawie zostało wydane przez osobę do tego upoważnioną.

11. Skarżący podniósł, że zamierzał sprawdzić, czy sąd niższej instancji spełnił wymóg niezawisłości wynikający z prawa UE, ponieważ sędzia D.I. został powołany przez Prezydenta RP na podstawie uchwały podjętej przez nową KRS. Miało to znaczenie dla ważności postępowania pierwszoinstancyjnego, a w konsekwencji prawa do sprawiedliwego rozpoznania sprawy stron tego postępowania w świetle wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ("TSUE") z dnia 19 listopada 2019 roku (A.K. *i inni*, sprawy połączone C-585/18, C-624/18 i C-625/18) dotyczącego niezależności KRS i Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego (zob. paragrafy 120-122 poniżej).

12. Listy poparcia nie były w tym czasie publicznie dostępne. Posłanka na *Sejm*, K.G.-P., zwróciła się do Kancelarii *Sejmu* o udostępnienie tych dokumentów w trybie ustawy o dostępie do informacji, ale bezskutecznie. Zaskarżyła odmowę do sądów administracyjnych. Jednak mimo prawomocnego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 28 czerwca 2019 roku (sygn. akt I OSK 4282/18) nakazującego ujawnienie, listy poparcia nie zostały upublicznione. Ostatecznie zostały one ujawnione 14 lutego 2020 roku (zob. *Reczkowicz*, cyt. wyżej, § 22).

13. W dniu 25 listopada 2019 roku Minister Sprawiedliwości cofnął skarżącemu delegację do Sądu Okręgowego. Nie podał żadnych powodów swojej decyzji. W dniu 26 listopada 2019 roku Minister Sprawiedliwości stwierdził na konferencji prasowej:

"rolą sądu jest sprawiedliwe orzekanie, a nie zabawa w politykę i podważanie statusu innych sędziów czy konstytucyjnych fundamentów Rzeczypospolitej Polskiej, w tym kompetencji takich organów jak *Sejm*, KRS czy Prezydenta Rzeczypospolitej.

Minister Sprawiedliwości nigdy nie będzie popierał tego rodzaju działalności w sądach, która sprowadza się do anarchizacji polskiego sądownictwa i przekroczenia uprawnień sędziów ..."

14. W tym samym dniu Ministerstwo Sprawiedliwości opublikowało komunikat prasowy dotyczący zakończenia delegowania skarżącego. Stwierdzono w nim *między innymi*, co następuje:

"Sędzia ten [skarżący] rozpatrywał apelację w jednej ze spraw cywilnych. W toku postępowania bezzasadnie zakwestionował status sędziego wyznaczonego przez Prezydenta RP, który w tej samej sprawie wydał wyrok w pierwszej instancji. W ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości takie działanie stanowi niedopuszczalną ingerencję w działalność organów konstytucyjnych [państwa] i może prowadzić do chaosu i anarchii.

Żaden sędzia nie ma prawa oceniać statusu innego sędziego, wykorzystując w tym celu postępowanie dowodowe w konkretnej sprawie. Po podpisaniu aktu powołania na urząd sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej, akt ten nie może być kwestionowany"

15. W dniu 26 listopada 2019 roku na sali sądowej Sądu Okręgowego w Olsztynie skarżący złożył oświadczenie dla mediów związane z wypowiedzeniem mu delegowania. W związku z tym stwierdził: "(...) prawo stron do rzetelnego procesu jest dla mnie ważniejsze niż moja sytuacja zawodowa. Sędzia nie może bać się polityków, nawet jeśli mają oni wpływ na jego karierę. Apeluję do moich kolegów sędziów, aby zawsze pamiętali o przysiędze sędziowskiej [i] orzekali niezależnie i odważnie".

16. W dniu 28 listopada 2019 roku M.L., *Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych (Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego; "zastępca rzecznika dyscyplinarnego")* wszczął postępowanie dyscyplinarne przeciwko skarżącemu i zarzucił mu cztery przewinienia dyscyplinarne.

17. Po pierwsze, skarżącemu zarzucono popełnienie przewinienia dyscyplinarnego polegającego na uchybieniu godności urzędu sędziego z art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku o ustroju sądów powszechnych ("ustawa z 2001 r."), w brzmieniu obowiązującym w danym czasie, w odniesieniu do decyzji z dnia 20 listopada 2019 roku. Zastępca rzecznika dyscyplinarnego zarzucił skarżącemu, że nadużył władzy, nakazując bez podstawy prawnej Szefowi Kancelarii *Sejmu* sporządzenie kopii dokumentów dotyczących wyboru sędziowskich członków nowej KRS. W ten sposób przypisał sobie kompetencję do oceny zgodności z prawem wyboru tych członków oraz wykonywania przez Prezydenta Rzeczypospolitej jego prerogatywy do powoływania sędziów, a tym samym działał wbrew interesowi prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Zastępca rzecznika dyscyplinarnego zarzucił ponadto, że zarządzenie skarżącego stanowiło przestępstwo nadużycia władzy z art. 231 § 1 kodeksu karnego.

18. Zastępca rzecznika dyscyplinarnego zauważył, że Izba Dyscyplinarna była właściwa do rozpoznania sprawy jako sąd pierwszej instancji, ponieważ zarzut dyscyplinarny dotyczący orzeczenia z dnia 20 listopada 2019 roku również nosił znamiona przestępstwa umyślnego.

19. Po drugie, skarżącemu zarzucono działanie wbrew art. 89 ust. 1 ustawy z 2001 roku poprzez złożenie oświadczeń dla prasy dotyczących zakończenia jego delegowania.

20. Wreszcie, został on obwiniony o dwa zarzuty popełnienia przewinienia dyscyplinarnego polegającego na uchybieniu godności urzędu sędziego w związku z dwoma wnioskami o wyłączenie od rozpoznania sprawy karnej. Zastępca rzecznika dyscyplinarnego zarzucił, że w tych wnioskach skarżący powołał się na nieprawdziwe fakty.

21. W dniu 29 listopada 2019 roku sędzia M.N., Prezes Sądu Okręgowego w Olsztynie, na podstawie art. 130 ust. 1 ustawy z 2001 r. zarządził natychmiastową przerwę w wykonywaniu obowiązków sędziowskich przez skarżącego na okres jednego miesiąca i do czasu wydania orzeczenia w tym zakresie przez Izbę Dyscyplinarną. Stwierdził, że natychmiastowe zawieszenie było uzasadnione odwołaniem się do autorytetu sądu i istotnych interesów służby, biorąc pod uwagę charakter zarzutów dyscyplinarnych postawionych skarżącemu oraz fakt, że jeden z nich dotyczył również przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego.

22. Sędzia M.N. był także członkiem sędziowskim nowej KRS wybranej przez *Sejm* w dniu 6 marca 2018 roku.

23. W dniu 20 grudnia 2019 roku adwokaci skarżącego złożyli do Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego wniosek o odsunięcie rzecznika dyscyplinarnego P.S. oraz jego dwóch zastępców P.R. i M.L. od zajmowania się sprawą ze względu na brak bezstronności. Podnieśli też, że ich wniosek nie mógł być rozpatrywany przez Izbę Dyscyplinarną, która zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2019 roku (sygn. III PO 7/18) nie jest sądem w rozumieniu prawa unijnego ani krajowego. Wnieśli o to, aby ich wniosek został rozpoznany przez Izbę Karną Sądu Najwyższego.

24. Tego samego dnia adwokaci skarżącego zwrócili się do Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o stwierdzenie, że Izba Dyscyplinarna nie była właściwa do rozpoznania sprawy dotyczącej zawieszenia skarżącego. Wnioskowali o wyznaczenie innej izby do rozpoznania sprawy. Utrzymywali, że Izba Dyscyplinarna nie może być uznana za niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą w rozumieniu Artykułu 45 Konstytucji, Artykułu 47 Karty Praw Podstawowych oraz Artykułu 6 Konwencji.

25. W dniu 23 grudnia 2019 roku M.G., Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego odpowiedziała, że wniosek adwokatów skarżącego wpłynął w dniu 20 grudnia, podczas gdy sprawa miała być rozpoznana w dniu 23 grudnia 2019 roku. W tych okolicznościach nie mogła podjąć czynności zgodnie z wnioskiem, a ponadto p.o. Prezesa Izby Dyscyplinarnej odmówił przekazania akt sprawy.

A. Decyzja wydana przez Izbę Dyscyplinarną w pierwszej instancji

26. W dniu 23 grudnia 2019 roku Izba Dyscyplinarna, obradująca jako sąd pierwszej instancji w składzie dwóch sędziów J.W. i A.R. oraz jednego ławnika, podjęła uchwałę uchylającą zarządzenie Prezesa Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 29 listopada 2019 roku o natychmiastowej przerwie w pełnieniu obowiązków sędziowskich przez skarżącego.

27. Na wstępie Izba Dyscyplinarna zauważyła, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, w postępowaniu dotyczącym zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych sąd dyscyplinarny mógł rozstrzygać jedynie o zasadności odsunięcia sędziego od pełnienia obowiązków w związku z postawionymi mu zarzutami dyscyplinarnymi. Postępowanie takie, mając charakter pomocniczy, nie mogło kategorycznie przesądzać kwestii odpowiedzialności sędziego za dane przewinienie dyscyplinarne.

28. W zakresie pierwszego zarzutu dyscyplinarnego Izba Dyscyplinarna uznała, że orzeczenie wydane przez skarżącego w dniu 20 listopada 2019 roku, rzekomo w związku z wydanym poprzedniego dnia wyrokiem prejudycjalnym TSUE, było oczywiście nieuzasadnione. W postępowaniu dotyczącym kwestii zawieszenia skarżącego nie można było ustalić, czy był to błąd skarżącego wynikający z niedostatecznej analizy tego orzeczenia, czy też był to wynik celowego działania, dla którego orzeczenie TSUE służyło jedynie jako pretekst. Kwestia ta została by rozstrzygnięta przez sąd dyscyplinarny w postępowaniu głównym w przypadku wniesienia stosownego zarzutu dyscyplinarnego. Zauważając, że dążenie do przejrzystości w kontekście wyboru członków KRS było uzasadnione, Izba Dyscyplinarna podkreśliła, że próba uzyskania odpowiednich informacji w drodze decyzji wydanej przez skarżącego była nieuzasadniona.

29. Stwierdzono jednak, że istnieją zasadnicze wątpliwości co do możliwości ponoszenia odpowiedzialności dyscyplinarnej przez sędziego za wydanie nawet oczywiście bezpodstawnego orzeczenia poprzez zakwalifikowanie jego czynu jako przewinienia dyscyplinarnego polegającego na uchybieniu godności urzędu. Izba Dyscyplinarna podkreśliła, że wydanie bezpodstawnego orzeczenia sądowego nie mogło być w świetle dotychczasowego orzecznictwa i poglądów nauki prawa zakwalifikowane jako takie przewinienie dyscyplinarne.

30. Zauważono ponadto, że przewinienie dyscyplinarne, które polegało na wydaniu nieuzasadnionego lub błędnego orzeczenia sądowego, a więc czyn dotyczący wykonywania obowiązków sędziowskich, mogłoby ewentualnie zostać uznane za oczywiste i rażące naruszenie prawa z art. 107 ust. 1 ustawy z 2001 r. Rzecznik dyscyplinarny nie sformułował jednak takiego zarzutu, mimo że zarzucił skarżącemu nadużycie uprawnień.

31. Izba Dyscyplinarna zauważyła ponadto, że na tym etapie postępowania nieuzasadnione było twierdzenie, że kwestionowany czyn skarżącego wypełnił znamiona przestępstwa nadużycia władzy przez funkcjonariusza publicznego z art. 231 § 1 Kodeksu karnego. Zauważono, że w aktach sprawy nie było informacji o jakichkolwiek działaniach prokuratora związanych z takim zarzutem wobec skarżącego. Stwierdzono również, że materiał dowodowy zebrany przez rzecznika dyscyplinarnego nie uzasadniał uzasadnionego podejrzenia, że skarżący popełnił takie przestępstwo.

32. Ponadto Izba Dyscyplinarna stwierdziła, że podstawy prawne, na które powołał się Prezes Sądu Okręgowego w Olsztynie wydając decyzję nakazującą natychmiastową przerwę w wykonywaniu obowiązków sędziowskich przez skarżącego, nie istniały w chwili rozpatrywania sprawy. Wydanie nawet oczywiście nieuzasadnionego orzeczenia nie stanowiło takiej podstawy. Był to jednorazowy akt ze strony skarżącego, który nie mógł być uznany za istotnie podważający autorytet sądu lub ważne interesy służby.

33. Izba Dyscyplinarna zauważyła, że kryteria istotne dla zawieszenia sędziego obejmują: szkodliwość dla służby, stopień zawinienia, interes wymiaru sprawiedliwości oraz wystarczające prawdopodobieństwo popełnienia czynu. Podsumowując, po dokonaniu oceny okoliczności związanych z wydaniem postanowienia z dnia 20 listopada 2019 roku, Izba Dyscyplinarna uznała, że zawieszenie skarżącego w obowiązkach sędziowskich z uwagi na pierwszy zarzut dyscyplinarny było zbędne.

34. W odniesieniu do zarzutu dyscyplinarnego dotyczącego działania wbrew art. 89 ust. 1 ustawy z 2001 r. (zob. paragraf 19 powyżej), Izba Dyscyplinarna zgodziła się, że złożenie przez skarżącego oświadczeń dla prasy dotyczących zakończenia jego delegowania naruszało ten przepis. Jednakże rzecznik dyscyplinarny nie wskazał, czy czyn ten należy określić jako godzący w godność urzędu sędziego, czy też jako oczywiste i rażące naruszenie prawa w rozumieniu sekcji 107(1) ustawy z 2001 roku. W każdym razie Izba Dyscyplinarna uznała, że również w odniesieniu do tego zarzutu nie zaistniały okoliczności wymagające zawieszenia skarżącego w pełnieniu obowiązków sędziowskich.

35. W odniesieniu do dwóch pozostałych zarzutów (zob. paragraf 20 powyżej) i uwzględniając odpowiednie kryteria, Izba Dyscyplinarna uznała, że nie uzasadniają one zawieszenia skarżącego.

36. Wreszcie Izba Dyscyplinarna przeanalizowała zasadność zawieszenia skarżącego w świetle całości postawionych mu zarzutów dyscyplinarnych. Zauważyła, że decyzja o zawieszeniu wymagała dużej ostrożności i powinna być traktowana jako środek wyjątkowy, za którym miała przemawiać poważna waga przewinienia i stopień zawinienia lub wyjątkowo negatywny odbiór społeczny zachowania sędziego. Dodatkowo jednak przeprowadzona w tym świetle ocena nie wskazywała na potrzebę zawieszenia sędziego.

37. W dniu 30 grudnia 2019 roku zastępca rzecznika dyscyplinarnego złożył odwołanie incydentalne (*zażalenie*) od orzeczenia Izby Dyscyplinarnej pierwszej instancji. Podniósł, że Izba Dyscyplinarna błędnie uznała, że zarzuty dyscyplinarne wobec skarżącego nie stanowią wystarczającej podstawy do jego zawieszenia. Wniósł o zawieszenie skarżącego w pełnieniu obowiązków sędziowskich i obniżenie jego wynagrodzenia o 50% na czas trwania zawieszenia.

38. W dniu 13 stycznia 2020 roku adwokat skarżącego ponownie zwrócił się do Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o stwierdzenie, że

Izba Dyscyplinarna nie była właściwa do rozpoznania sprawy i wyznaczenie w tym celu innej izby Sądu Najwyższego.

39. W dwóch postanowieniach z dnia 4 lutego 2020 roku rzecznik dyscyplinarny oddalił wniosek skarżącego o wyłączenie wobec zastępcy rzecznika dyscyplinarnego M.L. i pozostawił bez rozpoznania wniosek wobec siebie i drugiego zastępcy.

B. Orzeczenie wydane przez Izbę Dyscyplinarną w drugiej instancji

40. W dniu 4 lutego 2020 roku Izba Dyscyplinarna, obradująca jako sąd drugiej instancji, w składzie dwóch sędziów R.W. i A.T. oraz jednego ławnika, zmieniła uchwałę pierwszej instancji z dnia 23 grudnia 2019 roku. Postanowiła zawiesić skarżącego w pełnieniu obowiązków sędziowskich i obniżyć jego wynagrodzenie o 40% na czas zawieszenia.

41. Izba Dyscyplinarna zgodziła się z większością rozumowania sądu pierwszej instancji; nie zaakceptowała jednak jego stanowiska w zakresie oceny stopnia społecznej szkodliwości postanowienia skarżącego z dnia 20 listopada 2019 roku dla wymiaru sprawiedliwości. Kwestię tę należało zbadać w świetle art. 130 § 1 w związku z art. 107 ustawy z 2001 r. Przepisy te regulowały podstawy do zarządzenia natychmiastowej przerwy w wykonywaniu obowiązków sędziowskich przez sędziego w przypadku zarzutu popełnienia przewinienia dyscyplinarnego. Izba Dyscyplinarna zauważyła, że w przypadku skarżącego istotne były dwie z podstaw określonych w art. 130 ust. 1, a mianowicie autorytet sądu i istotne interesy służby, które związane były z jego zachowaniem w postaci oczywistego i *rażącego* naruszenia prawa (*oczywista i rażąca obraza przepisów prawa*) oraz narażenia na szwank godności urzędu sędziowskiego, o których mowa w art. 107 ust. 1 ustawy z 2001 r.

42. Izba Dyscyplinarna uznała, że musi się skupić na postanowieniu skarżącego z dnia 20 listopada 2019 r. W odniesieniu do tego postanowienia ustaliła, co następuje: (1) nie zawierało ono podstawy prawnej, w oparciu o którą zostało wydane; (2) istniał oczywisty brak związku między wnioskowanymi dowodami z dokumentów dotyczących kandydatów na sędziów do KRS a rozpatrywaną sprawą cywilną, ponieważ pierwszy z nich nie miał znaczenia dla rozstrzygnięcia drugiego; (3) postanowienie wywołało niekorzystne skutki prawne dla stron postępowania, ponieważ spowodowało odroczenie rozpoznania sprawy; oraz (4) wydanie postanowienia na podstawie postanowienia wstępnego TSUE z 19 listopada 2019 roku było nieuzasadnione. Dla Izby Dyscyplinarnej okoliczności te uzasadniały przyjęcie, że w chwili wydania postanowienia doszło do oczywistego naruszenia prawa.

43. Izba Dyscyplinarna zauważyła ponadto, że odpowiedzialność dyscyplinarna skarżącego związana była nie tylko z oczywistym naruszeniem prawa i niewłaściwym sporządzeniem postanowienia, ale także z naruszeniem Konstytucji w zakresie przepisów dotyczących prerogatyw

Prezydenta Rzeczypospolitej w zakresie powoływania sędziów. W świetle obowiązującego prawa kompetencje Prezydenta w zakresie powoływania sędziów nie pozostawiały wątpliwości, że był on jedynym organem uprawnionym do kreowania dysponentów władzy sądowniczej w Polsce. Jego uprawnienia w tym zakresie wynikały wprost z Konstytucji i wkraczanie w te kompetencje przez sąd lub sędziego było niedopuszczalne.

44. Ponadto Izba Dyscyplinarna zauważyła, że w grę wchodził aspekt kurtuazyjny relacji pomiędzy wszystkimi sądami/sędziami a Prezydentem RP. Niezbędnym elementem etyki zawodu sędziowskiego było zachowanie szacunku dla urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej. Kwestionowanie przez sędziego powołania innego sędziego stanowiło formę oskarżenia skierowanego do Prezydenta Rzeczypospolitej, a tym samym naruszało godność sędziego w sposób rażący.

45. Izba Dyscyplinarna zauważyła, że wydając postanowienie z 20 listopada 2019 roku skarżący zlekceważył wymóg skupienia się przez sąd na rozstrzygnięciu konkretnej sprawy dotyczącej rzeczywistych stron postępowania. Nie można było przyjąć, że jeden sędzia, zamiast skupić się na przedmiocie sprawy, *de facto* zamierzał podważyć status innego sędziego. Zauważył ponadto, że prawidłowe sprawowanie władzy sądowniczej nie polega na arbitralnej interpretacji prawa ani na arbitralnym przypisywaniu sobie uprawnień, których się nie posiada. Skoro zatem sąd nie miał prawa oceniać prawidłowości decyzji Prezydenta o powołaniu sędziego, to nie miał również prawa oceniać prawidłowości wyboru członków KRS, a w konsekwencji dowody zawnioskowane przez skarżącego nie miały znaczenia dla zamierzonego celu.

46. Izba Dyscyplinarna powołała się również na *Zbiór zasad etyki zawodowej sędziów i asesorów sądowych* przyjęty przez KRS w dniu 13 stycznia 2017 roku. Zgodnie z art. 4 Zbioru, sędzia był zobowiązany do strzeżenia autorytetu swojego urzędu, autorytetu wymiaru sprawiedliwości oraz konstytucyjnej roli sądownictwa. Zgodnie z art. 8 Zbioru, we wszystkich przydzielonych sprawach sędzia był zobowiązany działać bez zwłoki i bez narażania stron i Skarbu Państwa na zbędne koszty. W ocenie Izby Dyscyplinarnej skarżący nie przestrzegał jednak tych zasad etyki zawodowej, ponieważ naraził strony na ryzyko dodatkowych rozpraw, a Skarb Państwa na odpowiedzialność za opóźnienia w postępowaniu, jak również nie respektował prerogatyw Prezydenta i interesów wymiaru sprawiedliwości.

47. Izba Dyscyplinarna zakwestionowała ponadto motywację skarżącego, zauważając, że w tej "quasi-kontrowersji" nie sposób dostrzec interesu obywatela lub jego prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, o którym mowa w Artykule 45 Konstytucji. Gdyby strony postępowania wcześniej zakwestionowały status sędziego rozpoznającego sprawę, dysponowałyby środkami proceduralnymi umożliwiającymi podniesienie tej kwestii. Jednak w tej sprawie z inicjatywą podniesienia tej kwestii wystąpił

wyłącznie skarżący, mimo że polska procedura cywilna co do zasady opiera się na kontradyktoryjności.

48. Izba Dyscyplinarna zauważyła, że nie może w pełni odnieść się do motywów zachowania skarżącego, ponieważ nie wyjaśnił ich w postępowaniu. Niemniej jednak zauważyła, że zachowanie skarżącego podczas spotkania z mediami w dniu 26 listopada 2019 roku przeczyło twierdzeniu, że jedynym celem jego działania było wyjaśnienie wątpliwości związanych ze statusem sędziego rozpoznającego sprawę w pierwszej instancji. W ocenie Izby Dyscyplinarnej działanie skarżącego wymagało podjęcia przez jego przełożonych natychmiastowych środków naprawczych w postaci zawieszenia go w czynnościach służbowych.

49. Izba Dyscyplinarna zauważyła następnie, że zachowanie skarżącego było szkodliwe dla wizerunku sądownictwa i pogłębiało niepewność prawną wśród obywateli, którzy nie rozumieli, jak przedstawiciele władzy sądowniczej mogli nie wiedzieć, kim jest sędzia. W jej ocenie szacunek dla państwa i jego instytucji wymagał, aby każdy sędzia uznawał prerogatywę Prezydenta do powoływania sędziów. Ponadto zadaniem sędziów było stosowanie prawa i orzekanie w przedłożonych im sprawach, a nie badanie prawidłowości powołania innych organów konstytucyjnych i sposobu wykonywania przez nie konstytucyjnych uprawnień.

50. Izba Dyscyplinarna stwierdziła, że skarżący naruszył zatem nie tylko art. 248 i towarzyszące mu przepisy k.p.c., wydając zaskarżone postanowienie poza przyznanymi mu przez ustawę uprawnieniami, ale naruszył także Konstytucję, podważając konstytucyjny porządek prawny. Dotyczyło to w szczególności przepisów konstytucyjnych odnoszących się do: (1) zakresu prerogatywy prezydenckiej (art. 144 § 3 pkt 17 w zw. z art. 4 ust. 2 Konstytucji); (2) przekroczenia granic prawa poza zakresem kompetencji w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości (art. 175 ust. 1 w zw. z art. 7 Konstytucji) oraz (3) traktowania Prezydenta Rzeczypospolitej jako organu administracji w odniesieniu do jego decyzji opartych na prerogatywach (art. 179 w zw. z art. 10 ust. 2 Konstytucji). Izba Dyscyplinarna uznała, że skarżący godził w ten sposób w istotne interesy służby, a tym samym naruszył autorytet sądu, wydając postanowienie oczywiście sprzeczne z przepisami prawa.

51. Izba Dyscyplinarna zauważyła, że waga naruszenia, wyjątkowo zły przykład dla innych sędziów, podważenie kompetencji Prezydenta Rzeczypospolitej, bezprawność zarządzenia i groźba chaosu, gdyby przyjąć praktykę wkraczania każdego sędziego w prerogatywy Prezydenta, w pełni uzasadniały konieczność zawieszenia skarżącego w czynnościach sędziowskich.

52. Jeśli chodzi o obniżenie wynagrodzenia skarżącego o 40%, Izba Dyscyplinarna wzięła pod uwagę z jednej strony fakt, że skarżący nie będzie wykonywał żadnej pracy, a z drugiej - konieczność zapewnienia mu wystarczających środków. Zauważyła, że decyzja ta miała charakter prewencyjny i nie przesądzała o wyniku sprawy dyscyplinarnej. Zarzuty

dyscyplinarne wobec skarżącego były jednak na tyle poważne, że dalsze wykonywanie obowiązków sędziowskich przez skarżącego, który podważył zasady związane z prerogatywami Prezydenta Rzeczypospolitej, byłoby sprzeczne z interesem wymiaru sprawiedliwości.

53. Uchwała Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 roku zawieszająca skarżącego była natychmiast wykonalna. W związku z tą uchwałą Prezes Sądu Rejonowego w Olsztynie zarządził w tym samym dniu, aby nie przydzielać skarżącemu więcej spraw, a sprawy znajdujące się na jego wokandzie rozdzielić pomiędzy innych sędziów tego sądu.

54. Skarżący nie brał udziału w postępowaniu przed Izłą Dyscyplinarną, gdyż nie uważał jej za legalny sąd.

55. W dniu 18 lutego 2020 roku skarżący poinformował Prezesa Sądu Rejonowego w Olsztynie, że ponieważ Izba Dyscyplinarna nie była sądem w rozumieniu prawa unijnego i krajowego, uchwała z dnia 4 lutego 2020 roku nie mogła wywołać skutku w postaci zawieszenia go w czynnościach. Zwrócił się do Prezesa Sądu Rejonowego o umożliwienie mu wznowienia wykonywania obowiązków sędziowskich. W dniu 5 marca 2020 roku prezes Sądu Rejonowego odpowiedział, że wyda niezbędne zarządzenia uwzględniające wniosek skarżącego po zmianie lub uchyleniu uchwały Izby Dyscyplinarnej. Kolejne wnioski skarżącego w tej samej sprawie były bezskuteczne.

56. W dniu 14 lipca 2020 roku zastępca rzecznika dyscyplinarnego zarzucił skarżącemu nowe przewinienie dyscyplinarne polegające na uchybieniu godności urzędu sędziowskiego, zarzucając mu popełnienie w październiku 2015 roku wykroczenia administracyjnego polegającego na przekroczeniu prędkości.

57. W dniu 4 lutego 2021 roku zastępca rzecznika dyscyplinarnego skierował do Izby Dyscyplinarnej wniosek o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej przeciwko skarżącemu. Postępowanie to toczy się obecnie przed Izłą Odpowiedzialności Zawodowej po zniesieniu Izby Dyscyplinarnej z dniem 15 lipca 2022 roku.

III. POSTĘPOWANIE CYWILNE PRZECIWKO SĄDOWI REJONOWEMU W OLSZTYNIE

58. W dniu 12 marca 2021 roku skarżący złożył w tym ostatnim sądzie wniosek o wydanie nakazu przeciwko Sądowi Rejonowemu w Olsztynie. Domagał się między innymi umożliwienia mu wykonywania praw i obowiązków sędziowskich. W dniu 23 marca 2021 roku Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowił, że jego wniosek zostanie rozpatrzony przez Sąd Rejonowy w Bydgoszczy.

59. W dniu 14 kwietnia 2021 roku Sąd Rejonowy w Bydgoszczy udzielił zabezpieczenia. Nakazał Sądowi Rejonowemu w Olsztynie zezwolenie skarżącemu na wykonywanie praw i obowiązków sędziego tego ostatniego sądu na czas trwania postępowania głównego. Ponadto nakazał skarżącemu

wszcęcie postępowania w sprawie jego roszczenia w ciągu dwóch tygodni od doręczenia nakazu. Sąd uznał, że skarżący wystarczająco uzasadnił istnienie roszczenia oraz swój interes prawny w wydaniu zabezpieczenia. Zauważył, że istniały uzasadnione wątpliwości co do istnienia prawnego uchwały Izby Dyscyplinarnej z 4 lutego 2020 roku wydanej w sprawie skarżącego. Wątpliwości te wynikały z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2019 roku (sygn. akt III PO 7/18), który został wydany w następstwie orzeczenia wstępnego TSUE z dnia 19 listopada 2019 roku w sprawie *A.K. i inni* (C585/18-, -C624/18 i -C625/18; zob. odpowiednio pkt 96-97 i 120-122 poniżej).

60. W dniu 20 kwietnia 2021 roku skarżący złożył w Sądzie Rejonowym w Olsztynie wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego w zakresie zabezpieczenia. Jego wniosek został przekazany do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Bydgoszczy. Sąd ten orzekł, że nakaz stał się prawomocny w dniu 8 czerwca 2021 roku. Wydaje się, że postępowanie egzekucyjne jest w toku przed tym sądem.

61. W dniu 4 maja 2021 roku skarżący wniósł do tego ostatniego sądu powództwo o wydanie wyroku deklaratoryjnego przeciwko Sądowi Rejonowemu w Olsztynie. Dążył do ustalenia, że zachował wszystkie prawa i obowiązki wynikające z powołania na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w Olsztynie oraz że uchwała Izby Dyscyplinarnej nie miała wpływu na jego status. Ponadto wnosił o umożliwienie mu przez Sąd Rejonowy w Olsztynie wykonywania praw i obowiązków sędziego. W dniu 13 maja 2021 roku sprawa została przekazana do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Bydgoszczy.

62. W dniu 17 grudnia 2021 roku Sąd Rejonowy w Bydgoszczy wydał wyrok uwzględniający powództwo skarżącego. W szczególności nakazał pozwanemu umożliwić skarżącemu wykonywanie obowiązków sędziowskich. W dniu 20 grudnia 2021 roku skarżący zwrócił się do sędziego K.K., wiceprezesa Sądu Rejonowego w Olsztynie o wykonanie wyroku.

W tym samym dniu Wiceprezes Sądu Rejonowego wydał postanowienie uchylające zarządzenie Prezesa Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 4 lutego 2020 roku, na podstawie którego uniemożliwiono skarżącemu wykonywanie obowiązków sędziowskich. Jednakże tego samego dnia Minister Sprawiedliwości podjął decyzję o ponownym powołaniu sędziego M.N. na stanowisko Prezesa Sądu Rejonowego w Olsztynie, przy czym jego poprzednia kadencja na tym stanowisku upłynęła przed wydaniem decyzji przez Wiceprezesa. Niezwłocznie po ponownym powołaniu sędziego M.N. uchylił postanowienie Wiceprezesa .

IV. POSTĘPOWANIE CYWILNE PRZECIWKO SĄDOWI
NAJWYŻSZEMU

63. W dniu 23 kwietnia 2021 roku skarżący złożył do wszystkich 46 sądów okręgowych w Polsce wnioski o wydanie zabezpieczenia przeciwko Skarbowi Państwa, reprezentowanemu przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Prezesa Izby Dyscyplinarnej. Wnosił o wstrzymanie skuteczności i wykonalności uchwały Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 roku. Wnosił ponadto o nakazanie pozwanemu zamieszczenia na stronie internetowej Sądu Najwyższego adnotacji o wstrzymaniu wykonalności przedmiotowej uchwały.

64. W dniu 10 maja 2021 roku Sąd Okręgowy w Olsztynie wydał zabezpieczenie zgodnie z wnioskiem na czas trwania postępowania zainicjowanego skargą skarżącego. Nakazał również skarżącemu wniesienie skargi w terminie dwóch tygodni od doręczenia zabezpieczenia. Po wydaniu przez Sąd Okręgowy w Olsztynie zabezpieczenia, skarżący wycofał wnioski, które złożył w innych Sądach Okręgowych. Sąd Najwyższy wniósł odwołanie od zabezpieczenia, twierdząc, że Sąd Okręgowy w Olsztynie nie był właściwy do rozpoznania sprawy. W dniu 30 września 2021 roku odwołanie zostało oddalone, a zabezpieczenie stało się prawomocne.

65. W dniu 1 czerwca 2021 roku Sąd Najwyższy opublikował oświadczenie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego odnoszące się do zabezpieczenia wydanego przez Sąd Okręgowy w Olsztynie w dniu 10 maja 2021 roku. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego stwierdziła, że nie ma "prawa, możliwości prawnej ani zamiaru ingerowania w treść wyroków Sądu Najwyższego poprzez umieszczanie na ich pierwszej stronie jakichkolwiek adnotacji lub dopisków".

66. W dniu 17 czerwca 2021 roku skarżący złożyły w Sądzie Rejonowym Warszawa-Śródmieście wnioski o wszczęcie postępowania egzekucyjnego w odniesieniu do zabezpieczenia wydanego w dniu 10 maja 2021 roku. Postępowanie egzekucyjne toczyło się przed tym sądem od dnia 20 września 2021 roku.

67. W dniu 1 czerwca 2021 roku skarżący wniósł do Sądu Okręgowego w Olsztynie skargę przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Najwyższemu. Wniósł po pierwsze o wydanie wyroku deklaratoryjnego, że uchwała Izby Dyscyplinarnej nie jest orzeczeniem Sądu Najwyższego. Po drugie, wystąpił z roszczeniem o naruszenie jego dóbr osobistych na podstawie art. 23 w związku z art. 24 § 1 k.c. W tym zakresie powód domagał się nakazania pozwanemu zaniechania naruszania jego dobrego imienia i godności i w tym celu usunięcia spornej uchwały ze strony internetowej Sądu Najwyższego oraz zakazania pozwanemu jej ponownego publikowania w przyszłości.

68. Sąd Okręgowy w Olsztynie doręczył skargę skarżącego Sądowi Najwyższemu i wyznaczył termin na złożenie odpowiedzi. Sąd Najwyższy złożył swoją odpowiedź w dniu 26 lipca 2021 roku. W dniu 30 lipca 2021

roku Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowił zwrócić odpowiedź, ponieważ została ona złożona po terminie.

69. W dniu 30 lipca 2021 roku Sąd Okręgowy w Olsztynie wydał w tej sprawie wyrok zaoczny (sygn. I C 593/21). Po pierwsze uznał, że uchwała Izby Dyscyplinarnej z 4 lutego 2020 roku nie jest orzeczeniem Sądu Najwyższego. Po drugie, nakazał pozwanemu zaniechanie naruszania dóbr osobistych powoda, nakazując mu podjęcie działań, których domaga się powód. W pozostałym zakresie oddalił roszczenie powoda.

70. W dniu 17 sierpnia 2021 roku Sąd Najwyższy złożył sprzeciw od wyroku zaocznego Sądu Okręgowego w Olsztynie. Zarzucił, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem przepisów procedury cywilnej, ponieważ Sąd Okręgowy w Olsztynie nie rozpoznał ważnego wniosku o wyłączenie sędziego J.C. ze sprawy.

71. W dniu 28 grudnia 2021 roku Sąd Okręgowy w Olsztynie utrzymał w mocy swój wyrok zaoczny. Według informacji przekazanej przez skarżącego w dniu 14 stycznia 2022 roku wyrok ten nie był jeszcze prawomocny.

V. SKARGI KARNE

72. Skarżący złożył zawiadomienia karne na Prezesa Sądu Rejonowego w Olsztynie i Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, zarzucając im, że nie respektowali zabezpieczenia z 14 kwietnia i 10 maja 2021 roku. Prokurator odmówił wszczęcia śledztwa w tych sprawach. Skarżący złożył zażalenia, a stosowne postępowania pozostawały w toku według informacji przekazanych przez niego na dzień 20 września 2021 roku.

VI. UCHYLENIE ZAWIESZENIA SKARŻĄCEGO

73. W dniu 19 lutego 2022 roku zastępca rzecznika dyscyplinarnego skierował do Izby Dyscyplinarnej pismo procesowe z prośbą o niezwłoczne rozpatrzenie sprawy dyscyplinarnej skarżącego, ponieważ był on już zawieszony ponad dwa lata.

74. W dniu 23 maja 2022 roku Izba Dyscyplinarna w składzie jednoosobowym (sędzia A.R.) podjęła z urzędu uchwałę i postanowiła uchylić zawieszenie skarżącego.

75. Zauważono, że sprawa dyscyplinarna przeciwko skarżącemu została zarejestrowana 4 kwietnia 2022 roku (nr I DSK 16/22), a opóźnienie w rejestracji było związane z decyzją tymczasową TSUE z 8 kwietnia 2020 roku, (C-791/19 R).

76. Na wstępie Izba Dyscyplinarna stwierdziła, że na ważność zawieszenia skarżącego nie mogły mieć wpływu orzeczenia wydane przez inne sądy niż Izba Dyscyplinarna, która była wyłącznie właściwa do rozpoznania sprawy. O zawieszeniu sędziego i jego konsekwencjach mógł decydować jedynie właściwy sąd dyscyplinarny, a sprawa tego rodzaju nie

była sprawą cywilnoprawną. Tym samym skutki uchwały z dnia 4 lutego 2020 roku nie mogły być zmienione przez postępowania wszczęte przed innymi sądami.

77. W zakresie oceny ciągłej potrzeby zawieszenia skarżącego, Izba Dyscyplinarna w uchwale z dnia 4 lutego 2020 roku wskazała, że środek ten został zastosowany w związku z wydaniem przez skarżącego postanowienia z dnia 20 listopada 2019 roku. Zauważono, że twierdzenie rzecznika dyscyplinarnego, że kwestionowany czyn wypełnił również znamiona przestępstwa określonego w art. 231 kodeksu karnego, nie zostało uzasadnione. Prokuratura Krajowa nadal prowadziła śledztwo w sprawie, ale nie zgromadziła dowodów potwierdzających uzasadnione podejrzenie popełnienia przez skarżącego takiego przestępstwa, co można było wywnioskować z braku jej wniosku o uchylenie immunitetu skarżącego.

78. Izba Dyscyplinarna zauważyła, że przedłużone zawieszenie w obowiązkach służbowych mogłoby być uzasadnione jedynie w sytuacji, gdyby zarzut dyscyplinarny miał taki charakter, że sędzia stanąłby przed realnym ryzykiem usunięcia z urzędu. W przypadku skarżącego nie była to jednak realna możliwość, biorąc pod uwagę charakter postawionych mu zarzutów dyscyplinarnych oraz zebrany w postępowaniu materiał dowodowy. Izba Dyscyplinarna uznała, że zawieszenie skarżącego na ponad dwa lata, gdy co do zasady środek ten powinien mieć charakter tymczasowy, można uznać za nadmierną ingerencję w zapisaną w Konstytucji zasadę nieusuwalności sędziego. Izba stwierdziła, że na obecnym etapie postępowania szkodliwość przypisanych czynów dyscyplinarnych dla interesów służby i wymiaru sprawiedliwości nie uzasadnia już zawieszenia skarżącego. W związku z tym Izba Dyscyplinarna uznała, że jego dalsze zawieszenie jest nieuzasadnione. W wyniku zniesienia zawieszenia uchylona została również decyzja o obniżeniu wynagrodzenia skarżącego. Od tej uchwały nie przysługiwało odwołanie.

79. Po doręczeniu uchwały Izby Dyscyplinarnej Prezes Sądu Rejonowego w Olsztynie postanowił wysłać skarżącego na przymusowy urlop do dnia 19 lipca 2022 roku z uwagi na konieczność wykorzystania zaległego urlopu wypoczynkowego za lata 2019-2020. Ponadto, Prezes Sądu Rejonowego w Olsztynie postanowił przenieść skarżącego, wbrew jego woli, z Wydziału Cywilnego do Wydziału Rodzinnego i Nietletnich tego sądu.

VII. INNY MATERIAŁ

80. W dniu 4 grudnia 2019 roku w sprawie skarżącego interweniował Rzecznik Praw Obywatelskich, składając oświadczenia do P.S., Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych. Jego zdaniem działania rzecznika dyscyplinarnego można było uznać za ingerencję w sprawowanie władzy sądowniczej, z naruszeniem zasady niezawisłości sędziowskiej,

poprzez wywołanie u sędziów obawy przed negatywnymi konsekwencjami za podjęcie działań zmierzających do wyjaśnienia wszystkich okoliczności niezbędnych do rozstrzygnięcia sprawy, co stanowiło zasadniczy element prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, zapisanego w Artykule 45 Konstytucji, Artykule 6 Konwencji oraz Artykule 47 Karty Praw Podstawowych. Rzecznik Praw Obywatelskich zauważył ponadto, że wydane przez skarżącego postanowienie służyło realizacji wynikających z prawa UE obowiązków sądu krajowego w zakresie zapewnienia skutecznej ochrony sądowej praw obywateli, określonych w orzeczeniu wstępnym TSUE w sprawie *A.K. i in.*

81. W dniu 5 lutego 2020 roku prezes Europejskiego Stowarzyszenia Sędziów José Igreja Matos złożył następujące oświadczenie w sprawie skarżącego:

"Wczoraj nasz polski członek "Iustitia" poinformował mnie, że nasz kolega [wnioskodawca] został zawieszony bezterminowo w obowiązkach sędziowskich, a jego wynagrodzenie zostało obniżone o 40%.

Sankcja została zastosowana w kontekście decyzji [skarżącego] o wdrożeniu kryteriów wskazanych w wyroku TSUE z dnia 19 listopada 2019 roku w połączonych sprawach *A.K.* (C-585/18), *CP* (C-624/18) i *DO* (C-625/18) dotyczących legalności polskiej Rady Sądownictwa ...

Należy stanowczo podkreślić, że sędziowie nie mogą być osobiście karani za jakiegokolwiek rozstrzygnięcia sądowe przy stosowaniu prawa międzynarodowego lub krajowego, w szczególności poważnym ograniczeniem wynagrodzeń, niezbędnych do ich codziennego utrzymania."

82. W 2020 roku sędziowie ze Stowarzyszenia Sędziów Polskich Iustitia oraz prokurator ze Stowarzyszenia Prokuratorów Lex Super Omnia opublikowali raport zatytułowany "Wymiar sprawiedliwości pod presją". W raporcie stwierdzono, w zakresie istotnym dla sprawy:

"12. Paweł JUSZCZYSZYN - sędzia Sądu Okręgowego w Olsztynie

...

[Skarżący] był pierwszym polskim sędzią, który wziął odpowiedzialność za wykonanie wyroku TSUE z 19 listopada 2019 roku, co spotkało się z natychmiastową reakcją zamkniętego systemu dyscyplinarno-urzędniczego stworzonego przez rządzących w Polsce polityków, który od samego początku miał jeden cel - przejęcie kontroli nad sądami. ...

Przykład [wnioskodawcy] pokazuje, jak skutecznie działa swoisty system zamknięty, tj. stworzony układ dyscyplinarno-urzędniczy, który od samego początku miał jeden cel - przejęcie kontroli nad sądami i prokuraturą oraz wywołanie efektu [mrożącego]

w środowisku sędziowskim. Środkiem do osiągnięcia tego celu były m.in. represje i szykany wobec tych sędziów, którzy odważnie bronią wartości państwa prawa, demokracji, niezależności sądów, niezawisłości sędziów i niezależności prokuratury.

[Skarżący] miał nie tylko prawo, ale i obowiązek zbadania statusu prawnego sędziego, który został powołany na ten urząd z udziałem nowej KRS, co wynika z treści wyroku TSUE z dnia 19 listopada 2019 roku dotyczącego kryteriów oceny

statusu Izby Dyscyplinarnej i Krajowej Rady Sądownictwa, wydanego we wspólnych sprawach A.K. ... W dniu 5 grudnia 2019 roku Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego uznała, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie jest sądem w rozumieniu prawa unijnego, a tym samym nie jest sądem w rozumieniu prawa krajowego. Ponadto Sąd Najwyższy w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że obecna KRS nie jest organem bezstronnym, niezależnym od władzy wykonawczej i ustawodawczej oraz wskazał, że wykładnia zawarta w wyroku TSUE z 19.11.2019 roku wiąże każdy sąd w Polsce, a także każdy organ państwowy. Dlatego obowiązkiem Sądu Okręgowego w Olsztynie było zbadanie statusu prawnego sędziów w związku z zakwestionowaniem przez Sąd Najwyższy bezstronności i niezależności KRS od władzy ustawodawczej i wykonawczej.

Natomiast działanie zastępcy [rzecznika dyscyplinarnego], M.L., jest niedopuszczalne i wpisuje się w ogólną tendencję obserwowaną w ściganiu sędziów za treść orzeczeń niewygodnych dla rządzących, a także za stosowanie przez sędziów prawa europejskiego, w tym respektowanie wyroków TSUE. Zgromadzenie Ogólne Sędziów Okręgu Olsztyńskiego w uchwałach z dnia 2 grudnia 2019 roku udzieliło pełnego poparcia [skarżącemu], domagając się m.in. jego natychmiastowego przywrócenia do pracy, a także potępiło działania władz politycznych, [rzeczników] dyscyplinarnych i prezesa Sądu Okręgowego w Olsztynie, domagając się natychmiastowego odwołania [rzeczników] dyscyplinarnych ..., odwołania prezesa Sądu Okręgowego w Olsztynie M.N. Sędziowie w całej Polsce w różny sposób poparli [skarżącego], potępiając działalność polityczną [rzeczników] dyscyplinarnych."

ODPOWIEDNIE RAMY PRAWNE I PRAKTYKA

I. PRAWO I PRAKTYKA KRAJOWA

A. Prawo krajowe

1. Prawo krajowe już streszczone

83. Odpowiednie przepisy prawa krajowego dotyczące funkcjonowania sądownictwa i KRS zostały podsumowane w poprzednich wyrokach Trybunału w sprawach *Reczkowicz przeciwko Polsce* (cytowany powyżej, §§ 59-70), *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko. Polska* (nr 49868/19 i 57511/19, §§ 82- 96, 8 listopada 2021), *Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce* (nr 1469/20, §§ 95-109, 3 lutego 2022) oraz *Grzęda przeciwko Polsce* ([GC], nr 43572/18, §§ 64-76, 15 marca 2022).

2. Przepisy konstytucyjne

84. Odpowiednie przepisy Konstytucji brzmią następująco:

Artykuł 45 § 1

"Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy, bez nieuzasadnionej zwłoki, przed właściwym, bezstronnym i niezależnym sądem".

Artykuł 180 § 2

"Odwołanie sędziego z urzędu, zawieszenie w czynnościach służbowych, przeniesienie do innego sądu lub na inne stanowisko wbrew jego woli, może nastąpić tylko na mocy orzeczenia sądu i tylko w tych przypadkach, które określa ustawa."

3. Ustawa o ustroju sądów powszechnych (z późn. zm.)

85. Odpowiednie przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. *Prawo o ustroju sądów powszechnych (ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych; "ustawa z 2001 r.")* przewidywały jako obowiązujące w danym czasie, w zakresie:

Artykuł 41b

"1. Prezes sądu jest właściwy do rozpatrzenia skargi lub wniosku dotyczącego działania sądu.

...

3a. ..., a Krajowa Rada Sądownictwa jest właściwa do rozpoznania skargi na działalność Rzecznika Dyscyplinarnego dla Sędziów Sądów Powszechnych."

Artykuł 66

"Po powołaniu sędziego składa przed Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej ślubowanie według następującej formuły:

"Przysięgam, jako sędzia sądu powszechnego, służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, stać na straży prawa, obowiązki sędziego wypełniać sumiennie, sprawiedliwość wymierzać bezstronnie zgodnie z prawem i własnym sumieniem, dochować tajemnicy państwowej i służbowej oraz postępować zgodnie z zasadami przyzwoitości i uczciwości; osoba składająca tę przysięgę może ją zakończyć słowami: "Tak mi dopomóż Bóg. "'

Artykuł 82

"1. Sędzia działa zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim.

2. Sędzia powinien w czasie pełnienia obowiązków służbowych i poza nimi stać na straży autorytetu urzędu sędziowskiego i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść dyskredytację autorytetu sędziego lub osłabić zaufanie do jego bezstronności."

Artykuł 89

"1. Wnioski, interwencje i skargi w sprawach związanych z pełnionym przez siebie urzędem sędziego może składać wyłącznie w ramach czynności urzędowych. W sprawach tych sędzia nie może zwracać się do instytucji i osób trzecich ani upubliczniać takich spraw."

Artykuł 107 ust. 1

"1) Sędzia podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za przewinienia zawodowe, w tym za oczywiste i rażące naruszenie prawa oraz czyny godzące w godność urzędu (przewinienia dyscyplinarne)."

Artykuł 110

"Sprawy dyscyplinarne wobec sędziów są orzekane przez:

(1) w pierwszej kolejności:

(a) sądy dyscyplinarne przy sądach apelacyjnych, składające się z trzech sędziów;

(b) Sąd Najwyższy w składzie dwóch sędziów Izby Dyscyplinarnej i jednego ławnika Sądu Najwyższego, w sprawach o przewinienia dyscyplinarne stanowiące przestępstwa umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwa skarbowe albo w sprawach, w których Sąd Najwyższy wniósł o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej wraz ze stwierdzeniem błędu,

(2) w drugiej instancji - Sąd Najwyższy w składzie dwóch sędziów Izby Dyscyplinarnej i jednego ławnika Sądu Najwyższego."

Artykuł 129

"1. Sąd dyscyplinarny może zawiesić w czynnościach sędziego, wobec którego wszczęto postępowanie dyscyplinarne lub o ubezwłasnowolnienie, a także jeżeli wyda uchwałę zezwalającą na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej.

2. Jeżeli sąd dyscyplinarny podejmie uchwałę zezwalającą na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego, zawiesza sędziego w czynnościach służbowych.

3. Zawieszając sędziego w czynnościach służbowych, sąd dyscyplinarny obniża, w granicach od 25% do 50%, wysokość jego wynagrodzenia za czas tego zawieszenia; nie dotyczy to osób, co do których wszczęto postępowanie o ubezwłasnowolnienie.

...

4. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne zostało umorzone lub zakończyło się uniewinnieniem, wszystkie składniki uposażenia lub wynagrodzenia podlegają waloryzacji do pełnej wysokości."

Artykuł 130

"1. Jeżeli sędzia został zatrzymany na popełnieniu przestępstwa umyślnego albo jeżeli ze względu na charakter popełnionego przez sędziego czynu powaga sądu lub ważny interes służby wymagają natychmiastowego odsunięcia go od wykonywania obowiązków, prezes sądu lub Minister Sprawiedliwości może zarządzić natychmiastową przerwę w wykonywaniu obowiązków sędziego do czasu wydania uchwały przez sąd dyscyplinarny, nie dłużej jednak niż na jeden miesiąc."

2. Jeżeli sędzia, o którym mowa w ust. 1, pełni funkcję prezesa sądu, Minister Sprawiedliwości zarządza przerwę w pełnieniu obowiązków.

3. Prezes sądu lub Minister Sprawiedliwości zawiadamia sąd dyscyplinarny o wydaniu zarządzenia, o którym mowa w ust. 1, w terminie trzech dni od jego wydania. Sąd dyscyplinarny niezwłocznie, nie później jednak niż przed upływem terminu, na który zarządzono przerwę, wydaje uchwałę o zawieszeniu sędziego w czynnościach służbowych albo uchyla zarządzenie o przerwie w czynnościach służbowych. Sąd dyscyplinarny zawiadamia sędziego o posiedzeniu, jeżeli uzna to za celowe."

Artykuł 131

"1. ... w przypadku zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych lub uchylenia postanowienia o przerwie w pełnieniu obowiązków, o którym mowa w art. 130 § 1, po wysłuchaniu rzecznika dyscyplinarnego ... , sąd dyscyplinarny wydaje uchwałę. ...

...

4. Od uchwały o zawieszeniu sędziego w czynnościach służbowych przysługuje sędziemu odwołanie, a rzecznikowi dyscyplinarnemu także od uchwały uchylającej zarządzenie o przerwie w wykonywaniu czynności służbowych, o której mowa w art. 130 § 2; odwołanie nie wstrzymuje wykonania uchwały.

5. Zażalenie rozpoznaje sąd dyscyplinarny drugiej instancji."

Artykuł 132

"Zawieszenie ustaje z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania dyscyplinarnego, chyba że sąd dyscyplinarny wcześniej je uchylił".

Artykuł 133

"Koszty postępowania dyscyplinarnego ponosi Skarb Państwa".

4. Ustawa z 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawa zmieniająca z 2017 r.

86. Odpowiednie przepisy ustawy o KRS z 2011 r. obowiązujące przed i po wejściu w życie ustawy zmieniającej z 2017 r. zostały przytoczone w *Reczkowicz* (cyt. wyżej, odpowiednio § 62 i § 63).

87. Artykuł 3 ust. 1 pkt 1-2 ustawy o KRS z 2011 r. w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą z 2017 r. stanowi, co następuje:

Artykuł 3 ust. 1

"Do kompetencji Rady należy:

(1) rozpatrywanie i ocena kandydatów do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego oraz na stanowisku sędziego w sądach powszechnych, administracyjnych i wojskowych, a także na stanowisku asesora sądowego w sądach administracyjnych;

(2) przedstawianie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosków o powołanie sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych ..."

5. Ustawa o Sądzie Najwyższym z 2017 r.

88. Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym; "ustawa z 2017 r. o Sądzie Najwyższym") weszła w życie w dniu 3 kwietnia 2018 roku. Odpowiednie przepisy tej ustawy zostały poddane w *Reczkowicz* (cyt. wyżej, §§ 67-68).

89. Artykuł 29 ustawy o Sądzie Najwyższym z 2017 r. ma następujące brzmienie:

Artykuł 29

"Powołania na stanowiska sędziowskie w Sądzie Najwyższym dokonuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa."

6. Ustawa zmieniająca z 2019 r.

90. W dniu 12 grudnia 2019 roku grupa posłów z większości wprowadziła do *Sejmu* projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw. W dniu 20 grudnia 2019 roku *Sejm* uchwalił ustawę o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, "ustawa zmieniająca z 2019 r.". W dniu 23 stycznia 2020 roku *Sejm* odrzucił uchwałę Senatu z wnioskiem o odrzucenie ustawy, a w dniu 4 lutego 2020 roku Prezydent Rzeczypospolitej podpisał ją. Ustawa zmieniająca z 2019 r. została ogłoszona 6 lutego 2020 roku, a weszła w życie 14 lutego 2020 roku. Wprowadziła ona nowe przewinienia dyscyplinarne i sankcje dla sędziów, w tym za kwestionowanie legalności powołań sędziowskich dokonywanych z udziałem nowej KRS. Ustawa ta została nazwana "ustawą kagańcową".

91. Ustawa zmieniająca z 2019 r. wprowadziła zmiany w ustawie o ustroju sądów powszechnych. Zmianie uległy m.in. następujące przepisy:

Artykuł 42a

"(1) W ramach działalności sądów lub organów sądów niedopuszczalne jest kwestionowanie umocowania sądów i trybunałów, konstytucyjnych organów państwowych oraz organów powołanych do kontroli i ochrony prawa.

(2) Niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez sąd powszechny lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości."

Artykuł 107

"1. Sędzia ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną za przewinienia służbowe (dyscyplinarne), w tym:

(1) oczywiste i rażące naruszenie prawa;

(2) działania lub zaniechania, które mogą uniemożliwić lub znacznie utrudnić funkcjonowanie władzy sądowniczej;

(3) działania kwestionujące istnienie stosunku służbowego sędziego, skuteczność jego powołania lub umocowanie konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej;

(4) działalność publiczną niezgodną z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów;

(5) czyny godzące w godność urzędu."

7. Kodeks karny

92. Art. 231 Kodeksu karnego, w odpowiednim zakresie, stanowi, co następuje:

"§ 1. Funkcjonariusz publiczny, który przekraczając swoje uprawnienia lub nie dopełniając obowiązków, działa na szkodę interesu publicznego lub indywidualnego, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

...

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie i powoduje znaczną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2."

8. Kodeks cywilny

93. Artykuł 23 Kodeksu cywilnego zawiera niewyczerpującą listę tzw. *dóbr osobistych* i stanowi:

"Dobra osobiste jednostki, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa lub artystyczna, [a także] wynalazki i ulepszenia, podlegają ochronie prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach prawnych."

94. Artykuł 24 Kodeksu cywilnego przewiduje sposoby dochodzenia roszczeń z tytułu naruszenia dóbr osobistych. Zgodnie z tym przepisem osoba zagrożona naruszeniem przez osobę trzecią może żądać zaniechania naruszeń, chyba że działanie nie jest bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może ona m.in. żądać od podmiotu, który dopuścił się naruszenia, podjęcia działań niezbędnych do usunięcia jego skutków, np. poprzez złożenie stosownego oświadczenia w odpowiedniej formie, lub zwrócić się do sądu o zasądzenie odpowiedniej sumy na rzecz określonego interesu społecznego. Jeżeli naruszenie dobra osobistego powoduje straty finansowe, osoba zainteresowana może domagać się odszkodowania.

B. Praktyka krajowa

1. Praktyka krajowa już podsumowana

95. Odpowiednia praktyka krajowa została podsumowana w poprzednich wyrokach Trybunału w sprawach *Reczkowicz przeciwko Polsce* (cytowany powyżej, §§ 71-125), *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce* (nr. 49868/19 i 57511/19, §§ 97- 155, 8 listopada 2021), *Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce* (nr 1469/20, §§ 110-169, 3 lutego 2022) oraz *Grzęda przeciwko Polsce* ([GC], nr 43572/18, §§ 77-119, 15 marca 2022).

2. *Orzecznictwo Sądu Najwyższego*

(a) **Wyrok z dnia 5 grudnia 2019 r., sygn. III PO 7/18**

96. W dniu 5 grudnia 2019 roku Sąd Najwyższy w składzie trzech sędziów Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wydał wyrok w pierwszej z trzech spraw, które zostały skierowane do TSUE z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w związku z wyrokiem tego ostatniego z dnia 19 listopada 2019 roku (sprawy połączone C-585/18, C-624/18 i C-625/18; zob. pkt 120-122 poniżej). Uchylił on negatywną uchwałę KRS z 27 lipca 2018 roku dotyczącą dalszego sprawowania przez A.K. urzędu sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego. Sąd Najwyższy uznał, że KRS w obecnym składzie nie była ani bezstronna, ani niezależna od władzy ustawodawczej czy wykonawczej. Ponadto stwierdził, że Izba Dyscyplinarna nie spełnia wymogów niezależnego i bezstronnego sądu. Sąd Najwyższy doszedł do następujących wniosków dotyczących Izby Dyscyplinarnej:

"79. Podsumowując, każda z przedstawionych okoliczności, oceniana samodzielnie, nie rozstrzyga o uchybieniu standardowi Artykułu 47 [Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej] (Artykuł 6 Konwencji w związku z Artykułem 45 § 1 Konstytucji RP). Gdy jednak zestawia się wszystkie te okoliczności - utworzenie od podstaw nowej jednostki organizacyjnej w Sądzie Najwyższym, obsadzenie tej jednostki wyłącznie nowymi osobami silnie związanymi z władzą ustawodawczą i wykonawczą, które przed powołaniem były beneficjentami zmian w wymiarze sprawiedliwości, a zostały wybrane przez KRS, która nie działa w sposób niezależny od władzy ustawodawczej i wykonawczej, a jej szeroką autonomię i kompetencje odebrano innym sądom i innym izbom Sądu Najwyższego - wynika jasno i jednoznacznie, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie jest trybunałem w rozumieniu Artykułem 47 Karty, Artykułem 6 Konwencji i Artykułem 45 § 1 Konstytucji RP"....

97. Pozostałe istotne motywy wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2019 roku zostały przytoczone w *Reczkowicz* (cyt., §§ 71-86).

(b) **Uchwała składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej i Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 roku (nr BSA I-4110-1/20)**

98. Mając na uwadze wyrok Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2019 roku oraz uchwałę Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2020 roku, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zwrócił się do trzech połączonych izb tego sądu o wydanie uchwały mającej na celu rozstrzygnięcie rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego w związku z wyrokiem TSUE z 19 listopada 2019 roku. Wniosek dotyczył pytania prawnego, czy udział w składzie sądu powszechnego lub Sądu Najwyższego osoby powołanej do pełnienia urzędu sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek KRS utworzonej zgodnie z ustawą zmieniającą z 2017 r. skutkowałby naruszeniem Artykułu 45 § 1 Konstytucji, Artykułu 6 § 1 Konwencji lub Artykułu 47 Karty Praw Podstawowych.

99. W dniu 23 stycznia 2020 roku Sąd Najwyższy w składzie połączonych Izb Cywilnej, Karnej i Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (pięćdziesięciu dziewięciu sędziów) wydał uchwałę¹. Zaznaczył, że wydając uchwałę, wykonuje wyrok TSUE z 19 listopada 2019 roku. Sąd Najwyższy sformułował następujące wnioski:²

"1. Skład sądu jest nienależyty w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania karnego lub skład sądu jest niezgodny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 § 4 Kodeksu postępowania cywilnego także gdy w skład sądu wchodzi osoba powołana do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego z rekomendacji KRS utworzonej zgodnie z [ustawą nowelizującą z 2017 r.].

2. Skład sądu jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania karnego albo skład sądu jest niezgodny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 § 4 Kodeksu postępowania cywilnego, także gdy w skład sądu wchodzi osoba powołana na urząd sędziego sądu powszechnego lub wojskowego z rekomendacji KRS utworzonej zgodnie z [ustawą zmieniającą z 2017 r.] jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi w konkretnych okolicznościach do naruszenia gwarancji niezawisłości i bezstronności w rozumieniu Artykułu 45 § 1 Konstytucji RP, Artykułu 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz Artykułu 6 § 1 [Konwencji].

3. Wykładnia art. 439 § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania karnego i art. 379 § 4 Kodeksu postępowania cywilnego przewidziana w pkt 1 i 2 powyżej, nie ma zastosowania do wyroków wydanych przez sądy przed dniem dzisiejszym oraz wyroków, które zostaną wydane w postępowaniu toczącym się w dniu [podjęcia niniejszej uchwały] na podstawie Kodeksu postępowania karnego przed danym składem orzekającym.

4. Punkt 1 [powyżej] stosuje się do orzeczeń wydanych z udziałem sędziów powołanych do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym ... niezależnie od daty wydania tych orzeczeń."

100. Uchwała Sądu Najwyższego zawierała obszerne uzasadnienie, którego odpowiednie fragmenty zostały poddane w *Reczkowicz* (cyt. wyżej, §§ 91- 105).

3. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego

(a) Wyrok z dnia 2 czerwca 2020 roku, sygnatura P 13/19

101. W dniu 25 marca 2019 roku Sąd Najwyższy w składzie sędziów T.S., J.M.-K. i K.Z. (zob. *Advance Pharma sp. z o.o.*, cyt. wyżej, § 34) zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego o ustalenie, czy:

"Artykuł 49 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim sąd rozpoznaje wniosek o wyłączenie sędziego po podniesieniu kwestii wadliwości jego powołania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest zgodny z:

- Art. 45 § 1 i art. 175 § 1, art. 179 w związku z art. 187 § 1 i 3 Konstytucji,

¹ Do uchwały sześciu sędziów załączyło zdania odrębne.

² Tłumaczenie zostało oparte na angielskiej wersji wyroku opublikowanej na stronie internetowej Sądu Najwyższego, zredagowanej przez sekretariat Sądu.

- zdanie pierwsze Artykułu 6 § 1 Konwencji,

- Artykułem 47 zdanie pierwsze i drugie Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej w związku z Artykułem 6 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej."

102. W dniu 2 czerwca 2020 roku Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok w sprawie o sygnaturze P 13/19, w składzie sędziów M.W., S.P., J.P. (sprawozdawca), B.S. i R.W., w którym orzekł, co następuje:

" Artykuł 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim umożliwia rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego po podniesieniu kwestii wadliwości jego powołania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z Artykułem 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej."

(b) Wyrok z 10 marca 2022 roku, sygnatura K 7/21

103. W dniu 9 listopada 2021 roku Prokurator Generalny skierował do Trybunału Konstytucyjnego wniosek dotyczący kwestii "przeprowadzenia przez sądy krajowe lub międzynarodowe, zgodnie z Artykułem 6 § 1 Konwencji, kontroli zgodności z Konstytucją i Konwencją ustaw dotyczących organizacji sądownictwa, jurysdykcji sądów oraz ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa". W skardze powołał się na wyroki Trybunału w sprawach *Broda i Bojara przeciwko Polsce* (nr 26691/18, 27367/18, 29 czerwca 2021 r.) oraz *Reczkowicz* (cyt. wyżej). Zarzucił niekonstytucyjność Artykułu 6 § 1 Konwencji w zakresie, w jakim (1) upoważniał Trybunał do kreowania w prawie krajowym prawa podmiotowego sędziego do zajmowania stanowiska administracyjnego w sądownictwie, (2) zawarty w tym przepisie wymóg "sądu ustanowionego ustawą" nie uwzględniał powszechnie obowiązujących przepisów Konstytucji RP i ustaw, ani ostatecznych i powszechnie obowiązujących wyroków polskiego Trybunału Konstytucyjnego, oraz (3) umożliwiał sądom krajowym lub międzynarodowym ustalanie zgodności ustaw dotyczących organizacji sądownictwa, jurysdykcji sądów oraz KRS z Konstytucją RP i Konwencją, w celu stwierdzenia, czy wymóg "sądu ustanowionego ustawą" został spełniony.

104. Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok 10 marca 2022 roku. (sygnatura akt K 7/21) w składzie sędziów S.P., M.M. (sprawozdawca), K.P., W.S. i A.Z. Uznał, że Artykuł 6 § 1 Konwencji jest niezgodny z różnymi przepisami Konstytucji. W sentencji wyroku stwierdzono, co następuje:

"Artykuł 6 § 1 zdanie pierwsze [Konwencji] w zakresie, w jakim:

(1) w ramach pojęcia "prawa i obowiązki obywatelskie" obejmuje prawo podmiotowe sędziego do zajmowania stanowiska kierowniczego w strukturze sądów powszechnych w polskim systemie prawnym

- jest niezgodny z art. 8 § 1, art. 89 § 1 pkt 2 i art. 176 § 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

(2) w kontekście oceny, czy spełniony został wymóg "sądu ustanowionego przez prawo":

(a) zezwala [Trybunałowi] lub sądom krajowym na pominięcie przepisów Konstytucji i ustaw oraz wyroków polskiego Trybunału Konstytucyjnego,

(b) umożliwia [Trybunałowi] lub sądom krajowym niezależne tworzenie norm, poprzez interpretację Konwencji, odnoszących się do procedury powoływania sędziów sądów krajowych,

- jest niezgodny z art. 89 § 1 pkt 2, art. 176 § 2, art. 179 w związku z art. 187 § 1 w związku z art. 187 § 4, a także z art. 190 § 1 Konstytucji,

(c) upoważnia [Trybunał] lub sądy krajowe do oceny zgodności z Konstytucją i Konwencją ustaw dotyczących organizacji systemu sądownictwa, jurysdykcji sądów oraz ustaw określających organizację, zakres działania, procedury robocze oraz sposób wybierania członków KRS

- jest niezgodny z art. 188 § 1 i 2, a także z art. 190 § 1 Konstytucji."

105. Jak wynika z pisemnego uzasadnienia tego wyroku, Trybunał Konstytucyjny uznał, że Trybunał - poprzez swoje orzeczenia - tworzył nowe normy prawa międzynarodowego publicznego, odmienne od tych, które państwo członkowskie zaakceptowało, ratyfikując Konwencję. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego te "nowe normy" powstałe w wyniku interpretacji przez Trybunał Artykułu 6 § 1 były niezgodne z Konstytucją. Ponadto uznał, że działania Trybunału były sprzeczne z Konstytucją.

(c) Inne istotne orzeczenia

106. Inne istotne orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego zostały podsumowane w wyrokach Trybunału w sprawie *Reczkowicz* (cytowany powyżej, §§ 107-121) i *Grzęda* (cytowany powyżej, §§ 77-99).

II. MATERIAŁ MIĘDZYNARODOWY

A. Konwencja wiedeńska o prawie traktatów

107. Artykuł 27 Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów z 1969 r. stanowi, w odpowiednim zakresie:

Prawo wewnętrzne i przestrzeganie traktatów

"Strona nie może powoływać się na przepisy swojego prawa wewnętrznego jako uzasadnienie niewykonania traktatu...".

B. Stały Trybunał Sprawiedliwości Międzynarodowej

108. Stały Trybunał Sprawiedliwości Międzynarodowej w opinii doradczej z dnia 4 lutego 1932 roku w sprawie traktowania obywateli polskich i innych osób polskiego pochodzenia lub mowy na terytorium Gdańska (PCIJ, seria A/B, nr 44) uznał, w zakresie, w jakim jest to istotne:

"[62] Należy jednak zauważyć, że o ile z jednej strony, zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami, państwo nie może powoływać się wobec innego państwa na postanowienia jego konstytucji, lecz jedynie na prawo międzynarodowe i należycie przyjęte zobowiązania międzynarodowe, o tyle z drugiej strony i odwrotnie, państwo nie może powoływać się wobec innego państwa na swoją własną konstytucję w celu uchylecia się od obowiązków ciążących na nim na mocy prawa międzynarodowego lub obowiązujących traktatów..."

C. Rada Europy

1. Komitet Ministrów

109. Odpowiednie fragmenty załącznika do zalecenia CM/Rec (2010)12 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie sędziów: niezależności, skuteczności i odpowiedzialności, przyjętego w dniu 17 listopada 2010 roku, stanowią:

"Rozdział VII - Obowiązki i odpowiedzialność

...

Odpowiedzialność i postępowanie dyscyplinarne

66. Wykładnia prawa, ocena faktów lub ważenie dowodów dokonywane przez sędziów w celu rozstrzygnięcia spraw nie powinny powodować odpowiedzialności cywilnej lub dyscyplinarnej, z wyjątkiem przypadków złośliwości i rażącego niedbalstwa.

...

68. Wykładnia prawa, ocena faktów lub ważenie dowodów dokonywane przez sędziów w celu rozstrzygnięcia spraw nie powinny powodować odpowiedzialności karnej, z wyjątkiem przypadków złośliwości.

69. Postępowanie dyscyplinarne może nastąpić w przypadku, gdy sędziowie nie wykonują swoich obowiązków w sposób skuteczny i właściwy. Takie postępowanie powinno być prowadzone przez niezależny organ lub sąd z zachowaniem wszelkich gwarancji uczciwego procesu i zapewniać sędziemu prawo do zaskarżenia decyzji i sankcji. Sankcje dyscyplinarne powinny być proporcjonalne.

70. Sędziowie nie powinni ponosić osobistej odpowiedzialności w przypadku, gdy ich decyzja zostanie uchylona lub zmieniona w apelacji."

2. Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy

110. W dniu 28 stycznia 2020 roku Zgromadzenie Parlamentarne podjęło decyzję o rozpoczęciu procedury monitorowania w odniesieniu do Polski.

W swojej rezolucji z tego samego dnia zatytułowanej "Funkcjonowanie instytucji demokratycznych w Polsce" (2316 (2020)), Zgromadzenie stwierdziło, w zakresie, w jakim jest to istotne:

"9. Zgromadzenie wyraża głębokie zaniepokojenie projektem zmian w ustawie o sądach powszechnych, ustawie o Sądzie Najwyższym i niektórych innych ustawach Rzeczypospolitej Polskiej, przyjętym przez Sejm w dniu 23 stycznia 2020 roku, pomimo ich odrzucenia przez Senat RP w dniu 17 stycznia 2020 roku i bardzo

krytycznej oceny tych zmian przez Komisję Wenecką. Wyraża ubolewanie, że poprawki te były rozpatrywane w ramach procedury przyspieszonej bez jakichkolwiek konsultacji z głównymi zainteresowanymi stronami lub społeczeństwem obywatelskim. Zgromadzenie z zadowoleniem przyjmuje i popiera opinię Komisji Weneckiej na temat tych poprawek. ...

11. Zgromadzenie wyraża ubolewanie z powodu nadużywania w Polsce postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów i prokuratorów. Ponownie wyraża zaniepokojenie, że polityczna kontrola Ministra Sprawiedliwości nad wszczęciem i prowadzeniem tych postępowań nie stanowi wymaganego zabezpieczenia przed ich nadużywaniem. ... Wiarygodne doniesienia o wszczęciu dochodzeń dyscyplinarnych wobec sędziów i prokuratorów tylko za to, że byli krytyczni wobec reform wymiaru sprawiedliwości, a także fakt, że postępowania dyscyplinarne zostały wszczęte wobec sędziów w wyniku decyzji, które podjęli orzekając w swoich sądach, wymagają potępienia. ..."

111. W dniu 26 stycznia 2021 roku Zgromadzenie Parlamentarne podjęło uchwałę zatytułowaną "Sędziowie w Polsce i w Republice Mołdawii muszą pozostać niezależni" (2359 (2021)), w której stwierdziło, że, w zakresie, w jakim to istotne:

"13. ... Uważa, że wejście w życie ustawy z 20 grudnia 2019 r. ..., może zapobiec podnoszeniu wątpliwości [przez sędziów], czy skład sądu może powodować nieważność postępowania z powodu nieważności.

14. W związku z tym Zgromadzenie wzywa władze polskie do:

14.1 powstrzymania się od stosowania przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 2019 r.;"

112. Powyższa rezolucja została oparta na sprawozdaniu Komisji Prawnej i Praw Człowieka Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy z dnia 5 stycznia 2021 roku (dok. 15204), w którym stwierdzono, w odpowiednim zakresie:

"65. Według kilku źródeł, duża liczba sędziów i prokuratorów była w ostatnich latach poddawana różnym formom nękania. Sędziowie byli przenoszani na stanowiska

w okolicznościach, które faktycznie można uznać za równoznaczne z degradacją. Wszczęto postępowania dyscyplinarne lub przeddyscyplinarne ("wyjaśniające") wobec sędziów, którzy publicznie wypowiadali się na temat niezależności sądownictwa, krytykowali przeprowadzane reformy, brali udział w działaniach mających na celu zwrócenie uwagi opinii publicznej na kwestie dotyczące praworządności (np. organizowanie nieformalnych grup dyskusyjnych), czy też występowali do TSUE z wnioskami o wydanie orzeczeń wstępnych. Jak wskazał sędzia Mazur podczas wymiany poglądów w dniu 9 listopada 2020 roku, postępowania dyscyplinarne zostały wszczęte wobec 22 sędziów, którzy złożyli wnioski do TSUE o wydanie orzeczeń wstępnych lub zakwestionowali powołanie członków KRS lub niezawisłość sędziów powołanych z rekomendacji KRS. Np. sędzia Paweł Juszczyszyn, który domagał się publikacji list poparcia kandydatów na miejsca w Krajowej Radzie Sądownictwa, doznał 40-procentowego obniżenia wynagrodzenia i został zawieszony w czynnościach przez Izbę Dyscyplinarną SN."

3. *Europejska Komisja na rzecz Demokracji przez Prawo (Komisja Wenecka)*

113. W dniu 18 czerwca 2020 roku Komisja Wenecka zatwierdziła (w drodze procedury pisemnej zastępującej 123. sesję plenarną) wspólną pilną opinię (CDL-AD(2020)017) dotyczącą ustawy zmieniającej z 2019 roku, którą przygotowała wraz z Dyrekcją Generalną Praw Człowieka i Praworządności (DGI) Rady Europy. Odpowiednie fragmenty opinii brzmią następująco:

"C. Zakaz kwestionowania zgodności z prawem powołania sędziego

31. Kilka przepisów nowelizacji eliminuje kompetencje polskich sądów do badania, czy inne orzeczenie sądowe zostało wydane przez osobę powołaną na stanowisko sędziego zgodnie z Konstytucją, prawem europejskim i innymi międzynarodowymi standardami prawnymi. Wydaje się, że zmiany te mają na celu wywołanie skutku niweczącego dla orzeczenia TSUE z 19 listopada 2019 roku i wyroku Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2019 roku, a także dla innych toczących się postępowań, w których zakwestionowano kompetencje nowo powołanych sędziów.

32. ... Nowy art. 42a zakazuje sądom (poza Izbą Nadzwyczajną) kwestionowania a) kompetencji sądów, konstytucyjnych organów państwa oraz organów ścigania i kontroli oraz b) właściwości sędziego rozpoznającego sprawę.

33. W celu zagwarantowania, że żaden sędzia w Polsce nie będzie kwestionował ważności nominacji dokonanej przez nową KRS, znowelizowany art. 107 § 1 ustawy o ustroju sądów powszechnych (o przewinieniach dyscyplinarnych) zakazuje "działań kwestionujących (...) skuteczność powołania sędziego lub konstytucyjnego mandatu organu Rzeczypospolitej Polskiej". ... Zakazuje również czynności procesowych podważających zasadność powołania innych sędziów.

...

36. Przepisy te, rozpatrywane łącznie, znacząco ograniczają możliwość badania kwestii instytucjonalnej niezawisłości polskich sądów przez same te sądy. Takie podejście budzi wątpliwości na gruncie Artykułu 6 § 1 ETPCz, gdyż kontrola sądowa powinna obejmować badanie wszystkich istotnych aspektów niezależności trybunału, w tym instytucjonalnych. I tak, jak pokazuje orzecznictwo ETPCz, skład organu powołującego sędziów jest istotny z punktu widzenia wymogu "niezależności". Istnieją również inne elementy instytucjonalne, które powinny być oceniane - na przykład ryzyko arbitralnego usunięcia sędziego przez Ministra Sprawiedliwości lub ryzyko nadmiernej presji ze strony prezesa sądu, w którym sędzia pracuje. W opinii Komisji Weneckiej sędzia krajowy nie powinien być pozbawiony możliwości zbadania tych aspektów sprawy, wraz z innymi elementami, które mogą mieć wpływ na wymóg "niezależności i bezstronności" wynikający z Artykułu 6 § 1 EKPCz. Jest to z pewnością prawdą, gdy chodzi o normalny łańcuch odwołań; Trybunał w Strasburgu nie miał jednak okazji zbadać sytuacji, w których jeden sąd krajowy kwestionuje legitymację innego organu sądowego (z odniesieniem do braku niezależności lub w inny sposób) poza normalnym łańcuchem odwołań, a także tego, jakie powinny być właściwe ramy proceduralne dla rozstrzygnięcia takich sporów.

37. Ponadto powyższe przepisy, rozpatrywane łącznie, zmierzają do zniweczenia skutków orzeczenia TSUE. Jest to poważne podważenie zasady pierwszeństwa prawa UE. W orzeczeniu wstępnym z 19 listopada 2019 roku TSUE wyraźnie stwierdził, że obowiązkiem sądu odsyłającego jest zbadanie kwestii niezależności Izby

Dyscyplinarnej, w szczególności poprzez przyjrzenie się składowi organu wybierającego (KRS). Polskie sądy zajmujące się konsekwencjami wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. lub skonfrontowane z kwestią niezawisłości sędziowskiej w innym kontekście, zostaną postawione w niemożliwej sytuacji wyboru pomiędzy kierowaniem się wymogami prawa unijnego w interpretacji TSUE, lub korzystaniem z dróg prawnych przewidzianych przez TFUE, a przestrzeganiem nowego prawa.

...

43. W perspektywie krótkoterminowej Komisja Wenecka wzywa władze polskie do usunięcia przepisów (dotyczących przewinień dyscyplinarnych i innych), które uniemożliwiają sądom badanie kwestii niezależności i bezstronności innych sędziów z punktu widzenia prawa UE i EKPC."

4. Rada Konsultacyjna Sędziów Europejskich ("CCJE")

(a) Opinia nr 10 (2007)

114. W opinii nr 10 (2007) CCJE do wiadomości Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie Rady na rzecz sądownictwa w służbie społeczeństwa przyjętej w dniu 23 listopada 2007 roku czytamy, w zakresie w jakim jest to istotne:

"62. Kwestia odpowiedzialności sędziego była analizowana przez CCJE w opinii nr 3(2002). Ostatnie doświadczenia niektórych państw wskazują na potrzebę ochrony sędziów przed pokusą poszerzania zakresu ich odpowiedzialności w sprawach czysto jurysdykcyjnych. Rolą Rady Sądownictwa jest pokazanie, że sędzia nie może ponosić takiej samej odpowiedzialności jak przedstawiciel innego zawodu: pełni funkcję publiczną i nie może odmówić orzekania w sporach. Ponadto, jeśli sędzia narażony jest na sankcje prawne i dyscyplinarne za swoje decyzje, nie można zachować ani niezawisłości sędziowskiej, ani demokratycznej równowagi władz. Rada Sądownictwa powinna zatem jednoznacznie potępić projekty polityczne mające na celu ograniczenie swobody decyzyjnej sędziów. Nie umniejsza to jednak obowiązku sędziów do przestrzegania prawa.

63. Sędzia, który zaniedbuje swoje sprawy przez indolencję lub który jest rażąco niekompetentny przy ich prowadzeniu, powinien liczyć się z sankcjami dyscyplinarnymi. Nawet w takich przypadkach, jak wskazuje opinia CCJE nr 3(2002), ważne jest, aby sędziowie korzystali z ochrony w postępowaniu dyscyplinarnym gwarantującym poszanowanie zasady niezawisłości sędziowskiej i prowadzonym przed organem wolnym od jakichkolwiek wpływów politycznych, na podstawie jasno określonych przewinień dyscyplinarnych: w organie dyscyplinarnym nie może brać udziału głowa państwa, minister sprawiedliwości ani żaden inny przedstawiciel władz politycznych."

(b) Magna Carta Sędziów

115. Magna Carta of Judges (Fundamental Principles) została przyjęta przez CCJE w listopadzie 2010 roku. Odpowiedni fragment brzmi następująco:

"6) Postępowanie dyscyplinarne odbywa się przed niezależnym organem z możliwością odwołania się do sądu.

...

19. W każdym państwie ustawa lub karta podstawowa mająca zastosowanie do sędziów określa przewinienia, które mogą prowadzić do sankcji dyscyplinarnych, jak również procedurę dyscyplinarną.

20. Sędziowie ponoszą odpowiedzialność karną według prawa powszechnego za przestępstwa popełnione poza sprawowaniem urzędu sędziowskiego. Odpowiedzialności karnej nie podlegają sędziowie za niezawinione uchybienia w wykonywaniu ich funkcji.

21. Środek zaradczy na błędy sądowe powinien leżeć w odpowiednim systemie odwoławczym. Wszelkie środki zaradcze na inne uchybienia w wymiarze sprawiedliwości leżą wyłącznie po stronie państwa."

116. Dalsze materiały międzynarodowe zostały przytoczone w wyrokach Trybunału w sprawie *Reczkowicz* (§§ 126-148), *Dolińska-Ficek i Ozimek* (§§ 156-177), *Advance Pharma sp. z o.o.* (§§ 170-191) i *Grzęda* (§§ 122-144, wszystkie cytowane powyżej).

III. PRAWO UNII EUROPEJSKIEJ

A. Traktat o Unii Europejskiej

117. Artykuł 2 Traktatu o Unii Europejskiej ("TUE") ma następujące brzmienie:

"Unia opiera się na wartościach poszanowania godności ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego oraz poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne dla Państw Członkowskich w społeczeństwie, w którym panuje pluralizm, niedyskryminacja, tolerancja, sprawiedliwość, solidarność oraz równość kobiet i mężczyzn."

118. Artykuł 19 § 1 TUE stanowi:

"Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej obejmuje Trybunał Sprawiedliwości, Sąd i sądy wyspecjalizowane. Czuwa on nad przestrzeganiem prawa w wykładni i stosowaniu Traktatów.

Państwa członkowskie zapewniają środki prawne wystarczające do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii."

B. Karta Praw Podstawowych

119. Tytuł VI Karty, pod tytułem "Wymiar sprawiedliwości", obejmuje jej artykuł 47, zatytułowany "Prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu", który stanowi, co następuje:

"Każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka odwoławczego przed trybunałem, zgodnie z warunkami określonymi w niniejszym artykule".

Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego wysłuchania w rozsądnym terminie przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony wcześniej przez prawo. ..."

C. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

1. Wyrok z dnia 19 listopada 2019 r. w sprawie A.K. i inni (*Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego*), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982

120. W okresie od sierpnia do października 2018 roku Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego skierowała do TSUE trzy wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w sprawach zawisłych przed tym sądem, które powstały w związku z obniżeniem wieku emerytalnego sędziów Sądu Najwyższego w uchwalonej w grudniu 2017 roku nowej ustawie o SN. Zasada ta dotyczyła również sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego. Przedmiotowe sprawy dotyczyły postępowania wniesionego przez sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego (A.K.) przeciwko KRS oraz postępowania wniesionego przez dwóch sędziów Sądu Najwyższego (C.P. i D.O.) przeciwko Prezydentowi Rzeczypospolitej. Wnioski dotyczyły między innymi kwestii, czy nowo utworzona Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, która miała być właściwa w tych sprawach, może być uznana za niezależny sąd w świetle prawa UE w świetle faktu, że składała się z sędziów wybranych przez nową KRS.

121. W dniu 19 listopada 2019 roku TSUE wydał wyrok wstępny. Stwierdził on, w zakresie w jakim jest to istotne:

"Artykuł 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej i Artykułu 9 ust. 1 dyrektywy Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 roku ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by sprawy dotyczące stosowania prawa Unii należały do wyłącznej właściwości sądu, który nie jest niezależnym i bezstronnym sądem w rozumieniu tych pierwszych przepisów. Ma to miejsce w przypadku, gdy obiektywne okoliczności, w których sąd ten został utworzony, jego cechy charakterystyczne oraz sposób, w jaki jego członkowie zostali powołani, mogą wywołać w świadomości podmiotów prawa uzasadnione wątpliwości co do niepodatności tego sądu na wpływ czynników zewnętrznych, w szczególności, bezpośredniego lub pośredniego wpływu władzy ustawodawczej i wykonawczej oraz jego neutralności w odniesieniu do interesów, którymi się zajmuje, i w związku z tym mogą prowadzić do tego, że sąd ten nie będzie postrzegany jako niezależny lub bezstronny, co w konsekwencji może naruszyć zaufanie, jakie wymiar sprawiedliwości w społeczeństwie demokratycznym powinien wzbudzać w podmiotach prawa. Do sądu krajowego należy ustalenie, w świetle wszystkich ustalonych przed nim istotnych okoliczności, czy ma to zastosowanie do sądu takiego jak Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego.

W takim przypadku zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że zobowiązuje ona sąd odsyłający do odstąpienia od stosowania przepisu prawa krajowego, który zastrzega właściwość do rozpoznania i rozstrzygnięcia spraw w postępowaniu głównym dla wspomnianej izby, tak aby sprawy te mogły być rozpoznane przez sąd spełniający wspomniane wymogi niezależności i bezstronności, który, gdyby nie ten przepis, byłby właściwy w danej dziedzinie."

122. Odpowiednie uzasadnienie wyroku zostało przytoczone w pkt 164 *Reczkowicz* oraz w pkt 151-152 *Grzęda* (oba cytowane powyżej).

2. Wyrok z dnia 15 lipca 2021 roku w sprawie Komisja przeciwko Polsce (System dyscyplinarny dla sędziów), C-791/19, EU:C:2021:596

123. Komisja wszczęła postępowanie przeciwko Polsce w związku z uchybieniem zobowiązaniom wynikającym z Artykułu 19 ust. 1 akapit drugi TUE oraz Artykułu 267 akapit drugi i trzeci TFUE z powodu środków krajowych ustanawiających nowy system dyscyplinarny dla sędziów Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, ustanowionych przepisami przyjętymi w 2017 roku. W szczególności Komisja twierdziła, że Rzeczpospolita Polska naruszyła Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE z czterech powodów dotyczących: po pierwsze, traktowania treści orzeczeń sądowych jako przewinienia dyscyplinarnego; po drugie, braku niezależności i bezstronności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, po trzecie, uznaniowości Prezesa tej Izby w zakresie wyznaczania właściwego sądu, co uniemożliwia rozstrzyganie spraw dyscyplinarnych przez sąd ustanowiony ustawą; oraz po czwarte, braku zagwarantowania rozpatrywania spraw dyscyplinarnych w rozsądnym terminie oraz prawa do obrony obwinionych sędziów.

Komisja twierdziła również, że Polska naruszyła Artykuł 267 akapit drugi i trzeci TFUE, ponieważ prawo sądów krajowych do wystąpienia z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zostało ograniczone przez możliwość wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec sędziów, którzy skorzystali z tego prawa.

124. W dniu 8 kwietnia 2020 roku TSUE (Wielka Izba) wydał postanowienie tymczasowe w sprawie zainicjowanej przez Komisję i dotyczącej postępowania dyscyplinarnego wobec sędziów toczącego się przed Izbą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego. W postanowieniu tymczasowym stwierdzono:

"1) Rzeczpospolita Polska jest zobowiązana, niezwłocznie i do czasu ogłoszenia wyroku kończącego postępowanie w sprawie C-791/19,

- zawiesić stosowanie przepisów art. 3 pkt 5, art. 27 i art. 73 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r., poz. 5), z późniejszymi zmianami, stanowiących podstawę właściwości Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego do orzekania, zarówno w pierwszej instancji, jak i w postępowaniu odwoławczym, w sprawach dyscyplinarnych dotyczących sędziów;

- powstrzymać się od kierowania spraw zawisłych przed Izbą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego do składu, który nie spełnia wymogów niezależności określonych m.in. w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., *A. K. i inni* (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C585/18-, -C624/18 i -C625/18, EU:C:2019:982), oraz

- poinformować Komisję Europejską, najpóźniej w ciągu miesiąca od otrzymania postanowienia Trybunału o nałożeniu wnioskowanych środków tymczasowych, o wszystkich środkach, które przyjęła w celu pełnego wykonania tego postanowienia."

125. W dniu 6 maja 2021 roku rzecznik generalny Tanchev przedstawił swoją opinię, w której uznał skargi podniesione przez Komisję za zasadne. W odniesieniu do wyroku TSUE z dnia 19 listopada 2019 roku w sprawie *A.K. i inni* rzecznik generalny stwierdził:

"95 ... Rzeczywiście, w mojej opinii, wyrok w sprawie *A.K. i inni* stanowi silne wsparcie dla stwierdzenia, że na podstawie kombinacji elementów, na które powołała się Komisja i które zostały zbadane w tym wyroku, Izba Dyscyplinarna nie spełnia wymogów niezależności i bezstronności na mocy Artykułu 19 ust. 1 akapit drugi TUE. Jak stwierdziłem w mojej Opinii w tamtej sprawie, mandaty poprzednich członków [KRS] zostały przedwcześnie zakończone, a zmiany w sposobie powoływania członków sędziowskich oznaczają, że 23 z 25 członków [KRS] pochodzi z władzy ustawodawczej i wykonawczej, co łącznie ujawnia braki zagrażające niezależności [KRS] (Zob. Opinia w sprawie *A.K. i inni* (pkt 131-137)."

Opinia zakończyła się następującym wnioskiem do TSUE:

"(1) Stwierdzić, że zezwalając, zgodnie z art. 107 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych oraz art. 97 § 1 i 3 Prawa o Sądzie Najwyższym, na traktowanie treści orzeczeń sądowych jako przewinień dyscyplinarnych; nie gwarantując, zgodnie z art. 3 § 5, art. 27 i art. 73 § 1 Prawa o Sądzie Najwyższym oraz art. 9a Prawa o [KRS], niezależności i bezstronności Izby Dyscyplinarnej; poprzez przyznanie, zgodnie z art. 110 ust. 3 i art. 114 ust. 7 Prawa o ustroju sądów powszechnych, Prezesowi Izby Dyscyplinarnej uprawnienia do wyznaczania właściwego sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji w sprawach dotyczących sędziów sądów powszechnych; przez przyznanie, na podstawie art. 112b Prawa o ustroju sądów powszechnych, Ministrowi Sprawiedliwości uprawnienia do wyznaczania Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości oraz przez zapewnienie, na podstawie art. 113a Prawa o ustroju sądów powszechnych, że czynności związane z wyznaczeniem obrońcy z urzędu i podjęciem obrony przez tego obrońcę nie mają skutku zawieszającego dla biegu postępowania oraz, zgodnie z art. 115a § 3 Prawa o ustroju sądów powszechnych, że sąd dyscyplinarny prowadzi postępowanie mimo usprawiedliwionej nieobecności zawiadomionego obwinionego lub jego obrońcy, Rzeczpospolita Polska uchybiła obowiązkom wynikającym z Artykułu 19 ust. 1 akapit drugi TUE;

(2) stwierdzenie, że dopuszczając ograniczenie prawa sądów krajowych do wystąpienia z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym poprzez możliwość wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom wynikającym z Artykułu 267 akapit drugi i trzeci TFUE; ..."

126. Po wydaniu decyzji tymczasowej z dnia 8 kwietnia 2020 roku (zob. pkt 124 powyżej), w dniu 15 lipca 2021 roku Wielka Izba TSUE wydała wyrok w sprawie *Komisja przeciwko Polsce (System dyscyplinarny dla sędziów)* stwierdzając, że nowy system dyscyplinarny dla sędziów nie był zgodny z prawem UE. TSUE stwierdził między innymi, że w świetle globalnego kontekstu poważnych reform, które niedawno dotknęły polskie sądownictwo, w którym to kontekście utworzono Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego, a także z uwagi na szereg czynników, które wyznaczyły ramy procesu tworzenia tej nowej izby, izba ta nie zapewniała wszystkich gwarancji bezstronności i niezależności, a w szczególności nie była chroniona przed bezpośrednim lub pośrednim wpływem polskiej władzy ustawodawczej i wykonawczej; wśród tych czynników Trybunał

skrytykował w szczególności fakt, że proces mianowania sędziów Sądu Najwyższego, w tym członków Izby Dyscyplinarnej, był zasadniczo określany przez KRS, która została znacząco zreorganizowana przez polską władzę wykonawczą i ustawodawczą i której niezależność mogła budzić uzasadnione wątpliwości.

Istotna część sentencji wyroku brzmi następująco:

"Na tych podstawach Trybunał (Wielka Izba) niniejszym:

1. Oświadcza, że:

- poprzez brak zagwarantowania niezależności i bezstronności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, Polska, która jest odpowiedzialna za kontrolę orzeczeń wydanych w postępowaniu dyscyplinarnym wobec sędziów (art. 3 ust. 5, art. 27 i art. 73 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym) z dnia 8 grudnia 2017 roku, w wersji ujednoliconej opublikowanej w [Dzienniku Ustaw] z 2019 roku (poz. 825), w związku z art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o Krajowej Radzie Sądownictwa, zmienionej ustawą o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw z dnia 8 grudnia 2017 roku;

- poprzez umożliwienie zakwalifikowania treści orzeczeń sądowych jako przewinienia dyscyplinarnego sędziów sądów powszechnych (art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, w brzmieniu wynikającym z kolejnych zmian opublikowanych w Dz. U. z 2019 r. poz. 52, 55, 60, 125, 1469 i 1495), oraz art. 97 § 1 i 3 ustawy o Sądzie Najwyższym, w brzmieniu jednolitym opublikowanym w Dz. U. z 2019 r. poz. 825);

...

Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom wynikającym z Artykułu 19 ust. 1 akapit drugi TUE;"

127. Stosowne uzasadnienie wyroku dotyczące braku niezależności i bezstronności Izby Dyscyplinarnej zostało przytoczone w § 161 wyroku w sprawie *Grzędy* (cyt.).

128. Istotne uzasadnienie wyroku w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów ze względu na treść orzeczeń sądowych brzmi następująco:

" 134 . Jak wynika z pkt 61 niniejszego wyroku, wymóg niezależności i bezstronności wywodzony m.in. z Artykułem 19 ust. 1 akapit drugi TUE, który musi być spełniony przez sądy krajowe, które, podobnie jak polskie sądy powszechne, mogą być powołane do interpretacji i stosowania prawa UE, wymaga, w celu uniknięcia ryzyka wykorzystania systemu dyscyplinarnego stosowanego wobec osób, których zadaniem jest orzekanie, jako systemu kontroli politycznej treści orzeczeń sądowych, aby taki system obejmował w szczególności przepisy określające formy zachowania stanowiące przewinienie dyscyplinarne.

135 . W pierwszym zarzucie Komisja podnosi, że określając formy zachowania stanowiące przewinienie dyscyplinarne sędziów sądów powszechnych jako obejmujące odpowiednio wszelkie "oczywiste i rażące naruszenia prawa" oraz wszelkie "błędy" pociągające za sobą "oczywiste naruszenie prawa", art. 107 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych oraz art. 97 §§ 1 i 3 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym zezwalają na taką kontrolę polityczną, o czym świadczą zresztą różne konkretne przypadki zastosowania tych przepisów, na które powołuje się ta instytucja.

136 . W tym względzie należy na wstępie zauważyć, że prawdą jest, iż system dyscyplinarny mający zastosowanie do sędziów należy do organizacji wymiaru sprawiedliwości, a zatem do kompetencji państw członkowskich, oraz że w szczególności możliwość pociągnięcia sędziów przez władze państwa członkowskiego do odpowiedzialności dyscyplinarnej może być, w zależności od wyboru państw członkowskich, czynnikiem przyczyniającym się do odpowiedzialności i skuteczności systemu sądowego. Jednakże [...], wykonując tę kompetencję, państwa członkowskie muszą przestrzegać prawa UE, zabezpieczając *między innymi* niezależność sądów powołanych do orzekania w kwestiach dotyczących stosowania lub wykładni prawa UE, w celu zapewnienia skutecznej ochrony sądowej jednostek, wymaganej na mocy Artykułu 19 ust. 1 akapit drugi TUE (zob. analogicznie wyrok w sprawie *Asociația "Forumul Judecătorilor din România" i in.*, pkt 229 i 230).

137 . W tym kontekście, ochrona tej niezawisłości nie może w szczególności skutkować całkowitym wykluczeniem możliwości, że odpowiedzialność dyscyplinarna sędziego może, w pewnych bardzo wyjątkowych przypadkach, zostać uruchomiona

w wyniku decyzji sądowych podjętych przez tego sędziego. Taki wymóg niezawisłości nie ma oczywiście na celu wspierania jakichkolwiek poważnych i całkowicie niewybaczalnych form zachowania sędziów, które polegałyby na przykład na umyślnym i w złej wierze lub w wyniku szczególnie poważnego i rażącego zaniedbania naruszeniu prawa krajowego i unijnego, którego przestrzeganie mają zapewnić, lub na działaniu w sposób arbitralny lub na odmawianiu sprawiedliwości, gdy są oni wezwani, jako strażnicy obowiązku orzekania, do rozstrzygania sporów wniesionych do nich przez jednostki.

138 . Z drugiej strony, w celu zachowania tej niezależności i uniknięcia sytuacji, w której system dyscyplinarny zostałby odwrócony od swoich zgodnych z prawem celów i wykorzystany do sprawowania kontroli politycznej nad decyzjami sądowymi lub wywierania nacisku na sędziów, wydaje się istotne, że fakt, iż orzeczenie sądowe zawiera ewentualny błąd w interpretacji i stosowaniu prawa krajowego i unijnego lub w ocenie faktów i ocenie dowodów, nie może sam w sobie powodować odpowiedzialności dyscyplinarnej danego sędziego (zob. analogicznie wyrok w sprawie *Asociația "Forumul Judecătorilor din România" i in.*)

139 . W konsekwencji ważne jest, aby objęcie odpowiedzialnością dyscyplinarną sędziego w wyniku orzeczenia sądowego było ograniczone do zupełnie wyjątkowych przypadków, takich jak te, o których mowa w pkt 137 niniejszego wyroku, i było w tym zakresie regulowane obiektywnymi i weryfikowalnymi kryteriami, wynikającymi z wymogów związanych z prawidłowym wymiarem sprawiedliwości, a także gwarancjami mającymi na celu uniknięcie wszelkiego ryzyka zewnętrznej presji na treść orzeczeń sądowych i pomagającymi w ten sposób rozwiązać w umysłach jednostek wszelkie uzasadnione wątpliwości co do nieprzepuszczalności danych sędziów i ich neutralności w odniesieniu do interesów, które przed nimi stoją (zob. analogicznie wyrok w sprawie *Asociația "Forumul Judecătorilor din România" i in.*, pkt 233).

140 . W tym celu konieczne jest *między innymi* ustanowienie przepisów określających, w sposób wystarczająco jasny i precyzyjny, formy zachowań, które mogą pociągnąć za sobą odpowiedzialność dyscyplinarną sędziów, w celu zagwarantowania niezależności właściwej dla ich zadania oraz uniknięcia narażenia ich na ryzyko, że ich odpowiedzialność dyscyplinarna może zostać pociągnięta do odpowiedzialności wyłącznie z powodu podjętych przez nich decyzji (zob. analogicznie wyrok w sprawie *Asociația "Forumul Judecătorilor din România" i in.*)

JUSZCZYSZYN v. POLSCE WYROK

141 . W niniejszej sprawie należy zauważyć, że biorąc pod uwagę tylko ich brzmienie, art. 107 § 1 Prawa o sądach powszechnych oraz art. 97 §§ 1 i 3 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym nie spełniają wymogów jasności i precyzji określonych w pkt 140 niniejszego wyroku. Należy wskazać, że użyte w tych przepisach wyrażenia "oczywiste i rażące naruszenie prawa" oraz "stwierdzenie błędu" pociągające za sobą "oczywiste naruszenie prawa" nie są takie, aby uniemożliwić uruchomienie odpowiedzialności sędziów wyłącznie na podstawie rzekomo "nieprawidłowej" treści ich orzeczeń, zapewniając jednocześnie, że odpowiedzialność ta jest zawsze ściśle ograniczona do zupełnie wyjątkowych sytuacji, takich jak te, o których mowa w pkt 137 niniejszego wyroku.

...

143 . W tym względzie prawdą jest, że Rzeczpospolita Polska szczegółowo powołała się przed Trybunałem na orzecznictwo wypracowane przez wiele lat przez Sąd Najwyższy w odniesieniu do poszczególnych elementów składowych pojęcia "oczywistych i rażących naruszeń prawa" dla celów art. 107 § 1 ustawy o sądach powszechnych. Opisane w ten sposób orzecznictwo krajowe, którego istnienie i treść nie zostały zakwestionowane przez Komisję, rzeczywiście wydaje się przyjmować szczególnie restrykcyjną wykładnię w odniesieniu do tego pojęcia, wykazując wyraźną troskę o zachowanie niezawisłości sędziowskiej.

...

145. Następnie należy zauważyć, że tak przywołane przez Rzeczpospolitą orzeczenia Sądu Najwyższego dotyczące art. 107 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych zostały wydane nie przez obecną Izbę Dyscyplinarną tego sądu, lecz przez izbę tego sądu właściwą przed reformą.

...

147. W niniejszej sprawie, jak wynika z uzasadnienia, w którym Trybunał uwzględnił drugi zarzut powołany przez Komisję na poparcie jej skargi, Izba Dyscyplinarna ustanowiona niedawno przez nową ustawę o Sądzie Najwyższym, której powierzono właściwość do rozpoznawania, w zależności od sprawy, jako sąd drugiej instancji albo jako sąd pierwszej i drugiej instancji, postępowań dyscyplinarnych dotyczących sędziów sądów powszechnych, nie spełnia tego wymogu niezależności i bezstronności.

148. W związku z tym, fakt ten może z kolei zwiększyć ryzyko, że przepisy takie jak art. 107 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych i art. 97 §§ 1 i 3 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym, które definiują przewinienia dyscyplinarne w sposób niespełniający wymogów jasności i precyzji określonych w pkt 140 niniejszego wyroku i nie zapewniają, że postawienie kwestii odpowiedzialności sędziów w wyniku ich decyzji jest ściśle ograniczone do sytuacji, o których mowa w pkt 137 niniejszego wyroku, będą przedmiotem wykładni, która pozwoli w ten sposób na wykorzystanie systemu dyscyplinarnego w celu wpływania na decyzje sędziowskie.

149 . Istnienie ryzyka, że system dyscyplinarny będzie w istocie wykorzystywany w celu wpływania na decyzje sądowe, potwierdza zresztą orzeczenie Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 r., o którym mowa w pkt 126 i 127 niniejszego wyroku.

150 . W tym względzie należy na wstępie odrzucić argumentację Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z którą wspomniane orzeczenie Izby Dyscyplinarnej nie może być brane pod uwagę przez Trybunał w celu oceny zarzucanego temu państwu członkowskiemu uchybienia, ponieważ zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uchybienie to należy oceniać na dzień, w którym upłynął termin wyznaczony w

uzasadnionej opinii. Jak słusznie podniosła Komisja na rozprawie przed Sądem, wspomniane orzeczenie Izby Dyscyplinarnej stanowi jedynie dowód przedstawiony po wydaniu uzasadnionej opinii, mający na celu zilustrowanie zarzutu sformułowanego zarówno w tej uzasadnionej opinii, jak i w niniejszej skardze, dotyczącego ryzyka, że w kontekście wynikającym z reform ustawodawczych przeprowadzonych ostatnio w Polsce, system dyscyplinarny mający zastosowanie do sędziów polskich sądów powszechnych mógłby zostać wykorzystany w celu wywarcia wpływu na treść orzeczeń sądowych. Jak już Trybunał zauważył, uwzględnienie dowodu przedstawionego po wydaniu uzasadnionej opinii nie stanowi zmiany przedmiotu sporu określonego w tej uzasadnionej opinii (zob. podobnie wyrok z dnia 11 lipca 2002 r., *Komisja przeciwko Hiszpanii*, C139/00, -EU:C:2002:438, pkt 21).

151 . Z tego orzeczenia Izby Dyscyplinarnej wynika, że sędziemu można, co do zasady, zarzucić przewinienie dyscyplinarne na podstawie art. 107 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych za to, że nakazał Sejmowi, rzekomo z oczywistym i rażącym naruszeniem prawa, przedstawienie dokumentów dotyczących procesu powoływania członków [KRS] w nowym składzie.

152 . Tak szeroka wykładnia art. 107 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych stanowi odejście od szczególnie restrykcyjnej wykładni tego przepisu zastosowanej przez Sąd Najwyższy, o której mowa w pkt 143 niniejszego wyroku, a tym samym jest wyrazem ograniczenia w obrębie danego państwa członkowskiego ochrony wartości państwa prawa.

154 . Wreszcie, Komisja odniosła się do różnych konkretnych niedawnych przypadków, w których rzecznik dyscyplinarny, w kontekście nowego systemu dyscyplinarnego wprowadzonego przez ustawę o sądach powszechnych, wszczął dochodzenia dyscyplinarne w stosunku do sędziów z powodu treści orzeczeń sądowych przyjętych przez tych sędziów, przy czym nie okazało się, że dani sędziowie dopuścili się naruszeń swoich obowiązków, takich jak te, o których mowa w pkt 137 niniejszego wyroku. W tym względzie należy zauważyć w szczególności, że postępowania dyscyplinarne zostały wszczęte *między innymi z powodu orzeczeń sądowych, na mocy* których do Trybunału Sprawiedliwości zostały złożone wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, mające na celu wyjaśnienie zgodności niektórych przepisów prawa krajowego z przepisami prawa Unii Europejskiej dotyczącymi państwa prawa i niezawisłości sędziów.

155 . Nawet jeśli Rzeczpospolita Polska twierdzi, że skargi złożone przez Rzecznika Dyscyplinarnego w tych sprawach nie dotyczą oczywistych i rażących naruszeń prawa w rozumieniu art. 107 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych, lecz przekroczenia przez zainteresowanych sędziów ich kompetencji lub doprowadzenia przez tych sędziów do kompromitacji ich urzędu sędziowskiego, to faktem pozostaje, że skargi te mają bezpośredni związek z treścią orzeczeń sądowych wydanych przez tych sędziów.

156 . Sama perspektywa wszczęcia takiego dochodzenia dyscyplinarnego może jako taka wywierać presję na osoby, których zadaniem jest orzekanie w sporze (zob. podobnie wyrok w sprawie *Asociația "Forumul Judecătorilor din România" i in.* pkt 199).

157 . Uwzględniając wszystkie powyższe rozważania, Trybunał uznaje za ustalone, że w szczególnym kontekście wynikającym z ostatnich reform, które dotknęły polskie sądownictwo i reżim dyscyplinarny mający zastosowanie do sędziów sądów powszechnych, a w szczególności mając na uwadze fakt, że niezależność i bezstronność organu sądowego właściwego do orzekania w postępowaniu

dyscyplinarnym dotyczącym tych sędziów nie są zagwarantowane, definicje przewinienia dyscyplinarnego zawarte w art. 107 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych oraz w art. 97 § 1 i 3 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym nie pozwalają uniknąć sytuacji, w której ten system dyscyplinarny jest wykorzystywany w celu wywołania w stosunku do sędziów powołanych do interpretacji i stosowania prawa Unii presji i efektu odstrasżającego, które mogą mieć wpływ na treść ich orzeczeń. Przepisy te naruszają zatem niezawisłość tych sędziów i czynią to, co więcej, kosztem zmniejszenia ochrony wartości państwa prawa w Polsce w rozumieniu orzecznictwa przywołanego w pkt 51 niniejszego wyroku, z naruszeniem Artykułu 19 ust. 1 akapit drugi TUE.

158. W związku z tym pierwszy zarzut musi zostać uwzględniony."

129. Inne istotne orzecznictwo TSUE zostało przytoczone w wyrokach Trybunału w sprawie *Reczkowicz* (§§ 161 i 165), *Dolińska-Ficek i Ozimek* (§§ 190, 194-196 i 201-203), *Advance Pharma sp. z o.o.* (§§ 207-209 i 214-216) oraz *Grzęda* (§§ 148 i 153-159, wszystkie cytowane powyżej).

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI W ZAKRESIE PRAWA DO SĄDU USTANOWIONEGO USTAWĄ

130. Skarżący zarzucił na podstawie Artykułu 6 § 1 Konwencji, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, która zarządziła jego zawieszenie, nie była "sądem ustanowionym przez prawo" w rozumieniu tego przepisu. Pierwsze zdanie Artykułu 6 § 1 Konwencji brzmi następująco:

"Przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach cywilnych lub o skierowanym przeciwko niemu oskarżeniu karnym każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą."

A. Dopuszczalność

1. Dopuszczalność zastosowania Artykułu 6 § 1

(a) Stanowisko stron

131. Rząd podniósł wstępne zastrzeżenie co do możliwości zastosowania Artykułu 6 § 1 Konwencji w jego aspekcie cywilnym. Mając na uwadze orzecznictwo Trybunału i odnosząc się do szczególnych okoliczności sprawy, twierdzono, że w prawie polskim nie istniało prawo do sprawowania władzy publicznej, podczas gdy przedmiot sporu w sprawie dotyczył tej kwestii.

132. Skarżący uczestniczył w sprawowaniu władzy publicznej lub istniała "szczególna więź zaufania i lojalności" między nim jako sędzią a państwem, jako pracodawcą. Dlatego też spór w sprawie skarżącego nie był przykładem "zwykłego sporu pracowniczego" dotyczącego "wynagrodzeń, dodatków lub podobnych uprawnień", do którego co do zasady powinien

mieć zastosowanie Artykułu 6. W związku z tym, skargę skarżącego należy uznać za niezgodną *ratione materiae*.

133. Skarżący utrzymywał, że w jego sprawie zastosowanie miał Artykuł 6 § 1 pod jego cywilny aspekt, powołując się m.in. na orzecznictwo Trybunału dotyczące czasowego zawieszenia sędziego w toku postępowania dyscyplinarnego. Zauważył również, że uchwała Izby Dyscyplinarnej wpłynęła negatywnie na jego status zawodowy poprzez uniemożliwienie mu orzekania i wstrzymanie części wynagrodzenia.

(b) Ocena Trybunału

134. Ogólne zasady dotyczące możliwości zastosowania Artykułu 6 § 1 w jego "cywilnym" aspekcie zostały niedawno podsumowane w sprawie *Grzęda przeciwko Polsce* ([GC], nr 43572/18, §§ 257-264, 15 marca 2022 roku).

135. Trybunał zauważa, że skarżący w niniejszej sprawie, który jest sędzią, stanął przed zarzutami dyscyplinarnymi oraz że w toku prowadzonego przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego został zawieszony w wykonywaniu obowiązków sędziowskich przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego.

136. Trybunał powtarza, że stosunek pracy sędziów z państwem musi być rozumiany w świetle szczególnych gwarancji istotnych dla niezawisłości sędziowskiej. Zatem, gdy mowa o "szczególnym zaufaniu i lojalności", których muszą przestrzegać, chodzi o lojalność wobec rządów prawa i demokracji, a nie wobec posiadaczy władzy państwowej (zob. *Grzęda*, cyt. powyżej, § 264 i sprawy tam cytowane).

137. Stosując kryteria ustalone w sprawie *Vilho Eskelinen i Inni przeciwko Finlandii* ([GC], nr 63235/00, § 62, ECHR 2007-II) we wcześniejszej sprawie, która dotyczyła podobnej sytuacji zawieszenia sędziego w ramach postępowania dyscyplinarnego, Trybunał uznał, że gwarancje Artykułu 6 miały zastosowanie do przedmiotowego zawieszenia (zob. *Paluda przeciwko Słowacji*, nr. 33392/12, §§ 33-34, 23 maja 2017 roku; zob. także *Camelia Bogdan przeciwko Rumunii*, nr. 36889/18, § 70, 20 października 2020 roku). Trybunał nie widzi powodu, aby dojść do innego wniosku w niniejszej sprawie i dlatego stwierdza, że artykuł 6 § 1 w jego cywilnym brzmieniu ma zastosowanie. Zarzut Rządu musi być odpowiednio odrzucony.

2. *Niewyczerpanie krajowych środków odwoławczych*

(a) **Stanowisko rządu**

(i) *Skarga konstytucyjna*

138. W odniesieniu do kwestii składu Izby Dyscyplinarnej Rząd podniósł, że skarżący nie wyczerpał dostępnych krajowych środków odwoławczych. Powinien był złożyć skargę konstytucyjną kwestionującą zgodność artykułu 29 ustawy o Sądzie Najwyższym z 2017 roku (zob. paragraf 89 powyżej) oraz artykułu 3 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o KRS z 2011 roku, zmienionej ustawą zmieniającą z 2017 roku (zob. paragraf 87 powyżej), z artykułem 45 § 1 Konstytucji. Ten ostatni przepis statuował prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przed właściwym, bezstronnym i niezależnym sądem.

139. Zdaniem Rządu, dwa warunki istotne dla skuteczności skargi konstytucyjnej, określone w decyzji *Szott-Medyńska przeciwko Polsce* (nr 47414/99, 9 października 2003 r.), zostały spełnione w sprawie skarżącego. W odniesieniu do pierwszego warunku Rząd podniósł, że "indywidualną decyzją", która rzekomo naruszyła Konwencję, a która została wydana w bezpośrednim zastosowaniu ewentualnie niekonstytucyjnych przepisów prawa krajowego, była uchwała Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2020 roku. W ocenie skarżącego uchwała ta została wydana przez sędziów Sądu Najwyższego, którzy powinni zostać zdyskwalifikowani od rozpoznawania jego sprawy. Tym samym pierwsza przesłanka wynikająca z orzecznictwa Trybunału została w sprawie skarżącego spełniona. Jeśli chodzi o drugą przesłankę, to również została ona spełniona, gdyż skarżący mógł złożyć wniosek o wznowienie postępowania dyscyplinarnego w razie pozytywnego wyniku postępowania w sprawie skargi konstytucyjnej.

(ii) *Inne środki zaradcze*

140. Rząd stwierdził ponadto, że skarga na podstawie Artykułu 6 § 1 była przedwczesna, ponieważ postępowanie dyscyplinarne przeciwko skarżącemu było nadal w toku. W tym samym czasie toczyło się postępowanie cywilne zainicjowane przez skarżącego. Rząd twierdził również, że skarżący mógł złożyć skargę na podstawie art. 41b ustawy z 2001 roku (zob. paragraf 85 powyżej), gdyby uznał, że postępowanie dyscyplinarne przeciwko niemu było bezpodstawne lub mógłby dążyć do zaangażowania odpowiedzialności dyscyplinarnej rzecznika dyscyplinarnego.

(b) Stanowisko strony skarżącej*(i) Skarga konstytucyjna*

141. Skarżący nie zgodził się z tym stwierdzeniem. W jego ocenie skarga konstytucyjna nie może być już uznawana za skuteczny środek odwoławczy, który należało wyczerpać przed złożeniem indywidualnej skargi do Trybunału. Podniósł, że w konsekwencji zmian personalnych i prawnych, które zostały wprowadzone od jesieni 2015 roku, Trybunał Konstytucyjny nie może być już postrzegany jako niezależny i bezstronny organ sądowy zdolny do wypełniania swoich konstytucyjnych funkcji. Najważniejszym problemem był udział w pracach Trybunału Konstytucyjnego trzech bezprawnie wybranych "sędziów". W rezultacie wiele wyroków tego sądu zostało wydanych w składach, w których znaleźli się bezprawnie wybrani sędziowie. Trybunał uznał w sprawie *Xero Flor w Polsce sp. z o.o.* (7 maja 2021 roku, skarga nr 4907/18), że taka sytuacja, przynajmniej w kontekście postępowania w sprawie skargi konstytucyjnej, naruszała prawo do sądu ustanowionego ustawą zagwarantowane w Artykule 6 § 1. Istniało wiele innych czynników podważających postrzeganie Trybunału Konstytucyjnego jako organu bezstronnego i niezależnego. Na przykład grupa sędziów tego sądu opublikowała listy otwarte, w których stwierdzała, że Prezes Trybunału Konstytucyjnego w sposób arbitralny przydzielał sędziów do składów orzekających.

142. Ponadto skarżący podniósł, że nawet pomijając kwestię niezależności, bezstronności i legalności funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego, ewentualna skarga konstytucyjna w jego sprawie nie miałaby uzasadnionych szans powodzenia.

143. Jeśli chodzi o art. 29 ustawy o Sądzie Najwyższym z 2017 roku, to przepis ten nie był jeszcze przedmiotem kontroli konstytucyjnej. W 2020 roku Trybunał Konstytucyjny wydał jednak trzy wyroki, w których uznał, że kwestionowanie legalności nominacji sędziowskiej lub kompetencji sędziego do orzekania na podstawie faktu, że sędzia został powołany na wniosek nowej KRS, jest niezgodne z Konstytucją³. Nie było zatem podstaw, by sądzić, że Trybunał Konstytucyjny odstąpi od tego poglądu.

144. Drugi z powołanych przez Rząd przepisów ustawowych, tj. art. 3 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o KRS z 2011 r. w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą z 2017 r. nie miał znaczenia dla sprawy wnioskodawcy, gdyż określał jedynie kompetencje KRS związane z oceną i nominacją kandydatów na sędziów. Nie było w nim nic niekonstytucyjnego, gdyż te kompetencje KRS miały podstawę prawną w Konstytucji. Natomiast niekonstytucyjność dotyczyła nowego sposobu wyboru sędziowskich członków KRS wprowadzonego ustawą nowelizującą z 2017 r. Skarżący podniósł jednak, że bezpośrednio zaskarżenie takich przepisów byłoby

³ Wyroki z 4 marca 2020 r., no. P 22/19; 20 kwietnia 2020 r., no. U 2/20; oraz 2 czerwca 2020 roku, no. P 13/19 (cytowany w pkt 102 powyżej).

trudne, ponieważ skarga konstytucyjna mogłaby być skierowana wyłącznie przeciwko przepisom, które stanowiły podstawę prawną ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie jednostki i które naruszały jej konstytucyjne prawa i wolności. Niezależnie od innych potencjalnych przeszkód w złożeniu skargi konstytucyjnej skarżący zwrócił uwagę, że ustawa zmieniająca procedurę wyboru członków sędziów KRS została uznana za zgodną z konstytucją przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 25 marca 2019 roku, (sygn. akt K 12/18), czyli prawie rok przed wydaniem przez Izbę Dyscyplinarną uchwały w jego sprawie.

(ii) Inne środki zaradcze

145. Skarżący utrzymywał, że toczące się przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne nie czyniło jego skargi z Artykułu 6 § 1 przedwczesną. W jego przypadku rzekome naruszenie jego praw wynikających z Artykułu 6 § 1 wynikało z decyzji Izby Dyscyplinarnej w sprawie jego zawieszenia. Zawieszenie stanowiło ingerencję w jego prawa, która była odrębna od głównego postępowania dyscyplinarnego przeciwko niemu.

146. Skarżący nie zgodził się, że jego skarga na podstawie Artykułu 6 § 1 była przedwczesna ze względu na toczące się postępowanie cywilne zainicjowane przez niego. Dwa postępowania wszczęte przez skarżącego nie były odwołaniami od uchwały Izby Dyscyplinarnej, a sądy powszechne nie były formalnie upoważnione do uchylecia lub zmiany uchwały Izby Dyscyplinarnej. Po drugie, te dwa postępowania cywilne były niewątpliwie bezprecedensowe, ponieważ dotyczyły systemowych problemów związanych z ustanowieniem i funkcjonowaniem Izby Dyscyplinarnej. Po trzecie, nawet jeśli sądy powszechne wydałyby ostateczne orzeczenia korzystne dla skarżącego, takie decyzje najprawdopodobniej nie zostałyby wykonane. Skarżący powołał się w tym kontekście na dwa zabezpieczenia wydane w kwietniu i maju 2021 roku przez Sąd Rejonowy w Bydgoszczy i Sąd Okręgowy w Olsztynie, wyrok zaoczny utrzymany w mocy przez ten ostatni sąd w dniu 28 grudnia 2021 roku oraz wyrok Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 17 grudnia 2021 roku. Żadna z tych decyzji nie została wykonana, a skarżący pozostawał zawieszony w pełnieniu obowiązków sędziowskich.

147. W odniesieniu do skargi z art. 41b ustawy z 2001 r., która była formą skargi administracyjnej, czy możliwości zaangażowania odpowiedzialności dyscyplinarnej rzecznika dyscyplinarnego, skarżący podniósł, że nie mogły one prowadzić do zmiany uchwały Izby Dyscyplinarnej.

(c) Ocena Trybunału*(i) Skarga konstytucyjna*

148. Rząd odniósł się do dwóch konkretnych przepisów prawnych, których zastosowanie, ich zdaniem, mogło zostać zakwestionowane przez skarżącego jako niekonstytucyjne (zob. paragraf 138 powyżej). Powołano się w szczególności na sekcję 29 ustawy o Sądzie Najwyższym z 2017 r. stanowiącą w odpowiednim czasie, że "powołania na stanowisko sędziowskie w Sądzie Najwyższym dokonuje Prezydent RP na podstawie rekomendacji KRS" oraz art. 3 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o KRS z 2011 r. (zmienionej ustawą zmieniającą z 2017 r.) która określała kompetencje KRS jako, między innymi, "badanie i ocenę kandydatów na stanowiska sędziowskie w Sądzie Najwyższym" oraz "przedstawianie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosków o powołanie sędziów Sądu Najwyższego" (zob. paragrafy 87 i 89 powyżej).

149. Trybunał zauważa, że argumenty Rządu w niniejszej sprawie dotyczące braku wniesienia przez skarżącego skargi konstytucyjnej w celu zakwestionowania przepisów regulujących procedurę powoływania do Sądu Najwyższego są tożsame z argumentami przedstawionymi w sprawie *Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce* (cyt. powyżej, §§ 230-232). W wyroku tym, mając na uwadze względy, które skłoniły go do odrzucenia stanowiska Trybunału Konstytucyjnego, wyrażonego w wyroku z dnia 20 kwietnia 2020 roku (sygn. U 2/20), w sprawie oczywistego naruszenia prawa wewnętrznego i jego interpretacji Artykułu 6 Konwencji, Trybunał nie stwierdził wystarczająco realnych perspektyw powodzenia skargi konstytucyjnej opartej na podstawach sugerowanych przez Rząd i oddalił ich wstępny zarzut (tamże, § 319).

150. W sprawie *Advance Pharma sp. z o.o.*, Trybunał uznał ponadto, że skuteczność skargi konstytucyjnej należy rozpatrywać w powiązaniu z ogólnym kontekstem, w jakim Trybunał Konstytucyjny działał od końca 2015 roku i jego różnorodnymi działaniami zmierzającymi do podważenia ustaleń uchwały Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 roku co do oczywistego naruszenia prawa krajowego i międzynarodowego w związku z wadliwą procedurą powoływania sędziów z udziałem KRS. Działania te zostały opisane bardziej szczegółowo w *Reczkowicz* (cyt. powyżej, § 263) i scharakteryzowane jako, między innymi, "ingerencja w organ sądowy, mająca na celu ubezwłasnowolnienie go w wykonywaniu funkcji orzeczniczej w zakresie stosowania i interpretacji Konwencji i innych traktatów międzynarodowych" oraz jako "obraza rządów prawa i niezależności sądownictwa" (zob. *Advance Pharma sp. z o.o.*, § 319).

Trybunał zauważa również, że wspomniany wyżej wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 roku (sygn. U 2/20), jak również późniejszy wyrok z dnia 2 czerwca 2020 roku (sygn. P 13/19) usunęły jakąkolwiek możliwość skutecznego podważenia konstytucyjnego statusu sędziego powołanego z udziałem KRS, ustanowionego na mocy ustawy

zmieniającej z 2017 roku. Ponadto wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 marca 2019 roku (sygn. K 12/18) uznał, że zmieniony model wyboru sędziowskich członków KRS jest zgodny z Konstytucją. Ta linia orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wskazuje, że organ ten był zasadniczo zdeterminowany do zachowania nowej procedury powoływania sędziów obejmującej zrekomponowaną KRS.

151. W świetle powyższego Trybunał nie widzi podstaw do wyciągnięcia odmiennych wniosków w niniejszej sprawie i w związku z tym odrzuca zarzut Rządu dotyczący braku wniesienia przez skarżącego skargi konstytucyjnej.

152. W związku z działaniami Trybunału Konstytucyjnego związanymi ze stosowaniem i interpretacją Konwencji, Trybunał nie może nie zwrócić uwagi na ostatnie orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 marca 2022 roku (zob. paragrafy 103-105 powyżej), które zostało wydane w wyraźnej próbie uniemożliwienia wykonania wyroków Trybunału w sprawie *Reczkowicz i Dolińska-Ficek i Ozimek* (oba cytowane powyżej) na podstawie Artykułu 46 Konwencji oraz ograniczenia jurysdykcji Trybunału na podstawie Artykułu 19 i 32 Konwencji w odniesieniu do Polski (zob. także, *Advance Pharma sp. z o.o.*, cytowany powyżej, § 320). Trybunał Konstytucyjny uznał, że Artykuł 6 zdanie pierwsze Konwencji był niezgodny, między innymi, z kilkoma przepisami konstytucyjnymi w zakresie, w jakim w kontekście oceny, czy spełniony został wymóg "sądu ustanowionego ustawą", (a) zezwalał [Trybunałowi] lub sądom krajowym na pominięcie przepisów Konstytucji i ustaw, jak również wyroków polskiego Trybunału Konstytucyjnego, oraz (b) umożliwiał [Trybunałowi] lub sądom krajowym samodzielne tworzenie norm, poprzez interpretację Konwencji, dotyczących procedury powoływania sędziów sądów krajowych oraz (c) upoważnił [Trybunał] lub sądy krajowe do oceny zgodności z Konstytucją i [Konwencją] ustaw dotyczących struktury organizacyjnej systemu sądownictwa, właściwości sądów oraz ustawy określającej strukturę organizacyjną, zakres działania, sposób funkcjonowania oraz tryb wyboru członków KRS.

153. Skarżący podniósł również, że nie był zobowiązany do wniesienia skargi konstytucyjnej, ponieważ w następstwie zmian personalnych i prawnych, które zostały wprowadzone od jesieni 2015 roku, Trybunał Konstytucyjny nie może być już uznawany za niezależny i bezstronny organ sądowy zdolny do wypełniania swoich konstytucyjnych funkcji. Mając na uwadze swoją powyższą konkluzję (zob. paragraf 151), Trybunał nie uważa za konieczne rozpatrywanie w niniejszej sprawie argumentów skarżącego odnoszących się do obecnego statusu Trybunału Konstytucyjnego.

(ii) *Inne środki zaradcze*

154. Rząd odniósł się do kilku innych toczących się postępowań lub potencjalnych środków odwoławczych, twierdząc, że skarga skarżącego na

podstawie artykułu 6 § 1 była niedopuszczalna z powodu niewyczerpania krajowych środków odwoławczych. Po pierwsze, podniesiono, że skarga była przedwczesna, ponieważ postępowanie dyscyplinarne przeciwko skarżącemu było nadal w toku. Trybunał zauważa jednak, że przedmiotowa skarga dotyczy decyzji Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 roku w sprawie zawieszenia skarżącego, a nie toczącego się przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego. Po drugie, Rząd odniósł się do toczącego się postępowania cywilnego wszczętego przez skarżącego przeciwko Sądowi Rejonowemu w Olsztynie i Sądowi Najwyższemu. Jednak te postępowania nie mogły formalnie skutkować uchYLENIEM lub zmianą orzeczenia Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 roku. Zostało to wyjaśnione przez samą Izbę Dyscyplinarną w decyzji z dnia 23 maja 2022 roku, która potwierdziła, że organ ten miał wyłączną właściwość do zbadania kwestii zawieszenia skarżącego (zob. paragraf 76 powyżej). Po trzecie, Rząd podniósł, że skarżący mógł złożyć skargę na podstawie sekcji 41b Ustawy z 2001 roku, gdyby uznał, że postępowanie dyscyplinarne przeciwko niemu było bezpodstawne lub dążył do zaangażowania odpowiedzialności dyscyplinarnej rzecznika dyscyplinarnego. Niemniej jednak Trybunał zauważa, że możliwości te nie miałyby bezpośredniego wpływu na decyzję Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 roku.

155. W związku z tym Trybunał powtarza, że zgodnie z Artykułem 35 § 1 Konwencji nie ma obowiązku korzystania ze środków odwoławczych, które są nieadekwatne lub nieskuteczne. Aby środek odwoławczy był skuteczny, musi być zdolny do bezpośredniego naprawienia zakwestionowanego stanu rzeczy i musi oferować rozsądne perspektywy powodzenia (zob. *Vučković i Inni v. Serbia* (sprzeciw wstępny) [GC], nr 17153/11 i 29 innych, §§ 7374, 25 marca 2014 roku). W niniejszej sprawie, w odniesieniu do drugiego i trzeciego argumentu podniesionego przez Rząd, Trybunał nie dostrzega, jak wymienione przez nich środki odwoławcze mogły okazać się skuteczne.

156. Podsumowując, Trybunał odrzuca zarzut niewyczerpania krajowych środków odwoławczych podniesiony przez Rząd.

3. *Ogólny wniosek dotyczący dopuszczalności*

157. Trybunał zauważa, że skarga ta nie jest ani w sposób oczywisty źle uzasadniona, ani niedopuszczalna z jakichkolwiek innych powodów wymienionych w Artykule 35 Konwencji. Musi zatem zostać uznana za dopuszczalną.

B. Co do meritum

1. *Stanowisko strony skarżącej*

158. Skarżący podnosił, że jego prawo do sądu ustanowionego ustawą zostało naruszone, ponieważ o jego zawieszeniu w czynnościach orzekała

Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego. Sędziowie tej Izby zostali powołani na swoje stanowiska z oczywistym naruszeniem prawa wewnętrznego w rozumieniu przyjętym w orzecznictwie Trybunału, przy czym naruszone zostały co najmniej następujące przepisy prawa wewnętrznego: art. 179 w związku z art. 187 § 1 pkt 1 oraz z art. 173 i 175 Konstytucji. Skarżący podniósł, że Konstytucja wymagała, aby sędziowie byli powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek KRS. Obecna KRS nie była jednak organem prawidłowo ukonstytuowanym, gdyż jej skład osobowy nie gwarantował wypełniania konstytucyjnych obowiązków w sposób zgodny z zasadą niezawisłości sędziowskiej. W konsekwencji udziału takiego organu w procedurach powoływania sędziów cały proces był wadliwy i skutkowało naruszeniem Artykułu 6 § 1. Naruszenie to nie było związane z faktem, że sędziowie w Polsce byli powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej. Skarżący powołał się na wyrok Trybunału w sprawie *Reczkowicz przeciwko Polsce*, który - jego zdaniem - miał pełne zastosowanie do jego sprawy.

159. Odwołując się do wyroku TSUE z dnia 15 lipca 2021 roku (C-791/19, zob. pkt 126 powyżej), skarżący podniósł ponadto, że nieprawidłowości dotyczące powołania i funkcjonowania Izby Dyscyplinarnej były tak poważne, że organu tego nie można było nawet uznać za "sąd" w rozumieniu prawa UE. Jego zdaniem istniały przekonujące argumenty, aby uznać, że naruszenia prawa krajowego i unijnego były tak poważne, że wszystkie orzeczenia wydane przez Izbę Dyscyplinarną były pozbawione skutków prawnych (*sententia non existens*).

160. W odniesieniu do argumentu Rządu o stosowaniu przez Trybunał podwójnych standardów (zob. paragraf 177 poniżej), skarżący podniósł, że trudno było uciec od wrażenia, że w tej części swoich wystąpień wyrażali oni swój brak zgody na wyrok w sprawie *Reczkowicz*, który był obecnie ostateczny. Zdaniem skarżącego, trudno było zrozumieć decyzję Rządu o wycofaniu wniosku o przekazanie tej sprawy do Wielkiej Izby. Jeśli Rząd uważał, że wyrok był nieprawidłowy, powinien był dać Wielkiej Izbie możliwość jego ponownego rozpatrzenia. Wycofanie wniosku o odesłanie sprawy mogłoby sugerować, że Rząd zaakceptował interpretację przyjętą przez Izbę. W rzeczywistości jednak polskie władze przyjęły inne podejście - chciały wykorzystać Trybunał Konstytucyjny do pośredniego "unieważnienia" wyroku Trybunału w sprawie *Reczkowicz* poprzez wyeliminowanie normy prawnej, na podstawie której ten wyrok został wydany. Podobną strategię zastosowano w odniesieniu do wyroku *Xero Flor przeciwko Polsce* (powołał się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2021 roku, sygn. K 6/21). Takie podejście pokazało, że Rząd nie był skłonny zaakceptować lub wdrożyć wyroków Trybunału w dobrej wierze.

161. Skarżący utrzymywał, że w przeciwieństwie do opinii Rządu (zob. paragraf 177 poniżej), nie było rozbieżności pomiędzy wyrokami w sprawie

Ástráðsson i *Reczkowicz* (oba cytowane powyżej). Podkreślił, że w jego sprawie, podobnie jak w sprawie *Reczkowicz* oraz *Dolińskiej-Ficek i Ozimka* (oba cytowane powyżej), naruszenie prawa do sądu ustanowionego ustawą było spowodowane przede wszystkim nieprzestrzeganiem zasad konstytucyjnych w procesie powoływania sędziów. Gdyby sędziowie orzekający w sprawie skarżącego byli powoływani zgodnie z prawem, czyli na wniosek KRS w legalnym składzie, nie doszłoby do naruszenia "prawa do sądu ustanowionego ustawą". Skarżący sprzeciwił się również argumentom porównawczym Rządu, stwierdzając, że nie można racjonalnie porównywać różnych systemów prawnych bez uwzględnienia wszystkich istotnych norm prawnych, ich praktycznego funkcjonowania, czy też różnic w kulturze prawnej i politycznej itd.

162. Skarżący podniósł, że legalność nominacji sędziowskich z udziałem zrekomponowanej KRS została zakwestionowana w uchwale interpretacyjnej Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 roku. Ponadto w maju 2021 roku Naczelny Sąd Administracyjny wydał szereg orzeczeń (sygn. II GOK 2/18, II GOK 3/18, II GOK 5/18, II GOK 6/18, II GOK 7/18), w których uchylił uchwały KRS, na podstawie których Prezydent powołał m.in. siedmiu sędziów do Izby Cywilnej Sądu Najwyższego. Nieprawidłowości w funkcjonowaniu KRS, a w konsekwencji wątpliwy status prawny sędziów powołanych z udziałem tego organu, były także dostrzegane w licznych orzeczeniach TSUE. Istnieje zatem znaczny zbiór orzeczeń zarówno sądów krajowych, jak i międzynarodowych, które potwierdzają, że powoływanie sędziów na wniosek nowej KRS naruszało prawo. Dotyczyło to w szczególności osób powołanych do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego.

163. W odniesieniu do uwag poczynionych przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego (zob. paragrafy 179-185 poniżej), skarżący zauważył, że nie można jej uznać za w pełni neutralną w niniejszej sprawie. Pierwsza Prezes została powołana na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w 2018 roku na wniosek zrekomponowanej KRS. W tej sytuacji mogła być postrzegana jako osobiście zainteresowana kwestionowaniem orzecznictwa Trybunału i TSUE w sprawach związanych z kryzysem praworządności w Polsce.

164. W odniesieniu do marginesu swobody przyznanego ustawodawcy przy regulowaniu składu KRS, skarżący, odpowiadając na uwagi Pierwszego Prezesa, utrzymywał, że nie jest on nieograniczony. Regulując tę kwestię, Parlament musiał wziąć pod uwagę takie podstawowe zasady konstytucyjne, jak podział władzy i niezależność sądów, a także konstytucyjną pozycję i zadania samej KRS. Skarżący podnosił, że KRS będzie mogła wykonywać swoje funkcje zgodnie ze standardami konstytucyjnymi, w szczególności uczestniczyć w procedurze powoływania sędziów, tylko wtedy, gdy będzie niezależna. Było więc oczywiste, że skład KRS nie może być zdominowany przez przedstawicieli władzy wykonawczej i ustawodawczej, ponieważ w takiej sytuacji KRS nie byłaby

wystarczająco niezależna. Z tych powodów nowy model osobowego składu KRS musiał zostać odrzucony jako niekonstytucyjny.

165. W odniesieniu do modelu wybierania członków KRS przez innych sędziów, skarżący, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 18 lipca 2007 roku (sygn. K 25/07), podniósł, że jest to jedyna konstytucyjnie dopuszczalna możliwość i że pogląd ten odzwierciedla powszechnie akceptowaną wykładnię Konstytucji. Ponadto, wbrew sugestiom Pierwszego Prezesa, Trybunał Konstytucyjny sam przyznał, że w wyroku K 25/07 przyjął wykładnię, zgodnie z którą członkowie KRS musieli być wybierani przez innych sędziów, a w wyroku z 20 czerwca 2017 roku (nr K 5/17) otwarcie od niej odstąpił.

166. Wbrew pogładowi Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, skarżący argumentował, że prawo do niezależnego sądu nie może być utożsamiane z prawem do sądu ustanowionego ustawą. W sprawie *Reczkowicz i Dolińska-Ficek i Ozimek* (obie cytowane powyżej) Trybunał orzekł, że Artykuł 6 został naruszony, ponieważ sędziowie, którzy rozpatrywali sprawy skarżących nie zostali powołani zgodnie z prawem, czyli zostali powołani z oczywistym naruszeniem prawa krajowego. Dlatego Trybunał nie musiał modyfikować swojego orzecznictwa dotyczącego niezależności legalnie powołanych sędziów. Orzekanie przez sędziów, którzy zostali powołani z oczywistym naruszeniem prawa krajowego, w rozumieniu przyjętym w orzecznictwie Trybunału, zawsze prowadziłyby do naruszenia Konwencji, nawet jeśli w kontekście konkretnych spraw tacy sędziowie byli osobiście niezależni.

167. Skarżący nie zgodził się z poglądem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, że bezpodstawne jest uznanie, iż niezależność sędziów powołanych z udziałem zrekonstruowanej KRS została naruszona. Zauważył, że w ostatnich miesiącach i latach zarówno Trybunał, jak i TSUE wydały liczne orzeczenia potwierdzające, że Izba Dyscyplinarna nie spełniała standardów europejskich. Skarżący podniósł również, że podejście Trybunału w sprawach *Reczkowicz i Dolińska-Ficek oraz Ozimek* (obie przywołane powyżej) było zgodne z zasadą pomocniczości, ponieważ ustalenia poczynione w tych orzeczeniach opierały się na orzecznictwie Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego.

168. Podsumowując, jego prawo do niezależnego i bezstronnego sądu zostało naruszone. Odniósł się do sposobu powoływania sędziów Izby Dyscyplinarnej, który negatywnie wpłynął na ich niezawisłość. Ponadto, wiele osób powołanych do tej Izby miało silne powiązania z władzą wykonawczą. Okoliczności, w jakich powstała Izba Dyscyplinarna sugerują, że prawdziwym motywem jej utworzenia było ograniczenie niezawisłości sędziowskiej. Podejmowane przez tę Izbę decyzje o uchyleniu sędziom immunitetu jurysdykcyjnego oraz o zastosowaniu wobec nich środków dyscyplinarnych były przez wielu postrzegane jako środek represji wobec niezależnych sędziów. Okoliczności te wskazywały, że Izba Dyscyplinarna nie stwarzała pozorów niezależności.

169. W odniesieniu do bezstronności skarżący podniósł dwie kwestie. Po pierwsze, podniósł, że zasadnicza kwestia rozpatrywana przez Izbę Dyscyplinarną dotyczyła jego działań mających na celu weryfikację zgodności z prawem nominacji kandydatów do KRS, co z kolei było niezbędne dla oceny niezawisłości sędziego, który wydał orzeczenie kontrolowane przez skarżącego w postępowaniu apelacyjnym. Skarżący powołał się na wykładnię prawa wypracowaną przez TSUE i Sąd Najwyższy, która niewątpliwie dotyczyła wszystkich sędziów powołanych z udziałem zrekomponowanej KRS, w tym powołanych do Izby Dyscyplinarnej. Sędziowie Izby Dyscyplinarnej mieli zatem interes w wyeliminowaniu takiej interpretacji. W rezultacie, wydając uchwałę w sprawie skarżącego, sędziowie Izby Dyscyplinarnej podjęli *de facto* we własnej sprawie decyzję o ochronie swojego statusu. Po drugie, skarżący powołał się na obecność w składzie orzekającym sędziego A.T., który przed powołaniem do Izby Dyscyplinarnej nie ukrywał swojego poparcia dla partii rządzącej.

2. Stanowisko rządu

170. Rząd twierdził, że nie doszło do oczywistego naruszenia prawa wewnętrznego w odniesieniu do procesu powoływania sędziów, którzy rozpatrywali sprawę skarżącego. Odnosząc się do sprawy *Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii* ([GC], nr 26374/18, 1 grudnia 2020 roku), zauważono, że Konwencja nie ustanowiła żadnego powszechnie obowiązującego modelu w odniesieniu do procedury powoływania kandydatów na stanowiska sędziowskie, ani nie zakazała współpracy władz w tej procedurze. W związku z tym twierdzenie skarżącego, że sędziowie orzekający w jego sprawie zostali niewłaściwie powołani w wyniku poddania się bliżej nieokreślonemu wpływowi politycznemu KRS, wydawało się pozbawione merytorycznego uzasadnienia i nie mogło stanowić naruszenia Artykułu 6 § 1. Nie można było zarzucić polskiemu ustawodawcy naruszenia jakichkolwiek standardów mających zastosowanie do powoływania sędziów z uwagi na udział *Sejmu* w wyborze sędziowskich członków KRS. Wprawdzie przedstawiciele władzy ustawodawczej i członkowie władzy wykonawczej, w tym Minister Sprawiedliwości, byli członkami KRS, niezależnego konstytucyjnego organu państwa, ale występowali jedynie jako jego członkowie, nie mając decydującej roli w podejmowaniu jakichkolwiek decyzji. Ponadto należy zauważyć, że większość członków KRS stanowili sędziowie.

171. Rząd podniósł, że procedura powoływania wszystkich sędziów w Polsce, w tym sędziów Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, została określona w Konstytucji. Zgodnie z art. 179 w związku z art. 144 § 3 pkt 17 Konstytucji, sędziowie byli powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek KRS, na czas nieokreślony. Warunki, jakie powinien spełniać kandydat na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego,

zostały określone w ustawie o Sądzie Najwyższym z 2017 r. Rząd wskazał, że przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym z 2017 r. nie różniły się od art. 21 poprzedniej ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym. W konsekwencji argumentowano, że powołanie sędziów na podstawie nowej ustawy, która weszła w życie 3 kwietnia 2018 roku, nie spowodowało wady prawnej składu orzekającego, który rozpatrywał sprawę skarżącego.

172. Rząd zauważył, że mianowanie sędziów przez władzę wykonawczą wydawało się nie tylko dopuszczalne w Europie, ale zdawało się być wręcz regułą. W wielu państwach europejskich wpływ władzy wykonawczej na nominację sędziów był również prawnie dopuszczalny (np. Niemcy, Czechy). Reguła ta była akceptowana także w orzecznictwie Trybunału. Powołano się także na orzeczenie wstępne TSUE z 19 listopada 2019 roku w sprawie *A.K. i inni* (C-585/18, C-624/18 i C-625/18), w którym wskazano, że sam fakt powoływania sędziów przez organ władzy wykonawczej nie powoduje powstania stosunku podporządkowania pierwszego z nich drugiemu lub wątpliwości co do bezstronności pierwszego, jeżeli po powołaniu byli oni wolni od wpływów lub nacisków przy wykonywaniu swojej roli.

173. Rząd podkreślił, że Konwencja nie zawierała żadnych norm implikujących obowiązek stosowania określonego modelu nominacji sędziów najwyższych sądów Umawiających się Państw. Konwencja nie wymagała również powołania rady sądownictwa ani jej udziału w procedurze powoływania sędziów. Utrzymywano, że procedura powoływania sędziów Sądu Najwyższego w Polsce nie odbiega od rozwiązań przyjętych w innych państwach. W tym kontekście Rząd przedstawił przykłady procedur powoływania sędziów w kilku państwach Rady Europy. Analiza istniejących rozwiązań wskazywała, że udział przedstawicieli władzy sądowniczej w procedurze powoływania sędziów był często ograniczony lub w ogóle nie był przewidziany. W Polsce natomiast udział przedstawicieli władzy sądowniczej w procedurze powoływania sędziów był stosunkowo szeroki i realizowany przez KRS. W ten sposób ograniczono ryzyko nadmiernego wpływu władzy wykonawczej na proces powoływania sędziów.

174. Rząd podniósł, że normy konstytucyjne odnoszące się do KRS były nieliczne (art. 186 i 187 Konstytucji) i że wynika z nich, że dokładna regulacja KRS została pozostawiona do dalszego rozważenia przez ustawodawcę. Mając na uwadze powyższe, Rząd argumentował, że sąd, który rozpatrywał sprawę skarżącego, był "sądem ustanowionym przez prawo" zgodnie z wymogami Artykułu 6 § 1. W szczególności nie doszło do naruszenia prawa wewnętrznego w zakresie jego ustanowienia i funkcjonowania oraz nie doszło do naruszenia zdolności władzy sądowniczej do wykonywania swoich obowiązków w sposób wolny od nieuzasadnionej ingerencji. W tym kontekście Rząd odniósł się do zasady pomocniczości i koncepcji "marginesu oceny".

175. Rząd podnosił, że wszelkie wątpliwości, jakie mogły powstać w związku ze statusem nowych Izb Sądu Najwyższego i powołanych do nich sędziów, w szczególności w uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 roku, zostały usunięte wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 roku (sygn. U 2/20). W wyroku tym Trybunał Konstytucyjny uznał, że wspomniana uchwała jest niezgodna m.in. z art. 179 i art. 144 § 3 pkt 17 Konstytucji. W związku z powyższym Rząd stwierdził, że procedura powoływania sędziów Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego była zgodna z prawem krajowym. Sędziowie spełniali wymogi co do kwalifikacji, uczestniczyli w konkursie przed KRS i zostali przedstawieni w uchwale KRS Prezydentowi Rzeczypospolitej, który powołał ich do pełnienia funkcji sędziów Sądu Najwyższego.

176. Biorąc pod uwagę ostateczny charakter orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego oraz brak podstaw do kwestionowania przez Trybunał jego ustaleń, Rząd utrzymywał, że Trybunał powinien zaakceptować wniosek Trybunału Konstytucyjnego, że nie doszło do naruszenia prawa wewnętrznego w zakresie powoływania sędziów do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. W związku z tym, skarga była pozbawiona podstawy w Artykule 6 § 1 Konwencji.

177. Rząd podniósł również, że analiza najnowszego orzecznictwa Trybunału i TSUE dotyczącego rządów prawa doprowadziła ich do wniosku, że sądy te stosowały podwójne standardy przy rozpatrywaniu identycznych rozwiązań krajowych. Jeśli chodzi o Trybunał, fakt stosowania podwójnych standardów można było wywnioskować z analizy porównawczej jego wyroków w sprawach *Ástráðsson przeciwko Islandii* i *Reczkowicz przeciwko Polsce* (oba cytowane powyżej) dotyczących procedury powoływania sędziów. W tym zakresie poczyniono następujące uwagi. Ponieważ w sprawie *Ástráðsson* Trybunał stwierdził, że nie jest kompetentny do kontroli procedury nominacji sędziowskich w danym kraju, uzasadnienie, dla którego Trybunał uznał się za kompetentny do orzekania w sprawie polskiego systemu nominacji sędziowskich, było niewytłumaczalne. O ile w sprawie islandzkiej przyjęto, że w świetle Konwencji powoływanie sędziów bezpośrednio przez władzę ustawodawczą lub wykonawczą było dopuszczalne, o ile po powołaniu byli oni wolni od wpływów przy orzekaniu, o tyle niewytłumaczalne pozostawało, dlaczego w sprawie *Reczkowicz* przyjęto, że przypisywany wpływ wspomnianych władz - poprzez KRS - na proces powoływania sędziów był niedopuszczalny i dlatego Trybunał powstrzymał się od zbadania, czy taki wpływ był wywierany na sędziów Izby Dyscyplinarnej. W przeciwieństwie do sprawy *Ástráðsson*, wyrok w sprawie *Reczkowicz* poparł ogólną dopuszczalność kwestionowania zgodności nominacji sędziowskich do Izby Dyscyplinarnej, niezależnie od tego, czy poszczególne nominacje sędziowskie zostały zakwestionowane w jakikolwiek sposób przewidziany przez prawo. Zdaniem Rządu, przyczyny

stosowania przez Trybunał podwójnych standardów przy ocenie podobnych rozwiązań krajowych należy szukać w podziale państw europejskich na "starsze" i "nowsze" demokracje.

178. Rząd podniósł ponadto, że istotą problemu z oceną polskich reform sądownictwa była procedura wyboru członków KRS przewidziana w ustawie zmieniającej z 2017 r. Zauważono, że polski model nie odbiegał od rozwiązań obowiązujących w innych państwach członkowskich i przewidywał wszystkie gwarancje niezawisłości sędziowskiej. System wdrożony w Polsce był wzorowany na koncepcji, która obowiązywała w Hiszpanii. O ile model hiszpański nie był kwestionowany, o tyle regulacje, które zostały przyjęte w Polsce spotkały się z nieuzasadnioną krytyką.

179. Rząd uzupełnił swoje obserwacje o uwagi Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. Zauważyła ona, że podstawowym kryterium stwierdzenia naruszenia prawa do sądu ustanowionego ustawą jest istnienie oczywistego naruszenia prawa wewnętrznego. Jej zdaniem ani w sprawie *Reczkowicz*, ani w sprawach *Dolińska-Ficek i Ozimek* (obie cytowane powyżej) Trybunał nie wskazał, jaka norma prawna została naruszona przez wprowadzenie zmiany modelu wyboru członków KRS. W rezultacie Trybunał nie mógł wykazać oczywistego charakteru tego domniemanego naruszenia. Tym samym nie stwierdzono, że pierwszy etap testu *Ástráðsson*a został spełniony.

180. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zauważył, że podobne względy miały zastosowanie w sprawie skarżącego. W niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia Artykułu 6 § 1 ze względu na brak "oczywistego naruszenia prawa wewnętrznego". Nie było absolutnie żadnych podstaw do uznania zmiany modelu wyboru sędziowskich członków KRS za niezgodną z Konstytucją. Zmiana ta nie tylko nie naruszała przepisów konstytucyjnych, ale realizowała kompetencje powierzone ustawodawcy w Konstytucji. W konsekwencji zarzut niekonstytucyjności składu zreformowanej KRS był całkowicie bezzasadny. Tym samym nie było podstaw do twierdzenia, że udział zrekomponowanej KRS w procedurze powoływania sędziów był wadliwy lub że sędziowie powołani na wniosek KRS zostali powołani niezgodnie z prawem.

181. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego podniósł, że art. 187 § 1 pkt 2 Konstytucji nie przewidywał bezwzględnie obowiązującej zasady, zgodnie z którą piętnastu sędziowskich członków KRS miało być wybieranych wyłącznie przez innych sędziów. Ponadto, zgodnie z jej art. 187 § 4, sposób wyboru członków KRS musiał być określony w ustawie. W związku z tym ustawodawca miał pewien margines swobody w określaniu modelu składu KRS. Tym samym zmiana dotychczasowego modelu wyboru sędziowskich członków KRS poprzez powierzenie ich wyboru *Sejmowi* nie mogła być uznana za niekonstytucyjną.

182. Zdaniem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, twierdzenie - oparte na wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 lipca 2007 roku

(sygn. akt K 25/07) - że przed 2017 rokiem istniał utrwalony, wyraźnie przewidziany w Konstytucji model powoływania sędziowskich członków do KRS przez innych sędziów, a następnie jego zmiana pociągająca za sobą domniemane naruszenie przepisów konstytucyjnych, było nie tylko nieprawdziwe, ale i całkowicie bezpodstawne. Scharakteryzowanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 18 lipca 2007 roku jako rzekomo potwierdzającego, że "członkowie KRS mogli być wybierani tylko przez sędziów" wynikało z nieznamości tego wyroku i jego swobodnego przytaczania przez Trybunał. Było to szczególnie oburzające, ponieważ powtarzanie odwołań do wyroków Trybunału Konstytucyjnego w całkowitym oderwaniu od ich kontekstu, a następnie budowanie na tej podstawie argumentacji w sprawach *Reczkowicz* i *Dolińskiej-Ficek oraz Ozimka* (obie cytowane powyżej), było nie tylko mylące, ale świadczyło o ignorowaniu prawdziwego znaczenia ustaleń Trybunału Konstytucyjnego.

183. Co więcej, zarzut, że stanowisko Trybunału Konstytucyjnego wyrażone w sprawie K 25/07 zostało następnie merytorycznie zmodyfikowane w wyroku z 20 czerwca 2017 roku (sygn. K 5/17), nie miał absolutnie żadnych podstaw. W obu tych orzeczeniach wskazano jedynie, że nie ma ugruntowanego stanowiska co do tego, który organ ma - zgodnie z art. 187 § 1 pkt 2 w związku z art. 187 § 4 Konstytucji - wyłączną kompetencję do wyboru sędziowskich członków KRS. Nie można było zatem zasadnie twierdzić, że modyfikacja ustawowego wzorca wyboru tych członków w 2017 roku była sprzeczna z Konstytucją i skutkowałą "oczywistym naruszeniem prawa". Należało również zauważyć, że w obu wyrokach stwierdzenia o możliwości wyboru sędziów do KRS przez ich rówieśników zostały sformułowane *obiter dicta*.

184. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego podniósł, że zarzut, iż sama zmiana legislacyjna zastępująca dotychczasowy model wyboru sędziowskich członków KRS miała ze swej istoty podważać niezależność tego organu, a następnie - co ważniejsze - niezależność sędziów powoływanych na wniosek KRS do Prezydenta Rzeczypospolitej, jest całkowicie bezpodstawny i nie znajduje oparcia w dotychczasowym orzecznictwie Trybunału. Ponadto twierdzenie, że przyjęte przez polskiego ustawodawcę rozwiązanie dotyczące składu obecnej KRS było niezgodne z polskim prawem, wykraczało poza kompetencje Trybunału i naruszało zasadę subsydiarności oraz margines oceny.

185. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego utrzymywał, że istotne jest, aby sędziowie mogli wykonywać swoje obowiązki w sposób wolny od wpływów i nacisków innych władz. Jednak domniemane naruszenie tej podstawowej zasady nie mogło być wywodzone wyłącznie z faktu, że dany sędzia został powołany przez KRS, wybraną zgodnie z ustawą zmieniającą z 2017 r. Tym samym wnioskowanie o braku niezawisłości sędziów jedynie z powodu zastrzeżeń co do zmian w sposobie wyboru członków sędziowskich KRS było daleko idącym uproszczeniem. Argument ten opierał się m.in. na nieuzasadnionym założeniu, że samo powołanie

członków sędziowskich KRS przez *Sejm* automatycznie oznaczało, że przedstawieni przez ten organ kandydaci na sędziów, po ich powołaniu przez Prezydenta Rzeczypospolitej, nie będą niezawisli. Jednocześnie argument ten mocno odbiegał od dotychczasowego stanowiska Trybunału, zgodnie z którym przy ocenie niezawisłości sędziego największe znaczenie miała postawa sędziego sprawującego powierzony mu urząd. Ponieważ w sprawie *Guðmundur Andri Ástráðsson* (cytowanej powyżej) Trybunał nie zakwestionował niezawisłości sędziów powołanych przez parlament Islandii, nie można było - w obecnej sprawie - racjonalnie założyć, że brak niezawisłości sędziów powołanych na członków Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego wynikał wyłącznie z faktu, że ich kandydatury zostały przedstawione przez organ częściowo wybrany w głosowaniu parlamentarnym spośród sędziów wybranych przez innych sędziów.

3. Stanowiska interwenientów ubocznych

(a) Fundacja Sędziowie dla Sędziów i prof. L. Pech

186. Interwenienci podnieśli, że niniejsza sprawa dotyczyła zawieszenia skarżącego w obowiązkach służbowych przez organ, który w międzyczasie został dwukrotnie zawieszony przez TSUE i którego brak niezależności został również jednoznacznie stwierdzony jako materia prawa UE w wyroku TSUE z dnia 15 lipca 2021 roku w sprawie C-791/19. Skupiono się na unijnym wymiarze kryzysu praworządności w Polsce, w szczególności na najnowszym orzecznictwie TSUE.

187. Interwenienci przedstawili ustalenia Komisji Europejskiej i Parlamentu Europejskiego w zakresie zmian legislacyjnych dokonanych w systemie sądownictwa, w tym m.in. (i) braku skutecznej kontroli konstytucyjnej, (ii) zmian dokonanych w systemie emerytalnym sędziów Sądu Najwyższego oraz (iii) zmian dokonanych w strukturze Sądu Najwyższego.

188. Ponadto przedstawiono przegląd kluczowych wyroków i postanowień TSUE dotyczących zmian legislacyjnych wymierzonych w polskie sądownictwo. Interwenienci podnieśli, że władze polskie odmówiły wykonania orzeczenia wstępnego TSUE z dnia 19 listopada 2019 roku w sprawie *A.K. i inni* (C-585/18, C-624/18 i C-625/18). Stosując ten wyrok, połączone izby Sądu Najwyższego w uchwale połączonych izb z dnia 23 stycznia 2020 roku stwierdziły, że Izba Dyscyplinarna została utworzona z naruszeniem zarówno prawa polskiego, jak i unijnego oraz w kilku wyrokach i uchwale połączonych izb z dnia 23 stycznia 2020 roku. Aby zapobiec stosowaniu wyroku TSUE w sprawie *A.K. i inni*, władze przyjęły "ustawę kagańcową", tj. ustawę nowelizującą z 2019 r., przewidującą sankcje wobec każdego sędziego próbującego zastosować wspomniane orzeczenie. Podobnie władze zlekceważyły postanowienie TSUE z dnia 8 kwietnia 2020 roku przewidujące natychmiastowe zawieszenie stosowania krajowych przepisów dotyczących właściwości Izby Dyscyplinarnej w

odniesieniu do spraw dyscyplinarnych dotyczących sędziów. Interwienienci powołali się ponadto na postanowienie z 14 lipca 2021 roku w sprawie C-204/21 R, zawieszające Izbę Dyscyplinarną oraz na wyrok TSUE z 15 lipca 2021 roku w sprawie C-791/19.

189. Ich konkluzja była taka, że w czasie od uruchomienia przez Komisję Europejską w styczniu 2016 roku procedury sprzed Artykułu 7 TUE sytuacja w zakresie praworządności w Polsce zmieniła się ze złej na gorszą. Obecnie władze aktywnie organizowały proces systemowego nieprzestrzegania orzeczeń TSUE, ale także wyroków Trybunału dotyczących niezawisłości sędziowskiej, poprzez m.in. aktywną znowę bezprawnie powołanych sędziów i Trybunału Konstytucyjnego, w szerszym kontekście, w którym naruszenie podstawowych zasad leżących u podstaw porządku prawnego UE zostało "zalegalizowane" przez polską ustawę "kagańcową". Ich zdaniem niezawisłość sędziowska musiała być rozumiana jako strukturalnie wyłączona przez polskie władze.

(b) Międzynarodowa Komisja Prawników

190. Interwient podniósł, że w niniejszej sprawie ważne jest uwzględnienie szerszego kontekstu utrzymujących się nacisków na niezawisłość sędziowską w Polsce, aby docenić związek między prawami konwencyjnymi skarżącego i ich strukturalnymi konsekwencjami. W tym przypadku dla prawa do rzetelnego procesu na podstawie Artykułu 6, ale także dla rządów prawa jako całości. Od końca 2015 roku rząd Polski przyjął i wdrożył zestaw środków legislacyjnych i politycznych, które posłużyły do poważnego osłabienia niezależności sądownictwa. Zmiany w ustawach regulujących wszystkie gałęzie sądownictwa i Trybunał Konstytucyjny sprawiły, że sądy, sędziowie i instytucje sądowe stały się podatne na wpływy polityczne. To samo dotyczyło procesu wyboru do KRS.

(c) Rzecznik Praw Obywatelskich Rzeczypospolitej Polskiej

191. Rzecznik podniósł, że pomimo orzeczeń TSUE i Trybunału, Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nadal rozstrzygała sprawy dotyczące sędziów. Sprawy te dotyczyły uchylecia immunitetu jurysdykcyjnego lub zawieszenia sędziów w pełnieniu obowiązków sędziowskich. Przykładowo, w dniu 16 listopada 2021 roku Izba Dyscyplinarna podjęła decyzję o zawieszeniu w czynnościach sędziego M.F., który w pewnej sprawie wykonywał orzeczenia Trybunału i TSUE dotyczące tej Izby. Interwient podniósł również, że władze w dalszym ciągu dążyły do ograniczenia skutków prawnych orzeczeń strasburskich i luksemburskich poprzez wyroki Trybunału Konstytucyjnego. Powołał się m.in. na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2011 roku (nr K 6/21) po wyroku *Xero Flor przeciwko Polsce* (zob. także paragrafy 103-105 powyżej).

4. Ocena Trybunału

(a) Zasady ogólne

192. Ogólne zasady dotyczące zakresu i znaczenia, jakie należy nadać pojęciu "sądu ustanowionego przez prawo" zostały określone w *Guðmundur Andri Ástráðsson* (cyt. powyżej, §§ 211-234). W tym samym wyroku Trybunał opracował test progowy składający się z trzech kryteriów, rozpatrywanych łącznie, w celu oceny, czy nieprawidłowości w danej procedurze nominacji sędziowskiej były na tyle poważne, aby pociągnąć za sobą naruszenie prawa do sądu ustanowionego przez prawo, oraz czy władze państwowe zachowały równowagę pomiędzy konkurującymi zasadami (tamże, §§ 243-252).

(b) Zastosowanie zasad ogólnych do niniejszej sprawy

193. W niniejszej sprawie zarzucane naruszenie prawa do "sądu ustanowionego ustawą" dotyczy Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, która zarządziła zawieszenie skarżącego w obowiązkach sędziowskich. Skarżący zarzucał, że sędziowie tej Izby zostali powołani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie rekomendacji nowej KRS z oczywistym naruszeniem prawa wewnętrznego w rozumieniu przyjętym w orzecznictwie Trybunału.

194. W sprawie *Reczkowicz* (cytowanej powyżej) Trybunał wcześniej badał, czy fakt, że sprawa skarżącej była rozpatrywana przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego dał podstawę do naruszenia jej prawa do "sądu ustanowionego ustawą", w świetle trzystopniowego testu sformułowanego w sprawie *Guðmundur Andri Ástráðsson* (tamże, § 243).

195. Jeśli chodzi o pierwszy krok testu, Trybunał uznał za ustalone w *Reczkowicz*, że doszło do oczywistego naruszenia prawa krajowego dla celów pierwszego kroku testu *Ástráðsson*a, polegającego na tym, że proces powoływania sędziów do Izby Dyscyplinarnej był z natury wadliwy ze względu na zaangażowanie KRS jako organu pozbawionego niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej. Dokonując tego ustalenia, Trybunał miał na uwadze wszystkie istotne okoliczności, a w szczególności przekonujące i mocne argumenty Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z 5 grudnia 2019 roku (sygn. III PO 7/18) oraz uchwale z dnia 23 stycznia 2020 roku, a także do wniosków tego sądu co do sprzeczności z prawem procedury powoływania sędziów do Izby Dyscyplinarnej - wniosków wyciągniętych po gruntownej i starannej ocenie właściwego prawa polskiego z perspektywy podstawowych standardów Konwencji oraz prawa UE, a także przy zastosowaniu wskazówek i orzecznictwa TSUE (zob. *Reczkowicz*, cyt. wyżej, §§ 227-265).

W tym względzie, z wielu powodów wskazanych w wyroku, Trybunał nie został przekonany, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 roku (sygn. U 2/20), na który powołuje się Rząd, pozbawił uchwałę Sądu Najwyższego znaczenia lub skutków dla celów orzeczenia

tego Trybunału w kwestii, czy doszło do "oczywistego naruszenia prawa wewnętrznego" w rozumieniu artykułu 6 § 1 (tamże, §§ 258-263-).

196. W odniesieniu do drugiego etapu testu Trybunał stwierdził w *Reczkowicz*, że na mocy ustawy zmieniającej z 2017 r., która pozbawiła sądownictwo prawa do nominowania i wybierania sędziowskich członków KRS - prawa przyznanego mu w poprzednim ustawodawstwie i uznanego przez standardy międzynarodowe - władza ustawodawcza i wykonawcza osiągnęły decydujący wpływ na skład KRS. Ustawa praktycznie usunęła nie tylko poprzedni system przedstawicielski, ale także zabezpieczenia niezależności sądownictwa w tym zakresie (tamże, § 274).

Trybunał stwierdził następnie, że stwierdzone przez niego naruszenie prawa krajowego, wynikające z nieprzestrzegania zasady podziału władz i niezawisłości sądownictwa, w sposób nieodłączny obciąża sporną procedurę powoływania sędziów, ponieważ w konsekwencji tego naruszenia rekomendacja kandydatów na sędziów do Izby Dyscyplinarnej - warunek *sine qua non* powołania przez Prezydenta RP - została powierzona KRS, organowi, który nie posiadał wystarczających gwarancji niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej. Procedura powoływania sędziów, która ujawniała nadmierny wpływ władzy ustawodawczej i wykonawczej na powoływanie sędziów, była *per se* niezgodna z Artykułem 6 § 1 Konwencji i jako taka stanowiła fundamentalną nieprawidłowość wpływającą negatywnie na cały proces i zagrażającą legitymacji sądu złożonego z tak powołanych sędziów (tamże, §§ 266-276).

197. W odniesieniu do trzeciego kroku testu Trybunał stwierdził, że w prawie polskim nie istniała procedura, w ramach której skarżący mógłby zakwestionować rzekome wady procesu powoływania sędziów do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego (*ibid.*, §§ 278-279).

198. Podsumowując, Trybunał ustalił w *Reczkowicz*, że doszło do oczywistego naruszenia prawa krajowego, które negatywnie wpłynęło na podstawowe zasady procedury powoływania sędziów do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, ponieważ powołanie to nastąpiło na podstawie rekomendacji KRS, ustanowionej na mocy ustawy zmieniającej z 2017 r., organu, który nie dawał już wystarczających gwarancji niezależności od władzy ustawodawczej lub wykonawczej. Nieprawidłowości w procesie nominacji naruszyły legitymację Izby Dyscyplinarnej w takim stopniu, że w następstwie z natury wadliwej procedury nominacji sędziowskich, nie posiadała ona i nadal nie posiada atrybutów "sądu", który można by uznać za "zgodny z prawem" dla celów Artykułu 6 § 1. W związku z tym naruszona została sama istota przedmiotowego prawa (tamże, § 280).

199. Mając na uwadze swoją ogólną ocenę w ramach trzystopniowego testu, Trybunał uznał w *Reczkowicz*, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie była "sądem ustanowionym przez prawo" i stwierdził w tym zakresie naruszenie Artykułu 6 § 1 Konwencji (tamże, §§ 281-282).

200. W niniejszej sprawie Rząd zakwestionował ustalenia dokonane w wyroku w sprawie *Reczkowicz*. Twierdził, że nie doszło do oczywistego naruszenia prawa wewnętrznego w procedurze powoływania sędziów do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. Odnosząc się do sprawy *Guðmundur Andri Ástráðsson* (cytowanej powyżej), wskazano, że Konwencja nie ustanowiła żadnego powszechnie obowiązującego modelu w zakresie procedury powoływania sędziów, w tym udziału rady sądownictwa w takiej procedurze. Co więcej, mianowanie sędziów przez władzę wykonawczą, jak w Polsce, wydawało się być normą w Europie (zob. paragrafy 170-173 powyżej). Twierdzono również, że wszelkie wątpliwości dotyczące statusu nowych Izb Sądu Najwyższego oraz sędziów powołanych do tych Izb zostały usunięte przez wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 roku (nr U 2/20). Rząd stwierdził również, że Trybunał stosował podwójne standardy przy ocenie procedur nominacji sędziowskich, co można było wywnioskować z analizy porównawczej wyroków w sprawie *Guðmundur Andri Ástráðsson* i *Reczkowicz* (oba cytowane powyżej; zob. paragrafy 175-178 powyżej).

201. W suplemencie do uwag Rządu przedstawionym przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego utrzymywała ona, że Trybunał nie stwierdził oczywistego naruszenia prawa wewnętrznego w sprawie *Reczkowicz* oraz *Dolińska-Ficek i Ozimek* (obie cytowane powyżej). W szczególności zmiana modelu wyboru sędziowskich członków KRS nie mogła być uznana za niekonstytucyjną, podobnie jak udział zrekomponowanej KRS w procedurze nominacji sędziowskich nie mógł być postrzegany jako wadliwy. Utrzymywała również, że twierdzenie, oparte na wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 18 lipca 2007 roku (sygn. K 25/07), że przed 2017 rokiem istniał utrwalony model wyboru sędziowskich członków KRS przez innych sędziów było bezpodstawne. To samo dotyczyło twierdzenia, że stanowisko Trybunału Konstytucyjnego w tym zakresie przyjęte w wyroku z 18 lipca 2007 roku (sygn. K 25/07) zostało następnie zmienione w wyroku z 20 czerwca 2017 roku (sygn. K 5/17) (zob. paragrafy 179-185 powyżej).

202. Na wstępie Trybunał zauważa, że wyrok w sprawie *Reczkowicz* stał się ostateczny 22 listopada 2021 roku, kiedy panel Wielkiej Izby przyjął do wiadomości wycofanie przez Rząd wniosku o skierowanie tej sprawy do Wielkiej Izby. Rząd miał możliwość kontynuowania swoich argumentów kwestionujących ustalenia *Reczkowicz* przed panelem Wielkiej Izby i ostatecznie te ostatnie zgodnie z Artykułem 43 Konwencji, ale postanowił tego nie robić.

203. W każdym razie Trybunał powtarza, że wyrok w sprawie *Reczkowicz* nie kwestionował jako takiego systemu nominacji sędziowskiej w Polsce, w którym sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej na podstawie rekomendacji KRS. W wyroku tym Trybunał dogłębnie przeanalizował nowy model wyboru sędziowskich członków KRS oraz cechy KRS ustanowionej na mocy ustawy zmieniającej

z 2017 r. w świetle m.in. argumentów stron i interwencji ubocznych, a także różnych orzeczeń Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego i TSUE. Badanie to doprowadziło Trybunał w sprawie *Reczkowicz* do stwierdzenia oczywistego naruszenia prawa krajowego, które negatywnie wpłynęło na podstawowe zasady postępowania przy powoływaniu sędziów do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, ponieważ powołanie to nastąpiło na podstawie rekomendacji zrekonstruowanej KRS, organu, który nie dawał już wystarczających gwarancji niezależności od władzy ustawodawczej lub wykonawczej (tamże, § 280). Trybunał zauważa, że to samo ustalenie, iż naruszenie praw skarżących wynikało ze zmian w polskim ustawodawstwie, które pozbawiły polskie sądownictwo prawa wyboru członków KRS i umożliwiły władzy wykonawczej i ustawodawczej bezpośrednią lub pośrednią ingerencję w procedurę powoływania sędziów, zostało poczynione w wyroku *Dolińska-Ficek i Ozimek* (cytowanym powyżej) w odniesieniu do sędziów powołanych do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz w wyroku *Advance Pharma sp. z o.o.* (cyt. wyżej) w odniesieniu do nowo powołanych sędziów Izby Cywilnej Sądu Najwyższego, przy czym oba wyroki są prawomocne.

204. Wielka Izba Trybunału potwierdziła, że niezależność obecnej KRS nie była już gwarantowana w następstwie fundamentalnej zmiany sposobu wybierania jej członków sądowych, rozpatrywanej łącznie z wcześniejszym zakończeniem kadencji poprzednich członków sądowych (zob. *Grzęda*, cyt. powyżej, § 322).

205. Ponadto Trybunał odwołuje się do swoich rozważań dotyczących rad sądownictwa poczynionych w sprawie *Grzędy*, gdzie stwierdził, że choć istniała powszechna praktyka, popierana przez Radę Europy, wprowadzania rady sądownictwa jako organu odpowiedzialnego za wybór sędziów, Konwencja nie zawierała żadnego wyraźnego wymogu w tym zakresie. W opinii Trybunału, niezależnie od tego, jaki system wybrały państwa członkowskie, musiały one przestrzegać obowiązku zapewnienia niezależności sądów. W związku z tym, w przypadku ustanowienia rady sądownictwa, Trybunał uznał, że na organach państwa powinien ciążyć obowiązek zapewnienia jej niezależności od władzy wykonawczej i ustawodawczej, aby m.in. zabezpieczyć rzetelność procesu powoływania sędziów. TSUE podkreślił znaczenie tego obowiązku w odniesieniu do KRS (zob. §§ 138 i 142-144 wyroku z dnia 19 listopada 2019 r. w sprawie *A.K. i inni*, C-585/18, C-624/18 i C-625/18; oraz §§ 125-131 wyroku z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie *A.B. i inni*, C-824/18; zob. paragrafy 120-122 i 129 powyżej), wniosek w pełni poparty przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 grudnia 2019 roku (nr III PO 7/18) i uchwale z dnia 23 stycznia 2020 roku (zob. paragrafy 96-100 powyżej), jak również Naczelny Sąd Administracyjny w wyrokach z dnia 6 maja 2021 roku (zob. paragraf 95 powyżej). Trybunał zauważył, że państwa miały swobodę przyjęcia takiego modelu jako środka zapewnienia niezawisłości sędziowskiej. To, czego nie

mogły zrobić, to zinstrumentalizować go tak, aby podważyć tę niezależność (zob. *Grzęda*, cyt. powyżej, § 307).

206. Wreszcie Trybunał zauważa, że Trybunał Konstytucyjny stwierdził w wyroku z 10 marca 2022 roku (sygn. K 7/21), że Artykuł 6 § 1 zdanie pierwsze Konwencji w zakresie, w jakim - w kontekście oceny spełnienia wymogu "sądu ustanowionego ustawą" - (a) pozwalał Trybunałowi lub sądom krajowym na pomijanie przepisów Konstytucji i ustaw, a także wyroków polskiego Trybunału Konstytucyjnego oraz (b) umożliwiał [Trybunałowi] lub sądom krajowym samodzielne tworzenie norm, poprzez interpretację Konwencji, odnoszących się do procedury powoływania sędziów sądów krajowych, był niezgodny m.in. z art. 176 § 2 (organizację i właściwość sądów określa ustawa), art. 179 (sędziów powołuje Prezydent na podstawie rekomendacji KRS) w związku z art. 187 § 1 (skład KRS) w związku z art. 187 § 4 (organizację, działalność i tryb działania KRS określa ustawa), a także z art. 190 § 1 Konstytucji (moc obowiązująca wyroków Trybunału Konstytucyjnego). Stwierdził ponadto, że Artykuł 6 § 1 zdanie pierwsze Konwencji w tym samym kontekście był niezgodny z art. 188 (1-2) (właściwość Trybunału Konstytucyjnego) i art. 190 § 1 Konstytucji w zakresie, w jakim upoważniał [Trybunał] lub sądy krajowe do oceny zgodności z Konstytucją i Konwencją ustaw dotyczących organizacji systemu sądownictwa, właściwości sądów oraz ustawy określającej organizację, zakres działania, tryb pracy i sposób wyboru członków KRS.

207. Ten wyrok Trybunału Konstytucyjnego, w składzie którego zasiadał sędzia M.M, próbował w widoczny sposób uniemożliwić wykonanie wyroków Trybunału w sprawach *Broda i Bojara*, *Reczkowicz*, *Dolińska-Ficek* i *Ozimek* oraz *Advance Pharma sp. z o.o.* (wszystkie cytowane powyżej) na podstawie Artykułu 46 Konwencji. W związku z tym Trybunał zauważa, że uznał w sprawie *Xero Flor w Polsce sp. z o.o.* (skarga nr 4907/18, 7 maja 2021 r., §§ 289-291), że doszło do naruszenia Artykułu 6 § 1 w zakresie prawa skarżącej spółki do "sądu ustanowionego ustawą" z uwagi na obecność w składzie Trybunału Konstytucyjnego sędziego M.M., którego wybór uznał za obarczony poważnymi nieprawidłowościami. W świetle wyroku w sprawie *Xero Flor* obecność wspomnianego sędziego w pięcioosobowym składzie Trybunału Konstytucyjnego, który wydał wyrok z 10 marca 2022 roku (sygn. K 7/21), siłą rzeczy podważa ważność i zasadność tego wyroku (zob. *Grzęda*, § 277; zob. także *Reczkowicz*, § 263 *in fine* oraz *Dolińska-Ficek* i *Ozimek*, § 319, wszystkie cytowane powyżej).

208. Ponadto Trybunał powtarza, że zgodnie z Artykułem 32 Konwencji jego jurysdykcja "rozciga się na wszystkie sprawy dotyczące interpretacji i stosowania Konwencji i protokołów do niej" oraz że "[w] przypadku sporu co do tego, czy Trybunał ma jurysdykcję, decyduje Trybunał". Wówczas to wyłącznie Trybunał jest właściwy do podjęcia decyzji w sprawie swojej jurysdykcji w zakresie interpretacji i stosowania Konwencji i jej Protokołów

(zob. *Shamayev i Inni przeciwko Gruzji i Rosji*, no. 36378/02, § 293, ECHR 2005-III).

W tym miejscu Trybunał podkreśla również, że wszystkie Umawiające się Strony powinny przestrzegać standardów praworządności i respektować swoje zobowiązania wynikające z prawa międzynarodowego, w tym te dobrowolnie podjęte w momencie ratyfikacji Konwencji. Zasada, że państwa muszą przestrzegać swoich zobowiązań międzynarodowych jest od dawna zakorzeniona w prawie międzynarodowym; w szczególności "państwo nie może powoływać się wobec innego państwa na swoją własną konstytucję w celu uchylenia się od obowiązków ciążących na nim na mocy prawa międzynarodowego lub obowiązujących traktatów" (zob. *Grzęda*, cyt. powyżej, § 340 oraz odniesienie do Opinii Doradczej Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie traktowania obywateli polskich i innych osób polskiego pochodzenia lub mowy na terytorium Gdańska, zob. paragraf 108 powyżej). Trybunał podkreśla, że zgodnie z Konwencją wiedeńską o prawie traktatów, państwo nie może powoływać się na swoje prawo wewnętrzne, w tym na konstytucję, jako usprawiedliwienie nieprzestrzegania swoich zobowiązań prawnomiędzynarodowych (zob. Artykuł 27 Konwencji wiedeńskiej w paragrafie 107 powyżej; zob. także *Grzęda*, cyt. powyżej, § 340).

209. W świetle powyższego Trybunał uznaje, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 marca 2022 roku nie może mieć żadnego wpływu na ostateczne wyroki Trybunału w sprawach *Broda i Bojara*, *Reczkowicz*, *Dolińska-Ficek i Ozimek* oraz *Advance Pharma sp. z o.o.* (wszystkie cytowane powyżej), mając na uwadze zasadę mocy wiążącej jego wyroków wynikającą z Artykułu 46 § 1 Konwencji.

210. W sumie i z tych samych powodów, co w sprawie *Reczkowicz*, Trybunał stwierdza, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, która rozpatrywała sprawę skarżącego, nie była "sądem ustanowionym przez prawo". Ponadto Trybunał zauważa na marginesie - ponieważ kwestia ta nie została podniesiona przez skarżącego (zob. paragrafy 130 i 158-169 powyżej) - że w prawie krajowym nie istniała żadna droga prawna, poprzez którą mógłby on odwołać się od swojego zawieszenia do organu sądowego spełniającego wymogi artykułu 6 § 1 Konwencji.

211. W związku z tym doszło w tym zakresie do naruszenia Artykułu 6 § 1 Konwencji.

II. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI W ZAKRESIE PRAWA DO NIEZALEŻNEGO I BEZSTRONNEGO SĄDU

212. Skarżący zarzucił, że fakty sprawy ujawniły również naruszenie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu przewidzianego w Artykule 6 § 1 Konwencji. W odniesieniu do zarzucanego braku bezstronności skarżący podnosił, że sędziowie Izby Dyscyplinarnej, zawieszając go

i wskazując w uzasadnieniu, że weryfikacja ważności powołania innych sędziów była niedopuszczalna, działali we własnym, osobistym interesie. Mieli oni zamiar odwieść innych sędziów od kwestionowania statusu sędziów Izby Dyscyplinarnej i dążyli do usankcjonowania własnego powołania. Ponadto, sędzia A.T., który zasiadał w składzie Izby Dyscyplinarnej, nie zachował bezstronności ze względu na swoje poparcie dla polityków partii rządzącej przed jego powołaniem.

213. Rząd zakwestionował pogląd skarżącego i twierdził, że nie doszło do naruszenia tego postanowienia Konwencji.

214. Trybunał zauważa, że w niniejszej sprawie skargi dotyczące wymogów "sądu ustanowionego przez prawo" oraz "niezależności i bezstronności" wynikają z tego samego podstawowego problemu, jakim jest z natury wadliwa procedura powoływania sędziów do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. Jak Trybunał stwierdził w sprawie *Reczkowicz* i w niniejszej sprawie, przedmiotowe nieprawidłowości były tak poważne, że podważały samą istotę prawa do rozpatrzenia sprawy przez sąd ustanowiony ustawą (zob. *Reczkowicz*, cyt. powyżej, §§ 280-281, oraz paragraf 210 powyżej).

215. Po dokonaniu tego ustalenia Trybunał stwierdza, że na pozostałe pytanie, czy te same nieprawidłowości naruszyły również niezależność i bezstronność tego samego sądu, udzielono już odpowiedzi twierdzącej i nie wymaga ono dalszego badania (zob. również *Advance Pharma sp. z o.o.*, cyt. wyżej, § 353).

III. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 8 KONWENCJI

216. Skarżący zarzucił, że jego prawo do poszanowania życia prywatnego zostało naruszone z powodu decyzji Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 roku zawieszającej go w obowiązkach sędziowskich. Powołał się na Artykuł 8 Konwencji, który brzmi następująco:

"1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego domu i swojej korespondencji.

2. Władza publiczna nie może ingerować w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków, gdy jest to zgodne z prawem i konieczne w społeczeństwie demokratycznym w interesie bezpieczeństwa narodowego, bezpieczeństwa publicznego lub dobrobytu gospodarczego kraju, w celu zapobieżenia zakłóceniu porządku lub przestępstwu, w celu ochrony zdrowia lub moralności, lub w celu ochrony praw i wolności innych osób."

A. Dopuszczalność

1. Zastosowanie Artykułu 8

(a) Stanowisko rządu

217. Odnosząc się do sprawy *Denisov przeciwko Ukrainie* ([GC], nr 76639/11, 25 września 2018 roku), Rząd utrzymywał, że nie było

wystarczających dowodów, aby stwierdzić, że rzekoma utrata reputacji społecznej lub zawodowej skarżącego osiągnęła stopień powagi wymagany przez Artykuł 8 Konwencji. Podobnie, nie było dowodów wskazujących, że z powodu kwestionowanych wydarzeń ucierpiał "wewnętrzny krąg" skarżącego, jak również jego możliwość nawiązywania i rozwijania relacji z innymi.

218. Rząd podkreślił, że podczas gdy Artykuł 8 Konwencji obejmował reputację osoby, nie można było się na niego powoływać w celu złożenia skargi na utratę reputacji, która była przewidywalną konsekwencją własnych działań, niezależnie od tego, czy chodziło o przestępstwo karne, czy inne przewinienie pociągające za sobą środek odpowiedzialności prawnej z przewidywalnymi negatywnymi skutkami dla "życia prywatnego". Zauważono w tym kontekście, że decyzja o zawieszeniu skarżącego została wydana w postępowaniu dotyczącym jego działalności jako sędziego. Ponadto, zdaniem Rządu, skarżący postąpił niezgodnie z art. 89 ust. 1 ustawy z 2001 r., upubliczniając sprawę związaną z jego urzędem sędziowskim poprzez przedstawienie mediom wypowiedzi na temat zakończenia jego delegowania. Tym samym skarżący nie mógł powołać się na Artykuł 8, aby skarżyć się na utratę reputacji, która powinna być postrzegana jako przewidywalna konsekwencja jego własnych działań.

219. Rząd argumentował, że zawieszenie skarżącego w pełnieniu obowiązków, najpierw przez prezesa sądu, a następnie na mocy uchwały Izby Dyscyplinarnej, przy jednoczesnym obniżeniu wysokości jego wynagrodzenia na czas trwania zawieszenia, mogło zostać odebrane przez niego jako ingerencja w jego życie prywatne, dobre imię czy wreszcie sytuację finansową. Jednakże zawieszenie, które zostało orzeczone w okolicznościach określonych przez prawo wewnętrzne i przy uwzględnieniu sądowej kontroli takich aktów, nie mogło być samo w sobie uznane za naruszające standardy konwencyjne.

220. Pewne czyny sędziego, które podważyły zaufanie do wymiaru sprawiedliwości, w szczególności popełnienie przewinienia dyscyplinarnego (które równolegle można by określić jako przestępstwo umyślne podlegające ściganiu z oskarżenia publicznego), mogły stanowić podstawę do podjęcia decyzji, że w interesie wymiaru sprawiedliwości sędzia powinien zostać czasowo wyłączony z pełnienia urzędu. Korelatem powyższego, związanego z zawieszeniem prawa, ale i obowiązku wykonywania pracy, było obniżenie wypłacanego w tym okresie wynagrodzenia. Tym samym ustawodawca uznał prymat wartości zaufania społecznego do wymiaru sprawiedliwości nad partykularnym interesem sędziego, co implikowało konieczność czasowego wprowadzenia środków mających na celu zapewnienie wspomnianego zaufania społecznego do sądów. Podsumowując, Rząd podniósł, że skarga na podstawie Artykułu 8 jest niezgodna *ratione materiae* z Konwencją.

(b) Stanowisko strony skarżącej

221. Skarżący utrzymywał, że doszło do ingerencji w jego prawo do poszanowania życia prywatnego, odnosząc się do konsekwencji zawieszenia go w czynnościach służbowych.

222. Po pierwsze, podniósł, że uchwała Izby Dyscyplinarnej negatywnie wpłynęła na jego reputację. Sam fakt zawieszenia sędziego w obowiązkach zawodowych mógł zaszkodzić jego reputacji w oczach opinii publicznej, ponieważ sugerował, że taki sędzia popełnił jakieś szczególnie poważne przestępstwo. W przypadku skarżącego efekt ten został wzmocniony przez część uzasadnienia Izby Dyscyplinarnej. Izba Dyscyplinarna uznała między innymi, że skarżący "naruszył przepisy Konstytucji poprzez podważenie konstytucyjnego porządku prawnego", dał "wyjątkowo zły przykład innym sędziom", dopuścił się "oczywistego naruszenia prawa", oraz że jego aktywna służba sędziowska w trakcie postępowania "byłaby sprzeczna z interesem wymiaru sprawiedliwości". Izba Dyscyplinarna była zatem niezwykle krytyczna wobec kompetencji skarżącego i jego kwalifikacji etycznych.

223. Po drugie, uchwała Izby Dyscyplinarnej miała bardzo poważne reperkusje finansowe dla skarżącego, gdyż jego wynagrodzenie zostało obniżone o 40% na czas nieokreślony. Jako sędzia skarżący miał bardzo ograniczone możliwości podjęcia jakiegokolwiek innego zatrudnienia.

224. Po trzecie, odwołując się do wyroku *Gumenyuk i inni przeciwko Ukrainie* (nr 11423/19, 22 lipca 2021 r.), skarżący podniósł, że pozbawienie go, jako sędziego, prawa do wykonywania funkcji orzeczniczych stanowiło poważną ingerencję w jego prawo do poszanowania życia prywatnego. Po czwarte, nawet jeśli zawieszenie było środkiem tymczasowym, to obowiązywało od 4 lutego 2020 r. do 23 maja 2022 r. Podsumowując, uchwała Izby Dyscyplinarnej stanowiła poważną ingerencję w jego życie prywatne.

225. Skarżący podniósł ponadto, że jego działania, które Izba Dyscyplinarna uznała za podstawę zawieszenia, nie stanowiły żadnej formy przewinienia. W odniesieniu do jego czynu, który rzekomo był sprzeczny z art. 89 ustawy z 2001 r., skarżący podniósł, że stanowił on korzystanie z wolności słowa i nie mógł służyć jako uzasadniona podstawa do nałożenia tak surowego środka jak zawieszenie. W każdym razie, uchwała Izby Dyscyplinarnej nie koncentrowała się na zarzucanym naruszeniu art. 89 ustawy z 2001 r.

(c) Rzecznik Praw Obywatelskich Rzeczypospolitej Polskiej

226. Rzecznik podniósł, że orzeczenia Izby Dyscyplinarnej niewątpliwie mogą mieć wpływ na życie prywatne i dobre imię sędziów. Dotyczyło to w szczególności sędziów, którzy zostali ukarani za swoje decyzje nadające moc prawną orzecznictwu Trybunału lub TSUE. Podkreślił obiektywny charakter działań podjętych wobec skarżącego, które były związane z

wykonywaniem przez niego obowiązków sędziowskich. Fakt poddania się w takich sytuacjach postępowaniu dyscyplinarnemu godziłby w dobre imię sędziów. Działania władz publicznych, które mogłyby godzić w dobre imię sędziego, powinny być oparte na kryteriach określonych w prawie, należycie uzasadnione odpowiednimi przesłankami i ograniczone do tego, co było ściśle związane z wykonywaniem obowiązków zawodowych.

(d) Ocena Trybunału

(i) Zasady ogólne

227. Ogólne zasady dotyczące możliwości zastosowania Artykułu 8 do sporów związanych z zatrudnieniem zostały podsumowane przez Trybunał w sprawie *Denisov* (cyt. powyżej, §§ 115-117) w następujący sposób:

"115. Trybunał wnioskuje z powyższego orzecznictwa, że spory związane z zatrudnieniem nie są *per se* wyłączone z zakresu "życia prywatnego" w rozumieniu Artykułu 8 Konwencji. Istnieją pewne typowe aspekty życia prywatnego, które mogą zostać naruszone w takich sporach przez zwolnienie, degradację, niedopuszczenie do zawodu lub inne podobnie niekorzystne środki. Aspekty te obejmują (i) "wewnętrzny krąg" wnioskodawcy, (ii) możliwość nawiązania i rozwijania przez wnioskodawcę relacji z innymi osobami oraz (iii) społeczną i zawodową reputację wnioskodawcy. W takim sporze kwestia życia prywatnego może pojawić się na dwa sposoby: albo z powodu przyczyn leżących u podstaw zaskarżonego środka (w takim przypadku Trybunał stosuje podejście oparte na przyczynach), albo - w niektórych przypadkach - z powodu konsekwencji dla życia prywatnego (w takim przypadku Trybunał stosuje podejście oparte na konsekwencjach).

116. Jeżeli w grę wchodzi podejście oparte na konsekwencjach, próg dotkliwości w odniesieniu do wszystkich wyżej wymienionych aspektów nabiera zasadniczego znaczenia. Do wnioskodawcy należy przekonujące wykazanie, że próg ten został osiągnięty w jego przypadku. Skarżący musi przedstawić dowody potwierdzające konsekwencje zaskarżonego środka. Trybunał uzna, że Artykuł 8 ma zastosowanie tylko wtedy, gdy konsekwencje te są bardzo poważne i wpływają na życie prywatne skarżącego w bardzo znacznym stopniu.

117. Trybunał ustanowił kryteria oceny dotkliwości lub powagi domniemanych naruszeń w różnych kontekstach regulacyjnych. Cierpienie skarżącego ma być oceniane poprzez porównanie jego życia przed i po zastosowaniu danego środka. Trybunał uznał ponadto, że przy ustalaniu wagi konsekwencji w sprawach związanych z zatrudnieniem należy ocenić subiektywne odczucia, na które powołuje się skarżący, na tle obiektywnych okoliczności istniejących w danej sprawie. Analiza ta musiałaby obejmować zarówno materialne, jak i niematerialne skutki domniemanego środka. Do skarżącego pozostaje jednak określenie i uzasadnienie charakteru i zakresu jego cierpienia, które powinno mieć związek przyczynowy z kwestionowanym środkiem. Uwzględniając zasadę wyczerpania krajowych środków odwoławczych, zasadnicze elementy takich zarzutów muszą być wystarczająco podniesione przed organami krajowymi zajmującymi się sprawą."

(ii) Zastosowanie zasad ogólnych do niniejszej sprawy

228. W niniejszej sprawie podstawą zawieszenia skarżącego były przyczyny związane z wydaniem postanowienia z dnia 20 listopada 2019

roku. W decyzji z dnia 4 lutego 2020 roku Izba Dyscyplinarna uznała, że wydając zaskarżone postanowienie niezgodnie z prawem, skarżący podważył autorytet sądu i istotne interesy służby (zob. paragraf 41 powyżej). Przyczyny leżące u podstaw zawieszenia skarżącego były związane z wykonywaniem przez niego obowiązków zawodowych i nie miały związku z jego życiem prywatnym. Dlatego też to właśnie podejście oparte na konsekwencjach może spowodować, że kwestia ta będzie podlegała pod Artykuł 8.

229. Trybunał przeanalizuje najpierw konsekwencje zawieszenia skarżącego dla jego reputacji społecznej i zawodowej.

230. Zdaniem Rządu, skarżący nie mógł powoływać się na Artykuł 8, aby skarżyć się na utratę reputacji, która, ich zdaniem, wynikała z jego własnych działań. Wskazały one w szczególności na wypowiedzi skarżącego dla mediów na temat zakończenia oddelegowania, które doprowadziły do zarzutu dyscyplinarnego naruszenia art. 89 ust. 1 ustawy z 2001 roku (zob. paragraf 218 powyżej). Skarżący twierdził, że jego działania, które Izba Dyscyplinarna uznała za podstawę do zawieszenia, nie stanowiły żadnej formy przewinienia. W odniesieniu do zarzucanego naruszenia art. 89 ust. 1 ustawy z 2001 r. skarżący twierdził, że jego działania stanowiły korzystanie z wolności słowa (zob. paragraf 225 powyżej).

231. Trybunał zauważa, że skarżący zakwestionował samo istnienie jakichkolwiek uchybień z jego strony. Biorąc pod uwagę wszystkie istotne okoliczności, stwierdza, że domniemane uchybienie z jego strony rzeczywiście nie jest oczywiste. Nie może zatem zastosować zasady wyłączenia *Gillberg* (zob. *Gillberg przeciwko Szwecji* [GC], no. 41723/06, § 98, 3 kwietnia 2012 r., oraz *Denisov*, cytowany powyżej, §§ 98 i 121), zgodnie z którą w sprawach, w których negatywne skutki, na które skarży się skarżący, ograniczają się do konsekwencji bezprawnego zachowania, które były możliwe do przewidzenia przez skarżącego, nie można powoływać się na Artykuł 8 w celu zarzucenia, że takie negatywne skutki wkraczają w życie prywatne. Ponadto, decyzja Izby Dyscyplinarnej w sprawie zawieszenia skarżącego z dnia 4 lutego 2020 roku nie odnosiła się do zarzutu dyscyplinarnego naruszenia art. 89 ust. 1 ustawy z 2001 r. jako uzasadnienia tego środka. W konsekwencji Rząd nie może powoływać się na tę okoliczność, aby twierdzić, że Artykuł 8 nie miał zastosowania w niniejszej sprawie.

232. Jak zauważono powyżej, zawieszenie skarżącego opierało się na domniemanych uchybieniach związanych z wydaniem jego postanowienia z dnia 20 listopada 2019 roku (zob. paragraf 42 powyżej). Izba Dyscyplinarna stwierdziła w decyzji z dnia 4 lutego 2020 roku, że skarżący naruszył kilka przepisów kodeksu postępowania cywilnego poprzez wydanie swojego postanowienia bez podstawy prawnej oraz naruszył różne przepisy Konstytucji, w szczególności te dotyczące prerogatywy Prezydenta do powoływania sędziów (zob. paragraf 50 powyżej). Następnie stwierdziła,

że działanie skarżącego podważyło ważne interesy służby i autorytet sądu. Izba Dyscyplinarna zauważyła ponadto, że skarżący dał wyjątkowo zły przykład innym sędziom, a jego działanie mogło grozić chaosem w systemie sądownictwa (zob. paragraf 51 powyżej). Uznała również, że działania skarżącego naruszyły zasady etyki zawodowej (zob. paragrafy 44 i 46 powyżej).

233. W ocenie Trybunału wypowiedzi te, sformułowane w zjadliwych słowach, dotyczyły wyników pracy skarżącego jako sędziego i wyrażały wyraźnie negatywną opinię co do jego kompetencji sędziowskich, profesjonalizmu i uczciwości. Krytyka wyrażona w stosunku do skarżącego niewątpliwie odnosiła się do istoty jego uczciwości sędziowskiej oraz reputacji zawodowej i skutkowała negatywnym wpływem na tę ostatnią (zob. *Oleksandr Volkov przeciwko Ukrainie*, no. 21722/11, § 166 *in fine*, ECHR 2013, który dotyczył odwołania ze stanowiska sędziego Sądu Najwyższego

z powodu "złamania przysięgi"; porównaj i odnieś do *Denisov*, cytowany powyżej, § 126, który dotyczył odwołania ze stanowiska prezesa Sądu Apelacyjnego na podstawie niezadowolającego wykonywania zadań administracyjnych; również porównaj i odnieś do *Camelia Bogdan*, cytowany powyżej, § 90, gdzie sędzia został zawieszony na około dziewięć miesięcy w związku z przewinieniem dyscyplinarnym, ale nie było argumentów, że środek ten osiągnął wymagany stopień surowości). Dalszą konsekwencją ustaleń Izby Dyscyplinarnej jest to, że w oczach przynajmniej niektórych członków społeczeństwa skarżący mógł być postrzegany jako osoba niegodna pełnienia funkcji sędziowskiej (porównaj i odnieś do *Xhoxhaj przeciwko Albanii*, nr 15227/19, § 363 *in fine*, 9 lutego 2021 r.).

234. Kolejnym istotnym czynnikiem jest fakt, że rzecznik dyscyplinarny zarzucił, że wydanie postanowienia z dnia 20 listopada 2019 roku stanowiło przestępstwo nadużycia władzy, co w opinii Trybunału podobnie podważało istotę uczciwości sędziowskiej skarżącego i jako takie było ewidentnie w stanie negatywnie wpłynąć na jego reputację zawodową w oczach opinii publicznej. Trybunał zauważa, że Izba Dyscyplinarna w swoim pierwszym orzeczeniu uznała ten zarzut za nieuzasadniony, podczas gdy nie odniosła się do tej kwestii w swoim orzeczeniu w drugiej instancji. Z decyzji Izby Dyscyplinarnej o uchyleniu zawieszenia skarżącego, wydanej w dniu 23 maja 2022 roku wynika ponadto, że Prokuratura Krajowa nadal prowadziła dochodzenie w tej sprawie, ale najwyraźniej bez widocznych postępów (zob. paragraf 77 powyżej).

235. W odniesieniu do konsekwencji zawieszenia skarżącego dla jego "wewnętrznego kręgu", utrzymywał on, że 40% obniżka jego wynagrodzenia w odnośnym okresie miała dla niego istotne reperkusje finansowe (zob. paragraf 223 powyżej). Nawet zakładając, że obniżenie wynagrodzenia skarżącego nie miało poważnego wpływu na "wewnętrzny krąg" jego życia prywatnego, Trybunał stwierdza, że kwestionowane

zawieszenie pozbawiło go możliwości kontynuowania pracy sądowej oraz życia w środowisku zawodowym, w którym mógł realizować swoje cele w zakresie rozwoju zawodowego i osobistego w odnośnym okresie (zob. *Gumenyuk i Inni*, cyt. powyżej, § 88). Te skutki dla życia prywatnego skarżącego nie zostały jeszcze w pełni naprawione, ponieważ, zgodnie z informacjami przedstawionymi przez skarżącego, po uchyleniu zawieszenia, Prezes Sądu Rejonowego w Olsztynie zdecydował, że powinien on wykorzystać swój niewykorzystany urlop roczny do dnia 19 lipca 2022 roku, a następnie przeniósł skarżącego, wbrew jego woli, z Wydziału Cywilnego do Wydziału Rodzinnego i Nieletnich swojego sądu (zob. paragraf 79 powyżej).

236. Konsekwencje zawieszenia skarżącego były bezspornie znaczące, biorąc pod uwagę, że uniemożliwiono mu wykonywanie obowiązków sędziowskich, stanowiących jego podstawową rolę zawodową, od 4 lutego 2020 roku do 23 maja 2022 roku, tj. przez 2 lata, 3 miesiące i 18 dni, co należy uznać za znaczny okres (porównaj i odnieś do okresu około dziewięciu miesięcy zawieszenia sędziego w związku z przewinieniem dyscyplinarnym w sprawie *Camelia Bogdan*, cyt. powyżej, § 86). Wydaje się, że przyznała to sama Izba Dyscyplinarna w swojej uchwale z dnia 23 maja 2022 roku, uchylając zaskarżony środek i uznając, że jego zawieszenie na ten okres - zważywszy na tymczasowy charakter tego środka - mogło być uznane za nadmiernie ingerujące w zasadę nieusuwalności sędziego zapisaną w Konstytucji RP (zob. paragraf 78 powyżej).

237. Uwzględniając charakter i czas trwania różnych negatywnych skutków wynikających z zawieszenia skarżącego, Trybunał uważa, że kwestionowany środek wpłynął na jego życie prywatne w bardzo znaczącym stopniu, wchodząc tym samym w zakres Artykułu 8 Konwencji (zob. *mutatis mutandis*, *Gumenyuk i Inni*, cyt. powyżej, §§ 88-89). W związku z tym zarzut Rządu zostaje oddalony.

2. Niewyczerpanie krajowych środków odwoławczych

(a) Stanowisko rządu

238. Rząd podniósł kolejny wstępny zarzut, że skarga na podstawie artykułu 8 Konwencji była przedwczesna. Ich zdaniem skarżący miał do dyspozycji skuteczny krajowy środek odwoławczy, a mianowicie powództwo cywilne o ochronę dóbr osobistych na podstawie art. 23 i 24 Kodeksu cywilnego. Skarżący wniósł takie powództwo cywilne przeciwko Sądowi Najwyższemu, a sąd pierwszej instancji wydał w jego sprawie wyrok, który jednak nie był prawomocny.

239. Rząd twierdził również, że skarżący mógł złożyć skargę na podstawie art. 41b Ustawy z 2001 roku, gdyby uznał, że postępowanie dyscyplinarne przeciwko niemu było bezpodstawne lub dążył do zaangażowania odpowiedzialności dyscyplinarnej rzecznika

dyscyplinarnego, gdyby uważał, że dochodzenie lub postępowanie dyscyplinarne były bezpodstawne. Skarżący nie skorzystał jednak z tych możliwości.

(b) Stanowisko strony skarżącej

240. Skarżący zakwestionował zarzut Rządu, że jego skarga na podstawie Artykułu 8 była przedwczesna ze względu na toczące się postępowanie cywilne o ochronę jego dóbr osobistych. Powołał się na te same argumenty, które zostały przedstawione wcześniej w odniesieniu do przedwczesności skargi na podstawie Artykułu 6 § 1 (zob. paragrafy 145-147 powyżej).

(c) Ocena Trybunału

241. Z tych samych powodów, które zostały przedstawione powyżej (zob. paragrafy 154-155 powyżej), Trybunał stwierdza, że środki odwoławcze, na które powołał się Rząd, nie mogły okazać się skuteczne również

w odniesieniu do skargi skarżącego na podstawie Artykułu 8 Konwencji. Rząd powołał się ogólnie na to, że powództwo cywilne skarżącego o ochronę jego dóbr osobistych na podstawie artykułów 23 i 24 Kodeksu cywilnego było skutecznym środkiem zaradczym, który mógł naprawić zarzucane naruszenie. Nie wyjaśniono jednak, w jaki sposób mogło ono konkretnie zaradzić skargom skarżącego na podstawie Artykułu 8 Konwencji w sensie bezpośredniego naprawienia kwestionowanego stanu rzeczy i zapewnić mu wymagane zadośćuczynienie w rozumieniu Artykułu 35 § 1 Konwencji. W tym względzie Trybunał powtarza, że jeśli chodzi o ciężar dowodu, to na Rządzie powołującym się na brak wyczerpania spoczywa obowiązek przekonania Trybunału, że środek odwoławczy był skuteczny, dostępny w teorii i w praktyce w odpowiednim czasie. Po przedstawieniu tego dowodu, do skarżącego należy wykazanie, że środek odwoławczy przedstawiony przez Rząd został faktycznie wyczerpany lub był z jakiegoś powodu nieadekwatny i nieskuteczny w szczególnych okolicznościach sprawy, lub że istniały szczególne okoliczności zwalniające go z tego wymogu (zob. *Vučković i Inni*, cyt. powyżej, § 77, z dalszymi odniesieniami do orzecznictwa Trybunału).

W tym kontekście Trybunał odwołuje się również do jednoznacznego stanowiska Izby Dyscyplinarnej co do braku kompetencji sądów cywilnych i jej wyłącznej właściwości we wszystkich sprawach dotyczących zawieszenia skarżącego i jego konsekwencji (zob. paragraf 76 powyżej) oraz do własnego ustalenia Trybunału, że postępowanie cywilne przeciwko Sądowi Rejonowemu w Olsztynie i Sądowi Najwyższemu nie mogło doprowadzić do uchylecia lub zmiany decyzji Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 roku w sprawie zawieszenia skarżącego (zob. paragraf 154

powyżej). W związku z tym Trybunał odrzuca zarzut podniesiony przez Rząd.

3. *Ogólny wniosek dotyczący dopuszczalności*

242. Trybunał zauważa, że skarga ta nie jest ani w sposób oczywisty źle uzasadniona, ani niedopuszczalna z jakichkolwiek innych powodów wymienionych w Artykule 35 Konwencji. Musi zatem zostać uznana za dopuszczalną.

B. Co do meritum

1. *Stanowisko strony skarżącej*

243. Skarżący utrzymywał, że ingerencja w jego prawo do poszanowania życia prywatnego nie była "zgodna z prawem", mimo że formalnie miała podstawę prawną w art. 130 i 131 ustawy z 2001 r. Ustawa nie spełniała wymogów "jakości prawa", ponieważ nie zapewniała skarżącemu ochrony przed arbitralnością wynikającą z działań organu niespełniającego wymogów Artykułu 6 § 1.

244. Skarżący podniósł, że wymóg zgodności z prawem nie mógł zostać ograniczony do samego badania istnienia formalnej podstawy prawnej ingerencji. Równie ważne było, aby taka ingerencja została nałożona w sposób zgodny z prawem. Jego zdaniem, sporna ingerencja nie mogła zostać uznana za zgodną z prawem, ponieważ została nałożona przez Izbę Dyscyplinarną, która nie jest "sądem ustanowionym ustawą". Ponadto, organ ten nie spełniał wymogów niezależności i bezstronności. Z tego powodu istniały silne argumenty za stwierdzeniem, że Izba Dyscyplinarna nie była nawet sądem. W związku z tym, wszelkie środki nałożone przez ten organ na skarżącego należało uznać za niezgodne z prawem.

245. Ponadto decyzja skarżącego o weryfikacji nominacji kandydatów do KRS oraz legalności powołania sędziego pierwszej instancji nie mogła być uznana za naruszenie prawa lub etyki sędziowskiej. Wręcz przeciwnie, sędziowie byli zobowiązani na mocy Konstytucji, prawa UE i Konwencji do ochrony prawa każdej jednostki do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego przez prawo. Ponadto, karanie sędziego za treść jego orzeczeń było niezgodne ze standardami państwa prawa, z wyjątkiem pewnych nadzwyczajnych przypadków nadużycia władzy.

246. Skarżący podniósł również, że zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów musiały respektować wymogi niezawisłości sędziowskiej. Wydając postanowienie z 20 listopada 2019 roku, skarżący nie działał w złej wierze ani z przekroczeniem swoich kompetencji. Jego sprawa wykazała, że nawet bez formalnej zmiany art. 107 ust. 1 ustawy z 2001 r. przepis ten został poddany nowej interpretacji przez bezprawnie powołaną Izbę Dyscyplinarną. W rezultacie przepis ten był obecnie

wykorzystywany do wywierania presji na sędziów, którzy jedynie stosowali standardy Konwencji i prawa UE.

247. Następnie skarżący podniósł, że ingerencja w jego sprawie nie służyła żadnemu uzasadnionemu celowi. Jego działania miały na celu weryfikację procesu zgłaszania kandydatów do KRS oraz legalności powołania sędziego pierwszej instancji, a zatem służyły ochronie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą. Ponadto miały one oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego i TSUE. Zdaniem skarżącego, faktycznym powodem zawieszenia go w czynnościach był zamiar władz politycznych, rzeczników dyscyplinarnych i Izby Dyscyplinarnej, aby wywołać efekt mrozący, który miałby zniechęcić skarżącego i innych sędziów do kwestionowania statusu sędziów powołanych niezgodnie z prawem.

248. Skarżący dalej twierdził, że jego zawieszenie nie było "konieczne w społeczeństwie demokratycznym", ponieważ było ono w sposób oczywisty nieproporcjonalne do jego działań i nie było poparte "odpowiednimi i wystarczającymi powodami". Powołał się na swoje argumenty przedstawione wcześniej w odniesieniu do możliwości zastosowania Artykułu 8.

2. Stanowisko rządu

249. Rząd odniósł się do swojego wcześniejszego wniosku, że skarga na podstawie Artykułu 8 była niezgodna *ratione materiae*. Na wypadek, gdyby Trybunał zdecydował inaczej, argumentował, że uchwała Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 roku spełniała wymogi Artykułu 8 § 2 Konwencji. Wspomniana uchwała opierała się na Ustawie o ustroju sądów powszechnych, która zezwalała sądowi dyscyplinarnemu na zawieszenie sędziego, jeżeli istniało uzasadnione podejrzenie, że sędzia popełnił przewinienie dyscyplinarne. Dlatego też rzekoma ingerencja była zgodna z prawem.

250. Rząd utrzymywał, że kwestionowana ingerencja realizowała uzasadnione cele ochrony praw innych osób oraz systemu sądownictwa. Powołał się na pogląd Izby Dyscyplinarnej, że działania skarżącego podważały autorytet wymiaru sprawiedliwości, utrudniały prawidłowe wymierzanie sprawiedliwości i naruszały prawa stron postępowania.

251. Działania sędziego podważające zaufanie do wymiaru sprawiedliwości, w szczególności popełnienie przewinienia dyscyplinarnego, mogły stanowić podstawę do podjęcia decyzji o zawieszeniu go w czynnościach służbowych, jeżeli wymagał tego interes wymiaru sprawiedliwości i stron postępowania sądowego. Podniesiono, że ustawodawca uznał prymat wartości zaufania społecznego do wymiaru sprawiedliwości i sędziów nad partykularnym interesem sędziego, co implikowało konieczność czasowego zastosowania środków mających na celu zabezpieczenie tego zaufania. Tym samym, postępowanie

dyscyplinarne wobec skarżącego służyło uzasadnionym celom i pozwoliło rzecznikowi dyscyplinarnemu oraz Izbie Dyscyplinarnej zbadać, czy skarżący popełnił przedmiotowe przewinienia dyscyplinarne.

252. W odniesieniu do oceny konieczności, Rząd stwierdził, że domniemana ingerencja nie wykraczała poza to, co było ściśle konieczne w społeczeństwie demokratycznym i była proporcjonalna do uzasadnionych celów.

253. Podkreślono, że pełnienie urzędu sędziego wiązało się z pewnymi ograniczeniami wynikającymi z art. 178 § 3 Konstytucji, który ograniczał konstytucyjne prawa sędziów o charakterze politycznym, takie jak wolność słowa i przekonań czy wolność zgromadzeń i zrzeszania się w zakresie, w jakim wolności te były realizowane w wymiarze publicznym. Przepis ten statuował jedną z gwarancji niezawisłości sędziowskiej, stanowiąc, że sędzia nie może należeć do partii politycznej ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z zasadami niezawisłości sędziowskiej.

254. Rząd powołał się na brzmienie ślubowania, które sędziowie składali przy powołaniu zgodnie z art. 66 ustawy z 2001 r., które stanowiło, że mają służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, stać na straży prawa, sumiennie wykonywać swoje obowiązki, bezstronnie wymierzać sprawiedliwość zgodnie z prawem i własnym sumieniem, dochować tajemnicy państwowej i służbowej oraz postępować zgodnie z zasadami przyzwoitości i uczciwości. Zgodnie z art. 82 tej samej ustawy, sędziowie byli zobowiązani do postępowania zgodnie z przysięgą sędziowską i do stałego poszanowania autorytetu swojego urzędu. Ponadto, sędziowie powinni składać swoje wnioski lub skargi w sprawach związanych z ich urzędem wyłącznie przy wykorzystaniu drogi służbowej i nie powinni odwoływać się w tym zakresie do innych instytucji, ani upubliczniać danej sprawy, czego zabraniał art. 89 ust. 1 ustawy z 2001 r.

255. Oprócz powyższych przepisów konstytucyjnych i ustawowych, sędziowie powinni przestrzegać zasad określonych w Zbiorze Zasad Etyki Zawodowej Sędziów. Rząd podniósł, że naruszenie godności urzędu sędziowskiego stanowi podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego. Powołano się na orzecznictwo Sądu Najwyższego wyjaśniające pojęcie godności urzędu sędziowskiego.

256. Biorąc pod uwagę powyższe regulacje i praktykę, Rząd utrzymywał, że wszyscy polscy sędziowie, w tym skarżący, podlegali tym samym regulacjom, które wymagały od nich przestrzegania najwyższych moralnych, etycznych i zawodowych standardów postępowania. Wszelkie oznaki zachowań odbiegających od takich standardów byłyby skontrolowane i dokładnie zbadane przez odpowiednie organy, takie jak rzecznik dyscyplinarne, w celu ochrony autorytetu i bezstronności sądownictwa. Rząd podniósł, że środki podjęte w sprawie skarżącego były proporcjonalne i konieczne w rozumieniu Artykułu 8 § 2 Konwencji. Uchwała Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 roku zawiesiła skarżącego w obowiązkach sędziowskich (służbowych), ale nie

zakwestionowała jego statusu jako sędziego. Tym samym, zdaniem Rządu, przedmiotowy środek należy uznać za proporcjonalny do uzasadnionych celów.

257. Podsumowując, Rząd stwierdził, że władze krajowe przeprowadziły staranną analizę i starały się zachować równowagę pomiędzy ochroną życia prywatnego skarżącego a potrzebą ochrony praw innych osób i systemu sądowicznego jako całości. W związku z tym Rząd twierdził, że w sprawie nie doszło do naruszenia Artykułu 8 Konwencji.

3. Rzecznik Praw Obywatelskich Rzeczypospolitej Polskiej

258. Rzecznik argumentował, że w przypadkach, w których istniało ryzyko ingerencji w niezawisłość sędziowską, sędziowie powinni mieć zapewnione gwarancje proceduralne chroniące ich przed arbitralnością ze strony władz. Sędziowie nie powinni ponosić odpowiedzialności dyscyplinarnej za niezgadanie się z przedstawicielami władzy wykonawczej w sprawach, w których konstytucyjność lub zgodność ustaw z Konwencją pozostawała wątpliwa. Ścisłe przestrzeganie tych wymogów było szczególnie konieczne w przypadkach, w których ingerencja w prawa sędziego miała na celu wywołanie efektu mrożącego wszystkich sędziów, a w konsekwencji podważenie niezawisłości sędziowskiej. Rzecznik podniósł, że wobec sędziów, którzy krytykowali zmiany w polskim sądownictwie, regularnie stosowano środki dyscyplinarne, administracyjne i karne w celu pozbawienia ich zaufania opinii publicznej. Praktyka organów dyscyplinarnych wskazuje, że wszczęte przez nie postępowania nie miały na celu pociągnięcia sędziego do odpowiedzialności za uchybienia, lecz wywarcie presji na całe środowisko sędziowskie.

4. Ocena Trybunału

259. Jak ustalono powyżej, zawieszenie skarżącego w wykonywaniu obowiązków sędziowskich wpłynęło na jego życie prywatne w bardzo znaczącym stopniu (zob. paragraf 237 powyżej). Zaskarżony środek stanowił zatem ingerencję w prawo skarżącego do poszanowania jego życia prywatnego (zob. *mutatis mutandis*, *Gumenyuk i Inni*, cyt. powyżej, § 93).

260. Taka ingerencja będzie naruszać Artykuł 8 Konwencji, chyba że może być uzasadniona na podstawie ust. 2 Artykułu 8 jako "zgodna z prawem", realizująca jeden lub więcej z wymienionych w nim uzasadnionych celów oraz "konieczna w społeczeństwie demokratycznym" dla osiągnięcia danego celu lub celów.

(a) "Zgodnie z prawem"

(i) *Ogólne zasady dotyczące legalności ingerencji*

261. Wyrażenie "zgodnie z prawem" wymaga, po pierwsze, aby kwestionowany środek miał jakąś podstawę w prawie krajowym. Stanowi

ono o obowiązku dostosowania się do jego przepisów materialnych i proceduralnych (zob. *Gumenyuk i Inni*, cyt. powyżej, § 95).

262. Po drugie, odnosi się do jakości danego prawa, wymagając, by było ono dostępne dla zainteresowanej osoby, która ponadto musi być w stanie przewidzieć jego konsekwencje dla niej, a także by było zgodne z zasadą praworządności (zob. m.in. autorytet *Kopp przeciwko Szwajcarii*, 25 marca 1998 r., § 55, *Reports of Judgments and Decisions* 1998- II). Sformułowanie to oznacza zatem między innymi, że prawo krajowe musi być wystarczająco przewidywalne w swoich postanowieniach, aby dać jednostkom odpowiednią wskazówkę co do okoliczności, w których oraz warunków, na jakich władze mają prawo sięgać po środki wpływające na ich prawa wynikające z Konwencji (zob. *Fernández Martínez przeciwko Hiszpanii* [GC], no. 56030/07, § 117, ECHR 2014 (fragmenty) z dalszymi odniesieniami oraz *De Tommaso przeciwko Włochom* [GC], no. 43395/09, §§ 106-109, 23 lutego 2017 roku).

263. Ingerencja w prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego musi zatem opierać się na "ustawie", która gwarantuje odpowiednie zabezpieczenia przed arbitralnością. Muszą istnieć zabezpieczenia zapewniające, że swoboda działania pozostawiona władzy wykonawczej jest wykonywana zgodnie z prawem i bez nadużywania władzy. Wymagania Artykułu 8 w odniesieniu do zabezpieczeń będą zależały, przynajmniej do pewnego stopnia, od charakteru i zakresu danej ingerencji (zob. *Solska i Rybicka v. Polska*, nr 30491/17 i 31083/17, § 113, 20 września 2018 r., z dalszymi odniesieniami).

264. Trybunał powtarza, że rozstrzyganie problemów związanych z interpretacją przepisów krajowych należy przede wszystkim do władz krajowych, w szczególności do sądów. O ile interpretacja nie jest arbitralna lub w sposób oczywisty nieracjonalna, rola Trybunału ogranicza się do stwierdzenia, czy skutki tej interpretacji są zgodne z Konwencją (zob. m.in. *Molla Sali przeciwko Grecji* [GC], nr 20452/14, § 149, 19 grudnia 2018 r. oraz *Grzęda*, cyt. powyżej, § 259).

(ii) Zastosowanie zasad ogólnych do niniejszej sprawy

(1) Zgodność z prawem krajowym i praworządność

265. W zakresie prawa stanowionego Trybunał zauważa, że decyzja o zawieszeniu skarżącego była oparta na art. 130 i 131 ustawy z 2001 roku rozpatrywanych łącznie z art. 107 ust. 1 ustawy z 2001 roku. Jednakże, nawet jeśli skarżona ingerencja miała podstawę w prawie stanowionym, powstaje pytanie, czy była ona zgodna z prawem dla celów Konwencji, zwłaszcza czy odpowiednie ramy prawne były przewidywalne w swoim zastosowaniu i zgodne z zasadą państwa prawa (zob. *Gumenyuk i Inni*, cyt. powyżej, § 97).

266. Trybunał zauważa, że zgodnie z art. 180 § 2 Konstytucji RP zawieszenie sędziego w urzędowaniu może wynikać jedynie z orzeczenia

sądu (zob. paragraf 84 powyżej). Stwierdzono już w sprawie *Reczkowicz*, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie spełniała wymogów "niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą" przewidzianych w Artykule 6 § 1 Konwencji. Należy również powtórzyć, że w tym kontekście Trybunał uznał, że nieprawidłowości w procesie nominacji naruszyły legitymację Izby Dyscyplinarnej w takim zakresie, że w następstwie z natury wadliwej procedury nominacji sędziowskich, nie posiadała ona i nadal nie posiada atrybutów "sądu", który jest "zgodny z prawem" (zob. *Reczkowicz*, cytowany powyżej, § 280).

267. Trybunał zauważa ponadto, że w wyroku TSUE z dnia 15 lipca 2021 roku w sprawie *Komisja przeciwko Polsce (System dyscyplinarny dla sędziów)* (C-791/19, EU:C:2021:596) stwierdzono, że Polska uchybiła zobowiązaniom wynikającym z Artykułu 19 ust. 1 TUE, w szczególności "nie gwarantując niezależności i bezstronności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego" (zob. pkt 126 powyżej). Ponadto, Sąd Najwyższy w uchwale interpretacyjnej z dnia 23 stycznia 2020 roku stwierdził, że Izba Dyscyplinarna "strukturalnie nie spełniała kryteriów niezawisłego sądu w rozumieniu Artykułu 47 Karty i Artykułu 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz Artykułu 6 § 1 [Konwencji]" (zob. paragrafy 99-100 powyżej).

268. W świetle powyższego oraz mając na uwadze swoje powyższe rozważania na podstawie Artykułu 6 § 1 (zob. paragrafy 193-211 powyżej), Trybunał stwierdza, że decyzja o zawieszeniu skarżącego została wydana przez organ, który nie może być uznany za "sąd" dla celów Konwencji, pomimo wyraźnego wymogu wynikającego z art. 180 § 2 Konstytucji RP, że decyzja o zawieszeniu sędziego w czynnościach musi wynikać z orzeczenia sądu.

269. Zaskarżona ingerencja nie może być zatem uznana za zgodną z prawem w rozumieniu Artykułu 8 Konwencji, jako nieoparta na "prawie", które zapewniało skarżącemu odpowiednie zabezpieczenia przed arbitralnością (zob. paragraf 263 powyżej). Wniosek ten sam w sobie byłby wystarczający dla Trybunału do stwierdzenia, że ingerencja w prawo skarżącego do poszanowania jego życia prywatnego nie była "zgodna z prawem" w rozumieniu Artykułu 8 Konwencji.

270. Niemniej jednak Trybunał uznaje za stosowne dalsze zbadanie skargi i ustalenie, czy wymogi "jakości prawa" zostały spełnione.

(2) Zgodność z wymogami "jakości prawa"

271. Trybunał zauważa, że zastępca rzecznika dyscyplinarnego zarzucił skarżącemu popełnienie przewinienia dyscyplinarnego polegającego na uchybieniu godności urzędu sędziowskiego, przewidzianego w art. 107 ust. 1 ustawy z 2001 r., poprzez wydanie postanowienia z dnia 20 listopada 2019 roku z przekroczeniem uprawnień i bez podstawy prawnej. Zauważa, że w ww. przepisie mowa jest o dwóch odrębnych rodzajach przewinień

zawodowych, po pierwsze o oczywistym i rażącym naruszeniu prawa, a po drugie o czynie godzącym w godność urzędu sędziowskiego. Izba Dyscyplinarna w orzeczeniu pierwszej instancji z dnia 23 grudnia 2019 roku uznała, że wydanie bezpodstawnego orzeczenia sądowego nie mogło zostać zakwalifikowane, w świetle dotychczasowego orzecznictwa, jako przewinienie dyscyplinarne polegające na uchybieniu godności urzędu sędziowskiego (zob. paragraf 29 powyżej). Mimo to Izba Dyscyplinarna w decyzji z dnia 4 lutego 2020 roku zawiesiła skarżącego, kwalifikując jego zachowanie zarówno jako oczywiste i rażące naruszenie prawa, jak i jako uchybiające godności urzędu sędziowskiego (zob. paragraf 41 *in fine* powyżej).

272. Trybunał uważa to podejście za problematyczne w dwóch aspektach. Po pierwsze, dlatego że orzeczenie Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 roku zakwalifikowało wydanie zaskarżonego postanowienia jako przewinienie dyscyplinarne polegające na narażeniu godności urzędu sędziowskiego, nie odnosząc się w ogóle do trafnej uwagi poczynionej w orzeczeniu pierwszoinstancyjnym z dnia 23 grudnia 2019 roku, że w świetle dotychczasowego orzecznictwa nie było podstaw do takiej tezy. Po drugie, pomimo faktu, że zarzut dyscyplinarny wobec skarżącego dotyczył wyłącznie uchybienia godności urzędu sędziowskiego w związku z wydaniem zaskarżonego postanowienia, w orzeczeniu Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 roku zakwalifikowano je również jako "oczywiste i rażące naruszenie prawa", które stanowi odrębny rodzaj przewinienia zawodowego. Trybunał stwierdza, że czyniąc to, Izba Dyscyplinarna orzekła poza zakresem zarzutu dyscyplinarnego, który został postawiony skarżącemu.

273. Trybunał przeanalizuje również, czy dla skarżącego było do przewidzenia, że Izba Dyscyplinarna scharakteryzuje jego postanowienie sędziowskie z 20 listopada 2019 roku jako stanowiące "oczywiste i rażące naruszenie prawa" w rozumieniu art. 107 ust. 1 ustawy z 2001 r. Zdaniem skarżącego, wydając zaskarżone postanowienie miał on zamiar zweryfikować proces zgłaszania kandydatów do nowej KRS oraz legalność powołania sędziego pierwszej instancji, mając na uwadze orzeczenie wstępne TSUE z dnia 19 listopada 2019 roku w sprawie *A.K. i inni*. Twierdził, że jego decyzja miała na celu ochronę prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego przez prawo i nie może być uznana za naruszenie prawa. Rząd argumentował, że przedmiotowy środek był zgodny z prawem, ponieważ ustawa z 2001 r. zezwalała na zawieszenie sędziego, gdy istniało uzasadnione podejrzenie, że popełnił on przewinienie dyscyplinarne.

274. Trybunał uznał, że w pewnych dziedzinach może być trudno o precyzyjne ramy ustaw i że pewien stopień elastyczności może być nawet pożądanym, aby umożliwić sądom krajowym rozwój prawa w świetle ich oceny, jakie środki są konieczne w szczególnych okolicznościach każdej

sprawy. Te wymogi, nakładające ograniczenia na wymóg precyzji ustaw, są szczególnie istotne w obszarze prawa dyscyplinarnego (zob. *Oleksandr Volkov*, cyt. wyżej, §§ 175-176). Jednocześnie istnienie określonej i spójnej praktyki interpretacyjnej dotyczącej spornego przepisu prawnego stanowi czynnik prowadzący do wniosku, że przepis ten był przewidywalny co do swoich skutków (tamże, § 179).

275. Trybunał zauważa, że Izba Dyscyplinarna stwierdziła w swoim pierwszoinstancyjnym orzeczeniu, że wydanie nieuzasadnionego lub błędnego orzeczenia sądowego mogłoby ewentualnie zostać uznane za przewinienie zawodowe skutkujące odpowiedzialnością za oczywiste i rażące naruszenie prawa na podstawie art. 107 ust. 1 ustawy z 2001 r. (zob. paragraf 30 powyżej). Jak zauważono powyżej, orzeczenie Izby Dyscyplinarnej drugiej instancji z dnia 4 lutego 2020 roku zakwalifikowało wydanie przez skarżącego postanowienia z dnia 20 listopada 2019 roku również jako "oczywiste i rażące naruszenie prawa", nie odnosząc się jednak do żadnego z wcześniejszych krajowych orzeczeń dotyczących interpretacji tego pojęcia, co Trybunał uznaje za uderzające i świadczące o braku przewidywalności (zob. paragraf 41 *in fine* powyżej; zob. również paragraf 128 powyżej dotyczący ustaleń zawartych w wyroku TSUE w sprawie *Komisja przeciwko Polsce (System dyscyplinarny dla sędziów)*).

276. W ocenie Trybunału, nałożenie odpowiedzialności dyscyplinarnej w związku z wydaniem orzeczenia sądowego musi być postrzegane jako środek wyjątkowy i podlegać restrykcyjnej interpretacji, z uwzględnieniem zasady niezawisłości sędziowskiej (zob. *mutatis mutandis*, *Oleksandr Volkov*, cyt. wyżej, § 180; zob. także pkt 137 i 138 wyroku TSUE w sprawie *Komisja przeciwko Polsce (reżim dyscyplinarny dla sędziów)*, pkt 128 powyżej). Ponadto Trybunał odwołuje się do zalecenia Komitetu Ministrów Rady Europy skierowanego do państw członkowskich, zgodnie z którym interpretacja prawa przez sędziów nie powinna powodować odpowiedzialności cywilnej lub dyscyplinarnej, z wyjątkiem przypadków złej woli i rażącego zaniedbania (zob. paragraf 109 powyżej; podobny pogląd wyraził TSUE, zob. paragrafy 114-115 powyżej).

277. Ponadto, Trybunał dostrzegł wspólny wątek biegnący przez wymogi instytucjonalne Artykułu 6 § 1, to jest "niezawisłości", "bezstronności" i "sądu ustanowionego ustawą", w tym sensie, że przyświeca im cel utrzymania podstawowych zasad rządów prawa i podziału władzy (zob. *Guðmundur Andri Ástráðsson*, § 231 i *Reczkowicz*, § 260, oba cytowane powyżej). Zauważył ponadto, że potrzeba utrzymania zaufania publicznego do sądownictwa i zabezpieczenia jego niezależności wobec innych władz leży u podstaw każdego z tych wymogów (zob. *Guðmundur Andri Ástráðsson*, cyt. wyżej, § 233). Analizując w tym kontekście, nic nie wskazuje na to, że postanowienie skarżącego z dnia 20 listopada 2019 roku było motywowane jakimkolwiek innym powodem niż potrzeba oceny zgodności z wyżej wymienionymi wymogami instytucjonalnymi Artykułu 6 § 1 Konwencji. Ponadto Trybunał uważa, że

działanie skarżącego nie nosiło znamion złośliwości lub rażącego niedbalstwa (zob. także paragraf 327 poniżej).

278. Trybunał odwołuje się również do istotnych ustaleń poczynionych przez TSUE w wyroku z dnia 15 lipca 2021 roku w sprawie *Komisja przeciwko Polsce (System dyscyplinarny dla sędziów)* (C-791/19, EU:C:2021:596), w którym uznał, że Polska uchybiła zobowiązaniom wynikającym z Artykułu 19 ust. 1 TUE, między innymi poprzez "umożliwienie zakwalifikowania treści orzeczeń sądowych jako przewinienia dyscyplinarnego dotyczącego sędziów sądów powszechnych, z powołaniem się na art. 107 ust. 1 ustawy z 2001 r." (zob. pkt 126 i 128 powyżej). TSUE zauważył, że orzecznictwo Sądu Najwyższego, które kształtowało się przez wiele lat w odniesieniu do elementów składowych pojęcia "oczywistych i rażących naruszeń prawa" dla celów art. 107 ust. 1 ustawy z 2001 r., przyjęło szczególnie restrykcyjną wykładnię w odniesieniu do tego pojęcia, wykazując wyraźną troskę o zachowanie niezawisłości sędziowskiej (zob. pkt 143 tego wyroku). TSUE odniósł się do orzeczenia Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 roku w sprawie skarżącego. Zauważył, że z decyzji tej wynikało, iż sędziemu można co do zasady zarzucić popełnienie przewinienia dyscyplinarnego na podstawie art. 107 ust. 1 ustawy z 2001 r. za to, że nakazał *Sejmowi*, rzekomo z oczywistym i rażącym naruszeniem prawa, przedstawienie dokumentów dotyczących procesu wyboru członków KRS w nowym składzie (zob. pkt 151 tego wyroku). Stwierdził, że tak szeroka interpretacja art. 107 ust. 1 ustawy z 2001 r. stanowiła odejście od szczególnie restrykcyjnej wykładni tego przepisu przyjętej w przeszłości przez Sąd Najwyższy (zob. paragraf 152 tego wyroku). Trybunał przywiązuje znaczną wagę do tych ustaleń TSUE.

279. Trybunał uważa ponadto, że nie wprowadzono wymaganych zabezpieczeń proceduralnych, aby zapobiec arbitralnemu zastosowaniu właściwego prawa materialnego. Jak stwierdzono powyżej, decyzja o zawieszeniu skarżącego w związku z postawionymi mu zarzutami dyscyplinarnymi została podjęta przez Izbę Dyscyplinarną, która nie spełniła wymogów "niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego przez prawo" (zob. paragrafy 210 i 214-215 powyżej).

280. Mając na uwadze powyższe, Trybunał stwierdza, że interpretacja i zastosowanie art. 107 ust. 1 ustawy z 2001 r. przez Izbę Dyscyplinarną w orzeczeniu z dnia 4 lutego 2020 roku były oczywiście nieuzasadnione, a tym samym skarżący nie mógł przewidzieć, że wydanie jego postanowienia może doprowadzić do jego zawieszenia. W związku z tym Trybunał stwierdza, że przesłanka przewidywalności nie została spełniona i że w konsekwencji przedmiotowa ingerencja nie była "zgodna z prawem".

(iii) Wniosek

281. W związku z wnioskiem, że ingerencja w niniejszej sprawie nie była zgodna z prawem, Trybunał jest zwolniony z konieczności zbadania, czy realizowała ona któryś z uzasadnionych celów, o których mowa w Artykule 8 § 2 i czy była konieczna w społeczeństwie demokratycznym.

282. W związku z tym doszło do naruszenia Artykułu 8 Konwencji na tej podstawie, że przedmiotowa ingerencja nie była "zgodna z prawem".

IV. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 18 KONWENCJI
W ZWIĄZKU Z ARTYKUŁEM 8

283. Skarżący zarzucił, że ingerencja w jego prawo do poszanowania życia prywatnego wynikająca z zawieszenia nie służyła żadnym uzasadnionym interesom, lecz miała na celu ukaranie go i zniechęcenie do weryfikacji legalności powołania sędziów, którzy zostali nominowani w upolitycznionej procedurze. Powołał się na Artykuł 18 Konwencji, który brzmi następująco:

"Ograniczenia dozwolone w niniejszej konwencji w stosunku do wspomnianych praw i wolności nie będą stosowane w żadnym innym celu niż ten, dla którego zostały przewidziane".

A. Dopuszczalność

1. *Stanowiska stron*

284. Rząd utrzymywał, że konsekwencje środków zastosowanych wobec skarżącego nie były bardzo poważne i nie wpłynęły na jego życie prywatne w stopniu wymaganym do stwierdzenia naruszenia Artykułu 8. Ponieważ to ostatecznie postanowienie Konwencji nie mogło być powołane w tej sprawie, należy stwierdzić, że nie powstało żadne uzasadnione roszczenie na podstawie Artykułu 18. W związku z tym Rząd twierdził, że skarga skarżącego na podstawie Artykułu 18 w połączeniu z Artykułem 8 była niezgodna *ratione materiae*.

285. Skarżący nie zgłosił w tej kwestii żadnych odrębnych wniosków.

2. *Ocena Trybunału*

286. Trybunał ustalił już, że zawieszenie skarżącego wpłynęło na jego życie prywatne w bardzo znaczącym stopniu i na tej podstawie uznał, że Artykuł 8 ma zastosowanie (zob. paragraf 237 powyżej). W konsekwencji odrzuca zarzut Rządu dotyczący możliwości zastosowania *ratione materiae* Artykułu 18 Konwencji w związku z Artykułem 8.

287. Trybunał zauważa ponadto, że skarga na podstawie Artykułu 18 Konwencji rozpatrywana w związku z Artykułem 8 nie jest ani w sposób oczywisty bezpodstawna, ani niedopuszczalna z jakichkolwiek innych

powodów wymienionych w Artykule 35 Konwencji. Musi zatem zostać uznana za dopuszczalną.

B. Co do meritum

1. Stanowisko strony skarżącej

288. Skarżący podnosił, że ograniczenia jego życia prywatnego zostały zastosowane w celu innym niż określony w Artykule 8, co pociągnęło za sobą naruszenie Artykułu 18 Konwencji.

289. Jego zdaniem, trudno było wskazać słuszny cel uzasadniający ograniczenia w jego życiu prywatnym. Wbrew twierdzeniu Rządu, podnosił, że jedynym lub przynajmniej dominującym celem nałożonych na niego środków było, zgodnie z intencją władz politycznych, ograniczenie niezawisłości sędziowskiej i wywołanie efektu mrożącego, zniechęcającego sędziów do kwestionowania statusu bezprawnie powołanych sędziów, a tym samym legitymizującego tę ostatnią grupę sędziów. W tym zakresie skarżący zauważył, że uchwała Izby Dyscyplinarnej skupiła się na jego decyzji z dnia 20 listopada 2019 roku, co sugerowałoby, że była to główna przyczyna jego zawieszenia. Powyższe należało postrzegać w całym kontekście sprawy skarżącego, odnoszącym się tak jak ona do wdrożenia reform Rządu, które były niezgodne z konstytucyjnymi i międzynarodowymi standardami niezawisłości sędziowskiej. Reformy te obejmowały (1) bezprawne zmiany w składzie osobowym Trybunału Konstytucyjnego; (2) bezprawne zmiany w sposobie wyboru członków sędziowskich KRS; (3) obniżenie wieku emerytalnego sędziów skutkujące przeniesieniem w stan spoczynku dużej grupy urzędujących sędziów (wycofane następnie w wyniku orzeczeń TSUE); (4) utworzenie Izby Dyscyplinarnej w sprzeczności z wymogami niezależnego i bezstronnego sądu; oraz (5) zmiany w zakresie procedury i materialnych podstaw angażowania odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów. Skarżący podniósł, że *ratio legis* i praktyczny skutek wszystkich tych reform miał na celu ograniczenie niezawisłości sędziowskiej. Wszystkie one wzbudziły poważne kontrowersje i doprowadziły do naruszenia Konstytucji oraz prawa międzynarodowego. Zauważył, że TSUE i Trybunał wydały już kilka ważnych wyroków w tym zakresie.

290. Skarżący utrzymywał, że Rząd podjął różne kroki mające na celu legitymizację nowo mianowanych sędziów oraz zniechęcenie innych sędziów do kwestionowania statusu tych nowych sędziów. Postępowanie dyscyplinarne przeciwko niemu należało uznać za jedynie kolejny element tej samej polityki. W tym zakresie skarżący powołał się między innymi na uchwaloną w grudniu 2019 roku ustawę o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw ("ustawa nowelizująca z 2019 roku"), która wyraźnie przewidywała, że działania mające na celu kwestionowanie skuteczności nominacji

sędziowskiej lub mandatu konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej stanowiły przewinienie dyscyplinarne. Ponadto, w odpowiedzi na uchwałę połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 roku, organy władzy wykonawczej i ustawodawczej podjęły próbę wykorzystania Trybunału Konstytucyjnego w celu uniemożliwienia sądom oceny niezależności i bezstronności nieprawidłowo powołanych sędziów.

291. Skarżący zauważył, że jego początkowe zawieszenie zostało zarządzone przez Prezesa Sądu Rejonowego w Olsztynie, sędziego M.N. Ten ostatni był jednocześnie członkiem zreorganizowanej KRS, którego wybór do tego organu został publicznie zakwestionowany, ponieważ doniesiono, że dwóch sędziów, którzy początkowo poparli jego kandydaturę, wycofało swoje poparcie. Można zatem twierdzić, że decyzja skarżącego o zakwestionowaniu statusu zreorganizowanej KRS wpłynęła na sytuację sędziego M.N., jak również sędziów Izby Dyscyplinarnej, którzy zostali powołani na podstawie rekomendacji zreorganizowanej KRS.

292. Skarżący podniósł ponadto, że sam fakt, iż jego zawieszenie zostało zarządzone przez organy dyscyplinarne, a nie bezpośrednio przez organy polityczne, nie może zmienić wniosku dotyczącego efektu mrożącego,

o którym mowa powyżej. Odniósł się do następujących elementów. Po pierwsze, Minister Sprawiedliwości wypowiedział mu delegację do sądu wyższej instancji natychmiast po wydaniu postanowienia z dnia 20 listopada 2019 roku. Minister publicznie potępił również skarżącego za jego działania. Chociaż Minister Sprawiedliwości był kompetentny do wypowiedzenia delegowania sędziowskiego, tak wyraźna i publiczna krytyka skarżącego za podjętą przez niego decyzję procesową mogła być uznana za niezgodną z zasadą niezawisłości sędziowskiej.

293. Po drugie, organy dyscyplinarne, tj. Izba Dyscyplinarna i rzecznicy dyscyplinarni, nie były wystarczająco niezależne od władzy wykonawczej lub ustawodawczej. Reforma przyjęta przez Sejm w 2017 roku (ustawa o Sądzie Najwyższym z 2017 roku) wprowadziła stanowisko rzecznika dyscyplinarnego dla sędziów sądów powszechnych, który miał być powoływany przez Ministra Sprawiedliwości. W tym samym trybie mieli być powoływani jego zastępcy. Zwiększył się zatem wpływ Ministra Sprawiedliwości na organy dyscyplinarne.

294. Nawet jeśli sam ten fakt nie był wystarczający, by twierdzić, że cały system odpowiedzialności dyscyplinarnej był podporządkowany władzy wykonawczej, w praktyce postępowanie dyscyplinarne było wykorzystywane do zastraszania niezależnych sędziów, którzy kwestionowali niekonstytucyjne działania rządu. Formy nękania sędziów w drodze postępowania dyscyplinarnego można podzielić na dwie kategorie. Po pierwsze, niektórzy sędziowie byli przesłuchiwani przez funkcjonariuszy dyscyplinarnych lub nawet stawiani w stan oskarżenia za rzekome przekroczenie wolności słowa, zazwyczaj w związku z krytycznymi wypowiedziami na temat działań rządu. Druga kategoria spraw obejmowała

sędziów, takich jak skarżący, którzy zostali oskarżeni o przewinienia dyscyplinarne w związku z orzeczeniem, które wydali w toku postępowania sądowego. Następnie, podobne postępowania dyscyplinarne zostały wszczęte przeciwko innym sędziom.

295. W ocenie skarżącego wszystkie te okoliczności przekonująco wskazywały, że jego zawieszenie służyło ukaraniu sędziów i zniechęceniu ich do kwestionowania legitymacji sędziów bezprawnie powołanych na wniosek zrekonstruowanej KRS. Jak już wspomniano, TSUE w wyroku z dnia 15 lipca 2021 roku (C-791/19; zob. paragraf 128 powyżej) zauważył również, że uchwała Izby Dyscyplinarnej wydana w sprawie skarżącego potwierdziła "istnienie ryzyka, że reżim dyscyplinarne [będzie] w rzeczywistości wykorzystywany w celu wpływania na decyzje sądowe" (zob. paragraf 149 tego wyroku). Skarżący utrzymywał, że taki cel nie był uzasadniony na podstawie Artykułu 8 § 2 Konwencji.

296. Co więcej, należało uznać ją za niezgodną z zasadą rządów prawa, która była nieodłącznym elementem wszystkich artykułów Konwencji. W tym zakresie argumentował, że po pierwsze, niezawisłość sędziowska, będąca warunkiem *sine qua non* rządów prawa, nie pozwala na karanie sędziów za treść ich orzeczeń, z wyjątkiem pewnych nadzwyczajnych przypadków. Zasada ta została ostatnio podkreślona w wyroku TSUE z 15 lipca 2021 roku dotyczącym systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów w Polsce. Po drugie, Konwencja nie pozwalała państwom na nakładanie na sędziów ograniczeń za ich działania mające na celu ochronę praw zagwarantowanych w Konwencji. Taka praktyka mogła zaszkodzić lub nawet zniszczyć krajowy system ochrony praw i wolności jednostek i jako taka zawsze musi być postrzegana jako rażące naruszenie Konwencji. W ocenie skarżącego nie było wątpliwości, że jego zawieszenie służyło "ukrytemu celowi", a tym samym naruszało Artykuł 18 w związku z Artykułem 8 Konwencji.

297. Skarżący podkreślił ponadto, że jego skarga na podstawie Artykułu 18 stanowiła podstawowy aspekt jego sprawy. Został on zawieszony i oficjalnie zganiony przez Izbę Dyscyplinarną za treść decyzji, której celem było zabezpieczenie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego przez prawo. Sprawa skarżącego dotyczyła zatem nie tylko kwestii proceduralnych czy bezprawnej i nieuzasadnionej ingerencji w jego życie prywatne, ale przede wszystkim poważnego ataku na zasady niezawisłości sędziowskiej i państwa prawa. Taki atak stanowił jednocześnie zagrożenie dla samych podstaw systemu praw człowieka ustanowionego w Konwencji, ponieważ jeśli system ten miał pozostać skuteczny, sędziowie krajowi nie mogą obawiać się, że mogą zostać ukarani lub zawieszani za stosowanie prawa, w tym Konwencji. Z tego powodu sprawa skarżącego musiała być traktowana bardzo poważnie, a akty nękania/ zastraszania wobec niego musiały być potępione jako wyraźnie niezgodne z Konwencją. Skarżący argumentował, że skala zagrożeń dla niezawisłości sędziowskiej w Polsce oraz ryzyka z tym związane były na

tyle poważne, że stwierdzenie naruszenia Artykułu 18 byłoby uzasadnione i konieczne.

2. *Stanowisko rządu*

298. Rząd stwierdził, że ograniczenia nałożone na skarżącego w wyniku postępowania dyscyplinarnego zostały zastosowane na podstawie prawa i zgodnie z celem, dla którego takie ograniczenia zostały ustanowione. Podkreśliły, że władze państwowe działały w dobrej wierze w niniejszej sprawie, w celu ochrony prawidłowego funkcjonowania systemu sądownictwa oraz ochrony praw i wolności innych osób.

299. Rząd nie zgodził się z twierdzeniem skarżącego, że celem postępowania dyscyplinarnego wobec niego było zastraszenie go i innych sędziów oraz zniechęcenie ich do weryfikacji zgodności z prawem powołania sędziów nominowanych w upolitycznionej procedurze. W związku z tym podkreślono, że w systemie postępowania dyscyplinarnego nie istniała instytucja o kompetencjach pozwalających na wpływanie na sprawowanie władzy sądowniczej w zakresie treści czynności procesowych podejmowanych w ramach postępowania dyscyplinarnego lub, co najważniejsze, umożliwiających zmianę decyzji dyscyplinarnych pod presją jakiegokolwiek czynnika politycznego.

300. Rząd utrzymywał, że ani rzecznik dyscyplinarny, ani jego zastępcy, ani też sędziowie Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego nie podlegali Ministrowi Sprawiedliwości/Prokuratorowi Generalnemu, ponieważ nie byli organizacyjnie związani z Ministrem Sprawiedliwości lub Biurem Prokuratora Generalnego. Z tych powodów Minister Sprawiedliwości nie miał kompetencji do oceny decyzji podejmowanych przez rzeczników dyscyplinarnych, wpływania na nie, czy też przedstawiania swoich opinii o decyzjach podejmowanych w ramach toczących się postępowań dyscyplinarnych. Ponadto wpływ czynników politycznych nie został przewidziany w żadnej z ustaw regulujących funkcjonowanie i organizację sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego. Decyzje wydane w ramach postępowania dyscyplinarnego oraz prawidłowość toczącego się postępowania mogły być kontrolowane przez niezawisłych sędziów jedynie w związku z wniesieniem odwołania.

301. Rząd zauważył, że dochodzenia wstępne i postępowania dyscyplinarne służyły utrzymaniu najwyższych standardów postępowania sądowego i zabezpieczeniu właściwego wymiaru sprawiedliwości. Rzecznikowi dyscyplinarnemu powierzono zadanie wszczęcia dochodzenia wstępnego, a w razie potrzeby także postępowania dyscyplinarnego, w okolicznościach wskazujących na możliwość popełnienia przez sędziego przewinienia dyscyplinarnego. Było oczywiste, że powyższe środki służyły utrzymaniu autorytetu i bezstronności sądownictwa.

302. Rząd podkreślił, że ciężar dowodu, że Państwo działało w celu nieprzewidzianym przez Konwencję, spoczywał na skarżącym.

Argumentowano, że skarga skarżącego na podstawie Artykułu 18 była bezpodstawna, oparta jedynie na jego przypuszczeniach i miała charakter emocjonalny. Skarżący nie przedstawił żadnego dowodu, że władze wykorzystały swoje uprawnienia w jakimś innym celu niż określony w Konwencji w kontekście jego skargi na podstawie Artykułu 18. Samo podejrzenie w tym kontekście nie było wystarczające, aby udowodnić, że doszło do naruszenia Artykułu 18 Konwencji. W związku z tym twierdzono, że skarga skarżącego na podstawie Artykułu 18 powinna zostać odrzucona.

3. Stanowiska interwenientów ubocznych

(a) Międzynarodowa Komisja Prawników

303. Interwenient podniósł, że reżim dyscyplinarny, który nie respektował wymogów niezależności i bezstronności wynikających ze standardów międzynarodowych, a ponadto funkcjonował w taki sposób, że wywierał presję na sędziów z naruszeniem zasad państwa prawa, a w szczególności zasady podziału władzy, naruszał Artykuł 18 Konwencji.

(b) Rzecznik Praw Obywatelskich Rzeczypospolitej Polskiej

304. Rzecznik zauważył, że środki zastosowane w celu uniemożliwienia należytej ochrony praw konwencyjnych były szczególnie podatne na naruszenie tego postanowienia. Wykonywanie obowiązków sędziowskich nie powinno prowadzić do odpowiedzialności dyscyplinarnej, w szczególności w sytuacji, gdy ustawy dotyczące reformy sądownictwa były przedmiotem wielu skutecznych skarg przed sądami krajowymi i międzynarodowymi. Stosowanie postępowania dyscyplinarnego w takich okolicznościach mogłoby utrudniać sądownictwu wykonywanie obowiązku stania na straży praworządności poprzez sprawowanie kontroli sądowej nad działaniami podejmowanymi przez inne gałęzie władzy. Fakt, że organy dyscyplinarne były powiązane z władzą wykonawczą, budził dalsze wątpliwości w tym zakresie.

305. Rzecznik zauważył, że system odpowiedzialności dyscyplinarnej w Polsce był w ostatnich latach celowo i systematycznie wykorzystywany do zniechęcania sędziów do stania na straży niezawisłości sędziowskiej. Władze wszczynały postępowania dyscyplinarne lub stosowały środki o charakterze administracyjnym (np. wypowiedzenie oddelegowania, zawieszenie w czynnościach sędziowskich) wobec sędziów, którzy bronili niezawisłości sędziowskiej. W ocenie interwenienta działania te, rozpatrywane łącznie, powinny zostać poddane wnikliwej analizie jako potencjalnie zbieżne dowody naruszenia Artykułu 18, zwłaszcza w świetle ich szkodliwego wpływu na niezawisłość sędziowską.

4. Ocena Trybunału

(a) Zasady ogólne

306. W podobny sposób jak Artykuł 14, Artykuł 18 Konwencji nie ma samodzielnego bytu; może być stosowany jedynie w połączeniu z artykułem Konwencji lub protokołów do niej, który określa lub kwalifikuje prawa i wolności, które Wysokie Umawiające się Strony zobowiązały się zapewnić osobom podlegającym ich jurysdykcji. Zasada ta wynika zarówno z jej brzmienia, które uzupełnia brzmienie klauzul takich jak drugie zdanie Artykułu 5 § 1 i drugie akapity Artykułów 8 do 11, które dopuszczają ograniczenia tych praw i wolności, jak i z jej miejsca w Konwencji na końcu Rozdziału I, który zawiera artykuły określające i kwalifikujące te prawa i wolności (patrz *Merabishvili v. Gruzji* [GC], nr 72508/13, § 287, 28 listopada 2017 roku, z dalszymi odniesieniami; *Navalnyy przeciwko Rosji* [GC], nr 29580/12 i 4 inne, § 164, 15 listopada 2018 roku; oraz *Selahattin Demirtaş przeciwko Turcji (nr 2)* [GC], nr 14305/17, § 421, 22 grudnia 2020 roku).

307. Artykuł 18 nie służy jednak tylko wyjaśnieniu zakresu tych klauzul ograniczających. Wyraźnie zakazuje on również Wysokim Umawiającym się Stronom ograniczania praw i wolności zapisanych w Konwencji w celach, które nie są przewidziane w samej Konwencji, i w tym zakresie jest autonomiczny. Dlatego też, podobnie jak w odniesieniu do Artykułu 14, może dojść do naruszenia Artykułu 18, nawet jeśli nie ma naruszenia Artykułu, w związku z którym ma on zastosowanie (zob. *Merabishvili*, cytowany powyżej, § 288, z dalszymi odniesieniami).

308. Z warunków Artykułu 18 wynika ponadto, że do naruszenia może dojść tylko wtedy, gdy dane prawo lub wolność podlega ograniczeniom dopuszczalnym przez Konwencję (tamże, § 290).

309. Sam fakt, że ograniczenie prawa lub wolności konwencyjnej nie spełnia wszystkich wymogów klauzuli, która na nie zezwala, nie musi powodować powstania kwestii na podstawie Artykułu 18. Odrębne badanie skargi na podstawie tego artykułu jest uzasadnione tylko wtedy, gdy twierdzenie, że ograniczenie zostało zastosowane w celu nieprzewidzianym przez Konwencję, wydaje się być podstawowym aspektem sprawy (tamże, § 291, z dalszymi odniesieniami; zob. także *Navalnyy*, § 164, oraz *Selahattin Demirtaş*, § 421, oba cytowane powyżej).

310. Prawo lub wolność są czasami ograniczane wyłącznie w celu, który nie jest przewidziany przez Konwencję. Ale równie możliwa jest sytuacja, w której ograniczenie jest stosowane zarówno dla ukrytego celu, jak i celu określonego przez Konwencję; innymi słowy, że realizuje ono wielość celów (zob. *Merabishvili*, cyt. powyżej, § 292). Określając ogólne zasady interpretacji Artykułu 18 w wyżej wymienionym wyroku w sprawie *Merabishvili*, Trybunał odniósł się do sytuacji, w których kwestionowane ograniczenia realizowały wielość celów i dostosował swoje podejście poprzez wprowadzenie określenia, czy cel ukryty, w przeciwieństwie do

celu zgodnego z Konwencją, był dominujący. Chociaż poniższe zasady zostały sformułowane z myślą o sytuacjach, w których występuje wielość celów, stanowią one również wytyczne dla sytuacji, w których nie wykazano żadnego uzasadnionego celu lub przeznaczenia (zob. *Navalnyy*, cyt. powyżej, § 165).

311. Przegląd orzecznictwa przedstawiony w pkt 301 wyroku w sprawie *Merabishvili* pokazuje, że chociaż uzasadnione cele i podstawy określone w klauzulach ograniczających w Konwencji są wyczerpujące, są one również szeroko zdefiniowane i były interpretowane z pewną dozą elastyczności. Prawdziwa kontrola Trybunału koncentrowała się raczej na wynikającej z niej i ściśle związanej z nią kwestii: czy ograniczenie jest konieczne lub uzasadnione, to znaczy oparte na właściwych i wystarczających powodach oraz proporcjonalne do realizacji celów lub podstaw, dla których zostało dopuszczone. Te cele i powody stanowią punkty odniesienia, względem których mierzy się konieczność lub uzasadnienie (zob. *Merabishvili*, cyt. powyżej, § 302).

312. Ten sposób postępowania powinien przyświecać Trybunałowi w podejściu do interpretacji i stosowania Artykułu 18 Konwencji w odniesieniu do sytuacji, w których ograniczenie realizuje więcej niż jeden cel. Niektóre z tych celów mogą być możliwe do ujęcia w odpowiedniej klauzuli ograniczającej, inne zaś nie. W takich sytuacjach sama obecność celu, który nie mieści się w odpowiedniej klauzuli ograniczającej, nie może stanowić podstawy do naruszenia Artykułu 18. Istnieje znaczna różnica między przypadkami, w których określony cel był tym, który rzeczywiście kierował władzami, nawet jeśli mogły one również chcieć osiągnąć jakąś inną korzyść, a przypadkami, w których określony cel, choć obecny, był w rzeczywistości jedynie pretekstem umożliwiającym władzom osiągnięcie obcego celu, który w rzeczywistości był nadrzędnym celem ich wysiłków. Stwierdzenie, że obecność jakiegokolwiek innego celu sama w sobie jest sprzeczna z Artykułem 18, nie oddałoby sprawiedliwości tej podstawowej różnicy i byłoby niezgodne z przedmiotem i celem Artykułu 18, którym jest zakaz nadużywania władzy. W istocie mogłoby to oznaczać, że za każdym razem, gdy Trybunał wyklucza cel lub podstawę powołaną przez Rząd na podstawie materialnego postanowienia Konwencji, musi stwierdzić naruszenie Artykułu 18, ponieważ pisma procesowe Rządu stanowiłyby dowód, że władze dążyły nie tylko do celu, który Trybunał zaakceptował jako uzasadniony, ale także do innego (*ibid.*, § 303).

313. Z tego samego powodu stwierdzenie, że ograniczenie realizuje cel określony przez Konwencję, również nie musi wykluczać naruszenia Artykułu 18. W istocie, twierdzenie przeciwne pozbawiłoby ten przepis jego autonomicznego charakteru (*tamże*, § 304).

314. Trybunał jest zatem zdania, że ograniczenie może być zgodne z materialnym postanowieniem Konwencji, które na nie zezwala, ponieważ realizuje cel, który jest dopuszczalny na podstawie tego postanowienia, ale nadal może naruszać Artykuł 18, jeżeli miało głównie na celu inny cel,

który nie jest przewidziany przez Konwencję; innymi słowy, jeżeli ten inny cel był dominujący. I odwrotnie, jeśli przepisany cel był głównym, ograniczenie nie jest sprzeczne z Artykułem 18, nawet jeśli realizuje również inny cel (tamże, § 305).

315. Kwestia, który cel jest dominujący w danej sprawie, zależy od wszystkich okoliczności. Oceniając tę kwestię, Trybunał będzie miał na uwadze charakter i stopień naganności domniemanego ukrytego celu oraz będzie pamiętał, że Konwencja została opracowana w celu utrzymania i promowania ideałów i wartości społeczeństwa demokratycznego rządzonego przez państwo prawa (tamże, § 307).

316. Jeśli chodzi o ciężar dowodu w tym kontekście, Trybunał stwierdza, że może i powinien trzymać się swojego zwykłego podejścia do dowodu,

a nie specjalnych zasad (tamże, § 310, z dalszymi odniesieniami). Pierwszy aspekt tego podejścia polega na tym, że co do zasady ciężar dowodu nie spoczywa na jednej lub drugiej stronie, ponieważ Trybunał bada cały materiał, który mu przedstawiono, niezależnie od jego pochodzenia, oraz ponieważ może, w razie potrzeby, uzyskać materiał z urzędu. Po drugie, standardem dowodowym w postępowaniu przed Trybunałem jest standard "ponad wszelką wątpliwość". Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, dowód taki może wynikać ze współistnienia wystarczająco silnych, jasnych i zgodnych wniosków lub podobnych niepodważalnych domniemań faktycznych. Ponadto, poziom przekonania wymagany do wyciągnięcia wniosku jest nierozdzielnie związany ze specyfiką faktów, charakterem postawionego zarzutu oraz prawem konwencyjnym, którego dotyczy. Po trzecie, Trybunał ma swobodę oceny nie tylko dopuszczalności i istotności, ale także wartości dowodowej każdego przedstawionego mu dowodu. W tym kontekście poszlaki oznaczają informacje o faktach pierwotnych lub fakty kontekstowe lub sekwencje zdarzeń, które mogą stanowić podstawę do wnioskowania o faktach pierwotnych. Raporty lub oświadczenia międzynarodowych obserwatorów, organizacji pozarządowych lub mediów, albo orzeczenia innych sądów krajowych lub międzynarodowych, są często brane pod uwagę, aby w szczególności rzucić światło na fakty lub potwierdzić ustalenia dokonane przez Trybunał (ibid., §§ 311-317, z dalszymi odniesieniami).

(b) Zastosowanie zasad ogólnych do niniejszej sprawy

317. Trybunał zauważa, że skarżący w kontekście skargi na podstawie Artykułu 18 Konwencji twierdzi, że jego zawieszenie miało ukryty cel w postaci ukarania go i zniechęcenia do sprawdzenia zgodności z prawem powołania sędziów, którzy zostali nominowani w upolitycznionej procedurze. Trybunał uznaje to za fundamentalny aspekt sprawy, którego istota nie została poruszona w jego powyższej ocenie skargi na podstawie Artykułu 8 Konwencji. Dlatego też zbada go oddzielnie (zob. *Merabishvili*,

§ 291; *Navalnyy*, § 164; oraz *Selahattin Demirtaş*, § 401, wszystkie cytowane powyżej).

318. W swojej ocenie na podstawie Artykułu 8 Konwencji Trybunał uznał za zbędne badanie, czy przedmiotowa ingerencja służyła realizacji któregośkolwiek z uzasadnionych celów, o których mowa w drugim akapicie tego przepisu (zob. paragraf 281 powyżej). W tym względzie skarżący twierdził, że jego zawieszenie nie odpowiadało żadnemu z celów wymienionych w drugim paragrafie Artykułu 8 (zob. paragraf 247 powyżej). Z drugiej strony Rząd utrzymywał, że kwestionowana ingerencja realizowała dwa uzasadnione cele: ochronę praw innych osób (tj. stron postępowania sądowego) oraz ochronę prawidłowego funkcjonowania systemu sądownictwa. Odniesiono się do ustaleń Izby Dyscyplinarnej, że działania skarżącego podważały autorytet wymiaru sprawiedliwości, utrudniały prawidłowe wymierzanie sprawiedliwości oraz naruszały prawa stron postępowania (zob. paragrafy 42 i 50 powyżej).

319. Trybunał zauważa, że drugi akapit Artykułu 8 nie odnosi się wyraźnie do "ochrony prawidłowego funkcjonowania systemu sądownictwa" lub jakiegokolwiek podobnej koncepcji, w przeciwieństwie do Artykułu 10 § 2, który wymienia "utrzymanie autorytetu i bezstronności sądownictwa" jako jeden z uzasadnionych celów.

320. Z drugiej strony, ochrona praw i wolności innych osób jest jednym z celów określonych w Artykule 8 § 2. Dlatego też Rząd może, co do zasady, powołać się na ten cel, aby twierdzić, że ingerencja w prawa gwarantowane przez Artykuł 8 była dozwolona. W okolicznościach niniejszej sprawy Trybunał jest gotów przyjąć dla celów swojego badania, że zawieszenie skarżącego realizowało uzasadniony cel, na który powołuje się Rząd.

321. Z punktu widzenia Artykułu 18 Konwencji Trybunał będzie zatem badał, czy decyzja o zawieszeniu skarżącego miała również ukryty cel, a jeśli tak, to czy ten ukryty cel był dominującym celem ograniczenia prawa skarżącego do poszanowania jego życia prywatnego (zob. *Merabishvili*, cyt. powyżej, § 318, oraz *Miroslava Todorova przeciwko Bułgarii*, nr. 40072/13, § 204, 19 października 2021 roku).

322. W odniesieniu do domniemanego ukrytego celu realizowanego przez władze, Trybunał zauważa, co następuje, mając na uwadze wnioski stron streszczone powyżej. Na wstępie Trybunał odnosi się do ogólnego kontekstu dotyczącego reorganizacji sądownictwa w Polsce. Trybunał zauważył

w sprawie *Grzęda* (cytowanej powyżej), że cała sekwencja wydarzeń w Polsce żywo pokazała, że kolejne reformy sądownictwa miały na celu osłabienie niezawisłości sędziowskiej, począwszy od poważnych nieprawidłowości przy wyborze sędziów Trybunału Konstytucyjnego w grudniu 2015 roku, następnie, w szczególności, przemodelowanie KRS i utworzenie nowych izb w Sądzie Najwyższym, przy jednoczesnym rozszerzeniu kontroli Ministra Sprawiedliwości nad sądami i zwiększeniu

jego roli w sprawach dyscypliny sędziowskiej (tamże, § 348). Wielka Izba w sprawie *Grzęda* zauważyła następnie, że w wyniku kolejnych reform sądownictwo - autonomiczna gałąź władzy państwowej - zostało narażone na ingerencję władzy wykonawczej i ustawodawczej, a tym samym znacznie osłabione (*ibid.*).

323. Ponadto Trybunał stwierdził już, że głównym celem ustawy zmieniającej z 2017 roku było osiągnięcie przez władzę ustawodawczą i wykonawczą decydującego wpływu na skład KRS, co z kolei umożliwiło tym władzom bezpośrednią lub pośrednią ingerencję w procedurę nominacji sędziowskiej (zob. *Reczkowicz*, § 274; *Advance Pharma sp. z o.o.*, § 344; oraz *Grzęda*, § 322, wszystkie cytowane powyżej).

324. W zakresie dotyczącym indywidualnej sytuacji skarżącego Trybunał zauważa, że jego zawieszenie było kulminacją szeregu działań podjętych przez władze po wydaniu postanowienia z 20 listopada 2019 roku. Po pierwsze, w reakcji na zaskarżone postanowienie, Minister Sprawiedliwości wypowiedział skarżącemu delegowanie do Sądu Okręgowego w Olsztynie w dniu 25 listopada 2019 roku. Minister stwierdził na konferencji prasowej, między innymi, że zarządzenie skarżącego stanowiło "anarchizację polskiego sądownictwa i przekroczenie uprawnień sędziów" (zob. paragraf 13 powyżej). W komunikacie prasowym Ministerstwa Sprawiedliwości stwierdzono, że skarżący bezzasadnie zakwestionował status innego sędziego powołanego przez Prezydenta Rzeczypospolitej (zob. paragraf 14 powyżej).

325. Po drugie, 28 listopada 2019 roku zastępca rzecznika dyscyplinarnego wszczął postępowanie dyscyplinarne przeciwko skarżącemu i zarzucił mu m.in. uchybienie godności urzędu sędziowskiego z art. 107 ust. 1 ustawy z 2001 r. w związku z wydaniem postanowienia z 20 listopada 2019 roku. Zarzucił, że wydając swoje postanowienie bez podstawy prawnej, skarżący nadużył władzy, przyjmując kompetencje do oceny zgodności z prawem wyborów członków sędziów KRS oraz wykonywania przez Prezydenta Rzeczypospolitej jego prerogatywy do powoływania sędziów. Zastępca rzecznika dyscyplinarnego zarzucił ponadto, że zarządzenie skarżącego stanowiło przestępstwo nadużycia władzy z art. 231 § 1 Kodeksu karnego (zob. paragraf 17 powyżej).

326. Po trzecie, w dniu 29 listopada 2019 roku Prezes Sądu Rejonowego w Olsztynie, sędzia M.N., zarządził jednomiesięczną natychmiastową przerwę w wykonywaniu obowiązków sędziowskich przez skarżącego w związku z postawionymi mu zarzutami dyscyplinarnymi (zob. paragraf 21 powyżej). Trybunał zauważa, że wszystkie wyżej wymienione środki zostały podjęte przez Ministra Sprawiedliwości lub przez osoby mianowane przez niego na stanowiska rzecznika dyscyplinarnego lub prezesa sądu (sędzia M.N.). Trybunał zauważa na marginesie, że sędzia M.N. został wybrany do nowej KRS w dniu 6 marca 2018 roku.

327. Następnie Trybunał ocenił decyzję Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 roku nakazującą zawieszenie skarżącego, która, jak już

stwierdzono powyżej, została wydana przez organ pozbawiony atrybutów "niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego przez prawo" (zob. paragrafy 210 i 214-215 powyżej).

W odniesieniu do samej zaskarżonej decyzji Trybunał zauważa, że główną podstawą zawieszenia skarżącego był zarzut dyscyplinarny związany z wydaniem postanowienia z dnia 20 listopada 2019 roku. Izba Dyscyplinarna zakwalifikowała wydanie tego postanowienia zarówno jako "godzące w godność urzędu sędziowskiego", jak i "oczywiste i rażące naruszenie prawa", o którym mowa w art. 107 ust. 1 ustawy z 2001 r. W tym miejscu Trybunał powtarza, że ustalił już, iż interpretacja i zastosowanie tego przepisu w orzeczeniu Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 roku były oczywiście nieuzasadnione i nie spełniały warunku przewidywalności (zob. paragraf 280 powyżej). Wskazał również, że interpretacja prawa przez sędziów nie powinna powodować odpowiedzialności cywilnej lub dyscyplinarnej, z wyjątkiem przypadków złośliwości i rażącego zaniedbania (zob. paragraf 276 powyżej). Trybunał nie może dostrzec ani jednego, ani drugiego w postanowieniu skarżącego z dnia 20 listopada 2019 roku.

328. Ponadto Trybunał zauważa, że orzeczenie Izby Dyscyplinarnej koncentrowało się głównie na wykazaniu, że skarżący, dążąc do zbadania statusu członków sądowych nowej KRS oraz sędziów powołanych z jej udziałem, działał z oczywistym naruszeniem przepisów procedury cywilnej i Konstytucji (zob. paragrafy 42-43 i 50 powyżej). Trybunał zauważa, że w czasie, gdy Izba Dyscyplinarna wydała swoje orzeczenie, kwestie dotyczące tych zagadnień znajdowały się w centrum debaty publicznej, w szczególności po wydaniu przez TSUE orzeczenia wstępnego z dnia 19 listopada 2019 roku w sprawie *A.K. i inni*, wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2019 roku (nr III PO 7/18) wydanego w następstwie tego ostatniego orzeczenia oraz uchwały interpretacyjnej Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 roku (zob. paragrafy 96-100 i 120-122 powyżej). W orzeczeniach tych dokonano zasadniczych ustaleń co do braku niezależności nowej KRS oraz statusu sędziów powołanych na podstawie jej rekomendacji (zob. paragrafy 96-100 oraz 120-122 powyżej). W opinii Trybunału, Izba Dyscyplinarna albo starała się zlekceważyć znaczenie tych orzeczeń, albo zdecydowała się nie odnosić do nich w ogóle, a miało to miejsce w szczególności w odniesieniu do uchwały interpretacyjnej Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 roku. Zamiast tego Izba Dyscyplinarna skupiła się na ostateczności decyzji Prezydenta Rzeczypospolitej o powołaniu sędziów, podczas gdy skarżący zamierzał przyjrzeć się kwestii niezawisłości i bezstronności sędziego powołanego na podstawie rekomendacji zrekomponowanej KRS (zob. paragrafy 43-45 i 50-51 powyżej). Uczynił to po wydaniu przez TSUE orzeczenia wstępnego z dnia 19 listopada 2019 roku oraz w jego wykonaniu (zob. uwagi w tym zakresie Rzecznika Praw Obywatelskich w paragrafie 80 powyżej).

329. Na podstawie powyższego Trybunał uznaje, że władze, w tym Izba Dyscyplinarna, były zdeterminowane, aby wykazać, że zakwestionowanie statusu sędziów powołanych z udziałem zrekomponowanej KRS naraziłoby każdego z sędziów czyniących to na sankcje. Ten zamiar władz potwierdza przyjęcie przez *Sejm* w dniu 20 grudnia 2019 roku ustawy zmieniającej z 2019 roku, która weszła w życie 14 lutego 2020 roku. Trybunał zauważa, że przyjęcie tej ustawy zbiegło się z postępowaniem w sprawie skarżącego (zob. paragraf 90 powyżej). Ustawa zmieniająca z 2019 roku wprowadziła nowe przewinienia dyscyplinarne dla sędziów, w tym za "działania kwestionujące istnienie stosunku służbowego sędziego, skuteczność jego powołania lub legitymację konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej" (nowy podpunkt 3 w art. 107 ustawy z 2001 roku; zob. paragraf 91 powyżej). Ponadto zakazał on sądowi powszechnemu dokonywania oceny legalności powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań w wymiarze sprawiedliwości (nowy art. 42a ust. 2 ustawy z 2001 r.).

330. W tym kontekście Trybunał uznaje za istotne uwzględnienie rozwoju sytuacji po zawieszeniu skarżącego. Zauważa, że we wspólnej opinii Komisji Weneckiej i Dyrekcji Generalnej Praw Człowieka i Praworządności (DGI) Rady Europy organy te stwierdziły w odniesieniu do odpowiednich przepisów ustawy zmieniającej z 2019 r., że "przepisy te, rozpatrywane łącznie, znacząco ograniczały[ły] możliwość badania kwestii niezawisłości instytucjonalnej polskich sądów przez same te sądy." Ponadto w opinii stwierdzono, że "powyższe przepisy, rozpatrywane łącznie, mają na celu zniweczenie skutków orzeczenia TSUE [z dnia 19 listopada 2019 roku]" (zob. pkt 113 powyżej).

331. Należy również zauważyć, że w marcu 2021 roku Komisja Europejska wszczęła postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w odniesieniu do ustawy zmieniającej z 2019 roku, uznając, że ustawa ta podważa niezależność polskich sędziów i jest niezgodna z zasadą pierwszeństwa prawa UE. Komisja postanowiła również zwrócić się do TSUE o zarządzenie środków tymczasowych do czasu wydania wyroku w tej sprawie. W dniu 14 lipca 2021 roku wiceprezes TSUE wydał postanowienie tymczasowe w sprawie (C204/21 -R, EU:C:2021:593). Polska została zobowiązana do zawieszenia m.in. stosowania podpunktów 2 i 3 art. 107 ust. 1 ustawy z 2001 r. w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą z 2019 roku, które pozwalały na pociągnięcie do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów za to, że badali zgodność z wymogami niezależności i bezstronności sądu ustanowionego uprzednio ustawą, w rozumieniu Artykułu 19 ust. 1 TUE w związku z Artykułem 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Polska została również zobowiązana do zawieszenia m.in. stosowania art. 42a ust. 1 i 2 ustawy z 2001 r., zmienionej ustawą zmieniającą z 2019 r., w zakresie, w jakim zabraniały one sądowi krajowemu sprawdzania zgodności z wymogami Unii Europejskiej dotyczącymi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego

uprzednio ustawą, w rozumieniu Artykułu 19 ust. 1 TUE w związku z Artykułem 47 Karty Praw Podstawowych.

332. Podobną intencję władz można dostrzec w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 roku (sygn. U 2/20), który wykluczył możliwość kontroli przez sądy prawa sędziiego do orzekania wyłącznie na podstawie faktu jego powołania przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek zrekomponowanej KRS (zob. *Reczkowicz*, dz. cyt., §§ 116 i 261). Trybunał Konstytucyjny wydał w 2020 roku dwa inne wyroki dochodzące do tego samego wniosku (z 4 marca 2020 roku, nr. P 22/19 i 2 czerwca 2020 r., no. P 13/19; zob. paragraf 101 powyżej).

333. W swojej ocenie skargi skarżącego na podstawie Artykułu 18 Trybunał musi mieć na uwadze niezawisłość sędziowską, która jest warunkiem wstępnym rządów prawa (zob. *Guðmundur Andri Ástráðsson*, cytowany powyżej, § 239, oraz *Grzęda*, cytowany powyżej, § 298). Powtarza, że musi zwracać szczególną uwagę na ochronę przedstawicieli władzy sądowniczej przed środkami, które mogą zagrozić ich niezależności sądowej i autonomii, biorąc pod uwagę istotne miejsce, jakie władza sądownicza zajmuje wśród organów państwowych w społeczeństwie demokratycznym oraz wagę przywiązywaną do podziału władzy i konieczności zabezpieczenia niezależności władzy sądowniczej (zob. *Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugalia* [GC], nr 55391/13 i 2 inne, § 196, 6 listopada 2018 roku, z dalszymi odniesieniami; *Bilgen przeciwko Turcji*, nr 1571/07, § 58, 9 marca 2021 roku; oraz *Grzęda*, cytowany powyżej, § 302). Trybunał podkreślił, że system Konwencji nie może prawidłowo funkcjonować bez niezależnych sędziów, a zatem zadanie Umawiających się Stron polegające na zapewnieniu niezależności sądowej ma kluczowe znaczenie (zob. *Grzęda*, cyt. powyżej, § 324).

334. W niniejszej sprawie skarżący został zawieszony za wydanie decyzji sądowej, na mocy której zamierzał sprawdzić, czy sędzia pierwszej instancji został powołany zgodnie z prawem i czy spełniał wymóg niezawisłości, innymi słowy, czy spełnione zostały wymogi instytucjonalne Artykułu 6 § 1 Konwencji. Trybunał stwierdza, że uznanie, jak uczyniła to Izba Dyscyplinarna w decyzji z dnia 4 lutego 2020 roku, że taka decyzja sędziowska stanowiła przewinienie dyscyplinarne, które uzasadniało zawieszenie w obowiązkach sędziowskich, należy uznać za sprzeczne z podstawowymi zasadami niezawisłości sędziowskiej i rządów prawa (zob. paragrafy 269 i 280 powyżej dotyczące ustaleń Trybunału w zakresie zgodności z prawem zawieszenia). W jego opinii, odwołanie się do postępowania dyscyplinarnego i ostateczne zawieszenie skarżącego za wydanie postanowienia sądowego, które miało na celu ochronę prawa strony do "niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą", jak zapisano w Artykule 6 § 1 Konwencji, a w równym stopniu w Artykule 45 § 1 Konstytucji RP i Artykule 47 Karty Praw Podstawowych, jest niezgodne z wyżej wymienionymi zasadami. Ponadto Trybunał zauważył

już, w odniesieniu do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z kwietnia 2020 roku, że w jego orzecznictwie nie było przekonującej podstawy do stwierdzenia, że konwencyjne standardy niezawisłości i bezstronności wykluczają uprawnienie "innych sędziów" do ogólnego kwestionowania "prawa sędziego do orzekania" lub do weryfikacji "prawidłowości procedury poprzedzającej powołanie sędziego przez Prezydenta" (zob. *Reczkowicz*, § 261; *Dolińska-Ficek i Ozimek*, § 316; oraz *Advance Pharma*, § 318; wszystkie cytowane powyżej).

335. Trybunał ponownie odwołuje się do wyroku TSUE z dnia 15 lipca 2021 roku w sprawie *Komisja przeciwko Polsce (System dyscyplinarny dla sędziów)* (C-791/19, EU:C:2021:596; zob. pkt 128 powyżej). TSUE stwierdził między innymi, że w celu zachowania niezawisłości sędziowskiej i zapobieżenia sytuacji, w której system dyscyplinarny zostałby odwrócony od swoich zgodnych z prawem celów i byłby wykorzystywany do sprawowania kontroli politycznej nad orzeczeniami sądowymi lub wywierania presji na sędziów, fakt, że orzeczenie sądowe zawierało ewentualny błąd w interpretacji i stosowaniu prawa krajowego lub unijnego lub w ocenie faktów i ocenie dowodów, nie mógł sam w sobie powodować odpowiedzialności dyscyplinarnej danego sędziego (zob. pkt 138 tego wyroku). Warto zauważyć, że TSUE odwołał się do orzeczenia Izby Dyscyplinarnej z dnia 4 lutego 2020 roku w sprawie skarżącego, aby potwierdzić istnienie ryzyka wykorzystania systemu dyscyplinarnego w celu wywarcia wpływu na decyzje sądowe (zob. pkt 149 tego wyroku).

336. Wreszcie Trybunał zauważa, że sprawa dyscyplinarna przeciwko skarżącemu została przywołana w raporcie Komisji Prawnej i Praw Człowieka Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy z dnia 5 stycznia 2021 roku (zob. paragraf 112 powyżej). W swojej wcześniejszej rezolucji z dnia 28 stycznia 2020 roku Zgromadzenie Parlamentarne potępiło fakt wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przeciwko sędziom w wyniku decyzji, które podjęli orzekając w sprawach w swoich sądach (zob. paragraf 110 powyżej). Sprawa skarżącego została również przywołana w sprawozdaniu Stowarzyszenia Sędziów Polskich Iustitia jako przykład prześladowania sędziów w Polsce (zob. paragraf 82 powyżej) oraz skomentowana przez Prezydenta Europejskiego Stowarzyszenia Sędziów (zob. paragraf 81 powyżej).

337. Rząd twierdził, że kwestionowana ingerencja realizowała uzasadniony cel ochrony praw i wolności innych osób (zob. paragraf 298 powyżej). Jednakże, mając na uwadze wszystkie powyższe rozważania, Trybunał jest przekonany, że dominującym celem podjętych wobec skarżącego środków dyscyplinarnych, które doprowadziły do jego zawieszenia, było ukaranie skarżącego i zniechęcenie go do oceny statusu sędziów powołanych na podstawie rekomendacji zrekonstruowanej KRS poprzez zastosowanie odpowiednich standardów prawnych, w tym wynikających z Artykułu 6 § 1 Konwencji.

338. Ponieważ ten ukryty cel jest niezgodny z Konwencją, doszło odpowiednio do naruszenia Artykułu 18 Konwencji w związku z Artykułem 8.

V. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 1 PROTOKOŁU NR. 1 DO KONWENCJI

339. Skarżący zarzucił, że obniżenie jego wynagrodzenia o 40% na okres zawieszenia, w sytuacji gdy okres ten nie był ograniczony w czasie, stanowiło nieproporcjonalną ingerencję w jego prawa majątkowe. Powołał się na Artykuł 1 Protokołu nr 1, który brzmi następująco:

"Każda osoba fizyczna lub prawna ma prawo do spokojnego korzystania ze swego mienia. Nikt nie może być pozbawiony swojej własności, chyba że w interesie publicznym i na warunkach przewidzianych przez ustawę oraz ogólne zasady prawa międzynarodowego".

Poprzednie postanowienia nie będą jednak w żaden sposób ograniczać prawa Państwa do egzekwowania takich ustaw, jakie uzna ono za konieczne dla kontroli wykorzystania majątku zgodnie z interesem ogólnym lub dla zabezpieczenia zapłaty podatków lub innych danin lub kar."

A. Stanowisko rządu

340. Rząd podniósł, że sąd dyscyplinarny, zawieszając skarżącego, obniżył jego wynagrodzenie o 40% przy zastosowaniu art. 129(3) ustawy z 2001 r., a więc zgodnie z warunkami przewidzianymi przez prawo i w interesie publicznym. Zauważono, że jeśli postępowanie dyscyplinarne zostanie umorzone lub zakończone uniewinnieniem, art. 129 ust. 4 tej samej ustawy przewidywał, że wszystkie składniki wynagrodzenia powinny być wyrównane do pełnej kwoty, rozumianej jako wynagrodzenie, którą sędzia otrzymałby bez zawieszenia. Podniesiono, że zawieszenie skarżącego uniemożliwiło mu otrzymanie pełnego wynagrodzenia, ale przedmiotowe obniżenie nie powinno być traktowane jako sankcja, ponieważ miało charakter tymczasowy.

341. W tych okolicznościach oraz zgodnie z orzecznictwem Trybunału, zgodnie z którym Artykuł 1 Protokołu nr 1 miał zastosowanie jedynie do istniejącego stanu posiadania osoby i nie tworzył prawa do nabycia własności, skarga skarżącego na ten przepis była ich zdaniem niezgodna *ratione materiae* z Konwencją. Ponadto, obniżenie wynagrodzenia skarżącego wynikające z jego zawieszenia dotyczyło dochodu, który nie był osiągalny. Nie można było również twierdzić, że był on definitywnie należny. W związku z tym nie doszło do ingerencji i naruszenia jego praw wynikających z Artykułu 1 Protokołu nr 1.

342. W każdym razie, rząd stwierdził, że zaskarżony środek był konieczny do kontroli wykorzystania własności państwowej zgodnie z interesem ogólnym. Byłoby niewłaściwym marnotrawstwem zasobów

wypłacanie pełnego wynagrodzenia osobie, która nie wykonuje swoich obowiązków zawodowych z powodu zawieszenia. Ponadto Rząd utrzymywał, że cały system zapewnia odpowiednie zabezpieczenia w zakresie określenia limitów procentowych, o które wynagrodzenie może zostać obniżone, organu sądowego, który może obniżyć wynagrodzenie oraz zasad mających zastosowanie do dostosowania do pełnego wynagrodzenia w przypadku uniewinnienia lub umorzenia postępowania dyscyplinarnego.

B. Stanowisko strony skarżącej

343. Skarżący podniósł, że w sprawach *Baka przeciwko Węgrom* i *Denisov przeciwko Ukrainie* (obie cytowane powyżej) usunięcie skarżących ze stanowisk prezesów sądów zostało uznane za niezgodne z Konwencją, niemniej jednak było ono prawnie skuteczne w świetle prawa krajowego. Z tego powodu nie mogli oni skutecznie twierdzić, że ich utracone wynagrodzenie jako prezesa sądu stanowiło ich własność. Skarżący podnosił, że jego sprawa różni się od tych spraw, ponieważ uchwałę Izby Dyscyplinarnej w jego sprawie należało uznać za prawnie nieistniejącą. Decyzja Izby Dyscyplinarnej o obniżeniu jego wynagrodzenia nie mogła wywołać skutków prawnych, ponieważ organ ten nie był "niezależnym i bezstronnym sądem ustanowionym przez prawo" w rozumieniu prawa krajowego, prawa UE lub Konwencji. Z tego powodu pozbawienie go własności nie było zgodne z prawem. W związku z tym skarżący nadal był uprawniony do pełnego wynagrodzenia. W tych okolicznościach fakt otrzymywania w praktyce obniżonego wynagrodzenia stanowił ingerencję w jego prawo własności.

C. Ocena Trybunału

344. Trybunał powtarza, że Artykuł 1 Protokołu nr 1 ma zastosowanie jedynie do istniejącego stanu posiadania danej osoby i nie tworzy prawa do nabycia własności (zob. *Stummer przeciwko Austrii* [GC], nr 37452/02, § 82, ECHR 2011). Przyszły dochód nie może być uznany za stanowiący "mienie", chyba że został już uzyskany lub jest definitywnie płatny (zob. *Erkan przeciwko Turcji* (dec.), nr 29840/03, 24 marca 2005 r., oraz *Anheuser-Busch Inc. przeciwko Portugalii* [GC], nr 73049/01, § 64, ECHR 2007I). Zawieszając skarżącego w dniu 4 lutego 2020 roku, Izba Dyscyplinarna obniżyła jego wynagrodzenie o 40% za okres zawieszenia. To obniżenie wynagrodzenia, mające charakter tymczasowy, zostało uchylone decyzją Izby Dyscyplinarnej z dnia 23 maja 2022 roku uchylającą zawieszenie skarżącego. Trybunał zauważa, że w okresie zawieszenia skarżący otrzymywał obniżone wynagrodzenie. Jednakże ta część jego dochodów nie została faktycznie uzyskana. Nie można również twierdzić,

że była ona zdecydowanie należna (zob. *mutatis mutandis*, *Denisov*, cytowany powyżej, § 137).

345. W tych okolicznościach skarga na podstawie Artykułu 1 Protokołu nr 1 jest niezgodna *ratione materiae* z postanowieniami Konwencji w rozumieniu Artykułu 35 § 3 (a) i musi zostać odrzucona zgodnie z Artykułem 35 § 4.

VI. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

346. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

"Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, i jeżeli prawo wewnętrzne danej Wysokiej Umawiającej się Strony pozwala na dokonanie jedynie częściowego zadośćuczynienia, Trybunał, w razie potrzeby, przyzna słuszne zadośćuczynienie stronie poszkodowanej."

A. Szkoda

347. Skarżący domagał się 105.036,88 złotych (równowartość 23.341 euro (EUR)) z tytułu szkody majątkowej odpowiadającej utracie dochodów w okresie do 31 grudnia 2021 roku wynikającej z obniżenia jego wynagrodzenia orzeczonego przez Izbę Dyscyplinarną.

348. Skarżący domagał się również 75.000 euro z tytułu szkody niemajątkowej. Podniósł, że oceniając kwotę zadośćuczynienia z tego tytułu, Trybunał powinien wziąć pod uwagę skalę i wagę naruszeń Konwencji w jego sprawie. Po pierwsze, skarżący został zawieszony przez organ, który został utworzony niezgodnie z prawem i który nie spełniał wymogów niezależności i bezstronności. Po drugie, jego zawieszenie stanowiło bezprawną i nieproporcjonalną ingerencję w jego prawo do dobrego imienia i prawo do kontynuowania rozwoju zawodowego, chronione na mocy Artykułu 8 Konwencji. Odniósł się również do wyjątkowo długiego okresu jego zawieszenia oraz stwierdzeń zawartych w uzasadnieniu uchwały Izby Dyscyplinarnej, które szkodziły jego reputacji. Po trzecie, ingerencja w jego życie prywatne nie służyła żadnemu uzasadnionemu celowi i była motywowana "ukrytym celem" w postaci zastraszenia i zniechęcenia skarżącego i innych sędziów do zbadania legalności powołania i niezawisłości sędziów powołanych niezgodnie z prawem. Jego zawieszenie było zatem częścią kampanii rządu mającej na celu legitymizację bezprawnie powołanych sędziów. Po czwarte, obniżenie wynagrodzenia skarżącego doprowadziło do bezprawnej ingerencji w jego prawo własności. Wreszcie, wszystkie naruszenia Konwencji popełnione w sprawie skarżącego stanowiły poważny atak na rządy prawa - jedną z podstawowych zasad Konwencji.

349. Skarżący podniósł, że kwota zasądzona w ramach szkody niemajątkowej powinna być znacznie wyższa niż w sprawach *Reczkowicz* oraz *Broda i Bojara* (obie cytowane powyżej), ponieważ jego sprawa

dotyczyła naruszeń kilku przepisów Konwencji, a nie tylko Artykułu 6 § 1. Ponadto, naruszenia w jego sprawie miały poważniejszy charakter.

350. Skarżący zwrócił się również do Trybunału o nakazanie władzom polskim, aby zapewniły mu możliwość wznowienia obowiązków sędziowskich i odzyskania pełnego wynagrodzenia w najwcześniejszym możliwym terminie, powołując się na *Oleksandr Volkov przeciwko Ukrainie* (cytowany powyżej) oraz *Kavala przeciwko Turcji* (nr 28749/18, 10 grudnia 2019 r.). Jego zdaniem, w celu zapewnienia pełnej zgodności z Konwencją należało usunąć wszystkie skutki prawne uchwały Izby Dyscyplinarnej.

351. Rząd zwrócił się do Trybunału o odrzucenie roszczeń skarżącego z tytułu obu rodzajów szkód, ponieważ, ich zdaniem, skarga była niedopuszczalna i nie doszło do naruszenia Konwencji. W odniesieniu do roszczenia w zakresie szkody pieniężnej utrzymywano, że roszczenie to było hipotetyczne i spekulatywne.

352. W odniesieniu do roszczenia z tytułu szkody niemajątkowej, Rząd twierdził, że żądane kwoty były wygórowane i nieuzasadnione w świetle okoliczności sprawy oraz orzecznictwa Trybunału w podobnych sprawach. Odnosiły się one, między innymi, do sprawy *Guðmundur Andri Ástráðsson* (cytowanej powyżej), gdzie Wielka Izba uznała, że stwierdzenie naruszenia stanowi samo w sobie wystarczające zadośćuczynienie za poniesione szkody niemajątkowe. Gdyby Trybunał stwierdził naruszenie Konwencji w niniejszej sprawie, Rząd wskazał, że stwierdzenie naruszenia powinno być uznane za wystarczające zadośćuczynienie. Ewentualnie wniesiono, by Trybunał ocenił kwestię słusznego zadośćuczynienia na podstawie swojej praktyki w podobnych sprawach oraz krajowych uwarunkowań ekonomicznych.

353. W odniesieniu do roszczenia skarżącego w zakresie szkody majątkowej, Trybunał odrzucił jego skargę na podstawie Artykułu 1 Protokołu nr 1 do Konwencji jako niezgodną *ratione materiae*. Ponadto nie dostrzega żadnego związku przyczynowego pomiędzy naruszeniami stwierdzonymi w niniejszej sprawie a szkodą majątkową podnoszoną przez skarżącego; dlatego też oddała to roszczenie.

354. Jednakże, dokonując oceny na zasadzie słuszności i mając na uwadze swoje stwierdzenie naruszenia Artykułu 6 § 1, Artykułu 8 i Artykułu 18 w związku z Artykułem 8 Konwencji, Trybunał uważa za zasadne przyznanie skarżącemu kwoty 30.000 euro z tytułu szkody niemajątkowej, powiększonej o ewentualny podatek.

355. W odniesieniu do wniosku skarżącego o wydanie postanowienia, Trybunał zauważa, że 23 maja 2022 roku Izba Dyscyplinarna uchyliła jego zawieszenie i przywróciła mu pełne wynagrodzenie (zob. paragrafy 74 i 78 powyżej). W świetle powyższego rozwoju sytuacji Trybunał nie uważa za konieczne rozpatrywanie wniosku skarżącego.

B. Koszty i wydatki

356. Skarżący nie zgłosił wniosku o przyznanie kosztów i wydatków. W związku z tym Trybunał nie przyznaje żadnych kwot z tego tytułu.

C. Odsetki za zwłokę

357. Trybunał uważa za właściwe, aby domyślna stopa procentowa była oparta na stopie procentowej kredytu marginalnego Europejskiego Banku Centralnego, do której należy dodać trzy punkty procentowe.

Z TYCH POWODÓW TRYBUNAŁ

1. *Uznaje* jednomyślnie, skargę na podstawie Artykułu 6 § 1 Konwencji za dopuszczalną;
2. *Uznaje* większością głosów, że skarga na podstawie Artykułu 8 Konwencji jest dopuszczalna;
3. *Uznaje* większością głosów, że skarga na podstawie Artykułu 18 Konwencji w związku z Artykułem 8 jest dopuszczalna;
4. *Uznaje* za niedopuszczalną skargę w pozostałym zakresie;
5. *Orzeka* jednomyślnie, że doszło do naruszenia Artykułu 6 § 1 Konwencji w zakresie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą;
6. *Orzeka*, stosunkiem głosów pięć do dwóch, że nastąpiło naruszenie Artykułu 8 Konwencji;
7. *Orzeka*, stosunkiem głosów pięć do dwóch, że doszło do naruszenia Artykułu 18 Konwencji w związku z Artykułem 8;
8. *Orzeka* jednomyślnie,
 - (a) że pozwane państwo ma zapłacić skarżącemu, w ciągu trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się ostateczny zgodnie z Artykułem 44 § 2 Konwencji, 30.000 euro (trzydzieści tysięcy euro) plus jakikolwiek podatek, który może być wymagalny, za szkodę niemajątkową, które należy przeliczyć na walutę pozwanego Państwa po kursie obowiązującym w dniu płatności;
 - (b) że od upływu wspomnianych wyżej trzech miesięcy do momentu rozliczenia od powyższej kwoty należne będą odsetki proste według

stopy równej stopie oprocentowania kredytu marginalnego Europejskiego Banku Centralnego obowiązującej w tym okresie powiększonej o trzy punkty procentowe;

9. *Oddala* stosunkiem głosów cztery do trzech pozostałą część żądania skarżącego o słuszne zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i powiadomiono pisemnie w dniu 6 października 2022 roku, zgodnie z Regułą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Renata Degener
Sekretarz

Marko Bošnjak
Prezes

Zgodnie z Artykułem 45 § 2 Konwencji i Regułą 74 § 2 Regulaminu Trybunału, następujące opinie odrębne zostały załączone do niniejszego wyroku:

- (a) Wspólna opinia częściowo zbieżna i częściowo odrębna sędziów Wojtyczka i Paczolaya;
- (b) Wspólna częściowo odrębna opinia sędziów Bošnjaka, Schembri Orlanda i Ktistakisa.

M.B.
R.D.

WSPÓLNA OPINIA CZĘŚCIOWO ZBIEŻNA, CZĘŚCIOWO ODRĘBNA SĘDZIÓW WOJTYCZKA I PACZOLAJA

Z całym szacunkiem nie zgadzamy się z poglądem, że Artykuł 8 ma zastosowanie w niniejszej sprawie. Ponieważ przepis ten nie ma zastosowania, nie mógł zostać naruszony. Ponadto, żadne kwestie nie mogły powstać na mocy Artykułu 18 w związku z Artykułem 8. W rezultacie skargi na podstawie Artykułu 8 i na podstawie Artykułu 18 w związku z Artykułem 8 są - naszym zdaniem - niedopuszczalne. Chcielibyśmy również wyrazić pewne zastrzeżenia dotyczące uzasadnienia na podstawie Artykułu 6.

1. Artykuł 6

1.1. Odnosząc się do zarzutów podniesionych na podstawie Artykułu 6, zgadzamy się, że przepis ten ma zastosowanie w niniejszej sprawie, ponieważ krajowe postępowanie dyscyplinarne dotyka podmiotowych praw cywilnych skarżącego, związanych z jego zatrudnieniem, a w szczególności z prawem do wykonywania pracy w zamian za wynagrodzenie w ustalonej wysokości.

1.2. Zgadzamy się, że w niniejszej sprawie doszło do naruszenia Artykułu 6, chociaż opisalibyśmy naruszenie tego przepisu inaczej niż większość.

Trybunał ustanowił następujący standard w ramach Artykułu 6: "w przypadku, gdy organ orzekający rozstrzygający spory dotyczące "praw i obowiązków cywilnych" nie spełnia pod jakimś względem wymogów Artykułu 6 § 1, nie można stwierdzić naruszenia Konwencji, jeśli postępowanie przed tym organem podlega późniejszej kontroli organu sądowego, który ma "pełną jurysdykcję" i zapewnia gwarancje Artykułu 6 § 1" (zob. *Fazia Ali przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, no. 40378/10, 20 października 2015 roku; zobacz także, wśród innych organów, *Albert i Le Compte przeciwko Belgii*, 10 lutego 1983 roku, § 29, Seria A nr 58; *Sigma Radio Television Ltd przeciwko Cyprowi*, nr 32181/04 i 35122/05, § 15, 21 lipca 2011 roku; oraz *Gautrin i Inni przeciwko Francji*, 20 maja 1998 roku, § 57, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-III).

Artykuł 6 w jego cywilnym brzmieniu nie wymaga, aby wszystkie środki dyscyplinarne naruszające prawa obywatelskie były nakładane przez sąd, ale osoba kwestionująca takie środki musi mieć dostęp do sądu w rozumieniu Artykułu 6.

W związku z tym, zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Trybunału, prawa skarżącego chronione przez Artykuł 6 zostały naruszone nie dlatego, że jego sprawa była rozpatrywana (od pierwszej instancji) przez skład orzekający Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, ale dlatego, że nie miał

on możliwości zaskarżenia odpowiednich środków przed organem sądowym spełniającym kryteria Artykułu 6.

2. Artykuł 8

2.1. Jak słusznie zauważyła większość, ogólne zasady dotyczące możliwości zastosowania Artykułu 8 do sporów związanych z zatrudnieniem zostały podsumowane przez Trybunał w sprawie *Denisov przeciwko Ukrainie* [GC], nr 76639/11, 25 września 2018 roku (zob. paragraf 227). Cytat w uzasadnieniu należy uzupełnić o następujący cytat z tej sprawy (podkreślenie dodane):

"114. Nieodłączną cechą podejścia opartego na konsekwencjach w ramach Artykułu 8 jest zatem to, że przekonujące dowody wskazujące, że próg dotkliwości został osiągnięty, muszą być przedstawione przez skarżącego. Jak stwierdziła Wielka Izba, **skarżący są zobowiązani do zidentyfikowania i wyjaśnienia konkretnych reperkusji w ich życiu prywatnym oraz charakteru i zakresu ich cierpienia, a także do uzasadnienia takich zarzutów w odpowiedni sposób** (zob. *Gillberg*, cyt. powyżej, §§ 70-73). Zgodnie z wymogiem wyczerpania krajowych środków odwoławczych, takie zarzuty **muszą być wystarczająco podniesione na poziomie krajowym.**"

Konieczne jest również podkreślenie następujących zasad ustanowionych tam w paragrafie 116 (podkreślenie dodane):

"Do wnioskodawcy należy **przekonujące wykazanie, że w jego przypadku próg ten został osiągnięty.** Skarżący musi przedstawić **dowody potwierdzające konsekwencje zaskarżonego środka.** Trybunał uzna, że Artykuł 8 ma zastosowanie tylko wtedy, gdy konsekwencje te są bardzo poważne i wpływają na jego życie prywatne w bardzo znacznym stopniu."

Ustanowione w tym wyroku progi merytoryczne i dowodowe są celowo umieszczone bardzo wysoko (tamże, § 116, podkreślenia):

"Trybunał przyjmie, że Artykuł 8 ma zastosowanie tylko wtedy, gdy te konsekwencje są **bardzo poważne** i wpływają na jego życie prywatne w **bardzo znaczącym stopniu**".

Celem Wielkiej Izby w tej sprawie było wyraźnie znaczne ograniczenie zakresu stosowania Artykułu 8 w kontekście stosunków pracy. Po pierwsze, jeżeli powody nałożenia środka wpływającego na życie zawodowe jednostki nie są związane z jej życiem prywatnym, Artykuł 8 ma zastosowanie w sporach dotyczących zatrudnienia jedynie w wyjątkowych okolicznościach, gdy życie prywatne jest naruszone w bardzo znacznym stopniu. Po drugie, Trybunał odrzuca domniemanie, że środek wpływający na życie zawodowe jednostki "automatycznie" generuje problem w sferze życia prywatnego (tamże, § 113). Po trzecie, ciężar dowodu w takich przypadkach spoczywa w całości na skarżącym. Po czwarte, próg dowodowy określony przez Trybunał jest bardzo wymagający, ponieważ wnioskodawca musi wykazać "konkretne reperkusje".

2.2. Zwracamy uwagę, że orzecznictwo Izby dotyczące możliwości zastosowania Artykułu 8 do sporów pracowniczych dotyczących sędziów i prokuratorów jest dwojakie.

W niektórych sprawach Izby, Trybunał stosuje literalnie standardy dowodowe ustanowione przez Wielką Izbę w sprawie *Denisov* (cytowanej powyżej) i oświadcza, że próg możliwości zastosowania Artykułu 8 nie został osiągnięty (zob. decyzja w sprawie *J.B. i inni przeciwko Węgrom*, nr 45434/12 i 2 inne, 27 listopada 2018 r., oraz wyroki w sprawach *Miroslava Todorova przeciwko Bułgarii*, nr. 40072/13, 19 października 2021 roku, oraz *Camelia Bogdan v. Rumunia*, no. 36889/18, 20 października 2020 roku; porównaj także, poza kontekstem sądowym, *Ballıktaş Bingöllü v. Turcja*, nr 76730/12, 22 czerwca 2021 roku oraz *Gražulevičiūtė v. Litwa*, no. 53176/17, 14 grudnia 2021).

W innych sprawach Izby Trybunał odchodzi od standardów dowodowych ustanowionych w sprawie *Denisov* (cytowanej powyżej) i - nie wymagając ani nie rozważając dowodów uzasadniających konsekwencje zaskarżonych środków - opiera się na samym domniemaniu, że środki dyscyplinarne lub inne podjęte wobec sędziego mają poważne konsekwencje dla życia prywatnego skarżącego (zob. *Xhoxhaj v. Albania*, nr 15227/19, 9 lutego 2021 roku; *Polyakh i Inni przeciwko Ukrainie*, nr 58812/15 i 4 inne, 17 października 2019 roku; oraz *Gumenyuk i Inni przeciwko Ukrainie*, nr 11423/19, 22 lipca 2021 roku; porównaj także, poza kontekstem sądowym, *Namazov przeciwko Azerbejdżanowi*, nr 74354/13, 30 stycznia 2020 roku, oraz *Bagirov przeciwko Azerbejdżanowi*, nr 81024/12 i 28198/15, 25 czerwca 2020 roku).

Chociaż Izby nie są prawnie związane ogólnymi zasadami ustanowionymi przez Wielką Izbę, nie widzimy wystarczającego powodu, aby w niniejszej sprawie odstąpić od ogólnych zasad ustanowionych w sprawie *Denisov* (cytowanej powyżej). W każdym razie warto byłoby podjąć próbę ponownego ujednoczenia rozbieżnego orzecznictwa na poziomie Wielkiej Izby.

2.3. Skarżący w swoich uwagach z dnia 20 września 2021 roku (na str. 36- 37) wskazał krótko na wypowiedzi sędziów zagrażające jego reputacji oraz na finansowe konsekwencje zaskarżonych środków, a ponadto powołał się na domniemanie zastosowane w sprawie *Gumenyuk* (cytowanej powyżej), że "uniemożliwienie sędziom Sądu Najwyższego wykonywania obowiązków zawodowych stanowiło ingerencję w ich prawo do życia prywatnego, nawet jeśli taki środek nie miał wpływu na ich reputację lub sytuację finansową". Nie przedstawiono żadnych konkretnych dowodów co do skutków dla życia prywatnego skarżącego. Skarżący nie wskazał i nie wyjaśnił konkretnych reperkusji dla jego życia prywatnego oraz charakteru i zakresu jego cierpienia, ani nie uzasadnił takich zarzutów w odpowiedni sposób. Nie wykazał również, że osiągnięty został próg dotkliwości

powodujący możliwość zastosowania Artykułu 8. Ponadto, krajowe i międzynarodowe materiały cytowane w wyroku, a zwłaszcza w paragrafach 82 i 112, pokazują, że skarżący nadal cieszy się wysoką reputacją zawodową zarówno w Polsce, jak i za granicą.

2.4. Stosując ogólne standardy merytoryczne i dowodowe ustanowione w sprawie *Denisov przeciwko Ukrainie* (cytowanej powyżej), jesteśmy zmuszeni stwierdzić, że Artykuł 8 nie ma zastosowania w niniejszej sprawie.

3. Artykuł 18 w związku z Artykułem 8

3.1. Większość uważa, że doszło do naruszenia Konwencji w związku z Artykułem 8 Konwencji. To ustalenie wywołuje trzy uwagi.

3.2. Po pierwsze, ponieważ - naszym zdaniem - Artykuł 8 nie ma zastosowania w niniejszej sprawie, Artykuł 18 również nie ma zastosowania. *A fortiori*, Artykuł 18 w połączeniu z Artykułem 8 nie mógł zostać naruszony.

3.3. Po drugie, zagadnienie prawne na gruncie Artykułu 8 dotyczy konsekwencji dla życia prywatnego skarżącego.

Jak wyjaśnił Trybunał w sprawie *Denisov* (cyt. wyżej, § 107),

"Gdy powody nałożenia środka wpływającego na życie zawodowe jednostki nie są związane z jej życiem prywatnym, kwestia na podstawie Artykułu 8 może nadal występować w zakresie, w jakim kwestionowany środek ma lub może mieć poważne negatywne skutki dla życia prywatnego jednostki".

Tak jest w tym przypadku: zaskarżony środek nie stanowi bezpośredniego ograniczenia życia prywatnego, ale większość uważa go za środek mający wpływ na życie prywatne skarżącego. Skutki te powstają tu niejako *rykoszetem*. Zaskarżony środek realizuje pewne cele poza sferą życia prywatnego i przede wszystkim wywołuje skutki poza tą sferą, ale - zdaniem większości - wywołuje również pewne istotne skutki uboczne w życiu prywatnym. Wątpliwe jest, czy Artykuł 18 może w ogóle mieć zastosowanie do środków realizujących cele wykraczające poza sferę życia prywatnego i wywołujących przede wszystkim skutki poza tą sferą, ale mających dalsze konsekwencje dla życia prywatnego. Kwestia ta wymagałaby głębszej refleksji.

3.4. Po trzecie, w uzasadnieniu stwierdza się, co następuje:

"337. ... Jednakże, mając na uwadze wszystkie powyższe rozważania, Trybunał jest przekonany, że dominującym celem podjętych wobec skarżącego środków dyscyplinarnych, które doprowadziły do jego zawieszenia, było ukaranie skarżącego

i zniechęcenie go do oceny statusu sędziów powołanych z rekomendacji zrekomponowanej KRS poprzez zastosowanie odpowiednich standardów prawnych, w tym wynikających z Artykułu 6 § 1 Konwencji.

338. Ponieważ ten ukryty cel jest niezgodny z Konwencją, odpowiednio doszło do naruszenia Artykułu 18 Konwencji w związku z Artykułem 8."

Zgadzamy się z naszymi kolegami, że wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej powinny być wykonywane. Zwracamy jednak w tym kontekście uwagę, że Artykuł 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności nigdy nie był i nie może być interpretowany jako uprawniający *per se* każdego sędziego do oceny statusu innych sędziów rozpoznających tę samą sprawę. Realizacja standardów Artykułu 6 jest kwestią prawa wewnętrznego. Może być również materią regulowaną przez prawo organizacji międzynarodowych, którym państwa przekazały suwerenne uprawnienia w tym zakresie. Artykuł 6 jako taki nie stoi na przeszkodzie uchwalaniu przez państwa przepisów określających specjalne procedury oceny statusu sędziów i przyznawania jurysdykcji w tym zakresie tylko niektórym sądom, przy jednoczesnym wyłączeniu jurysdykcji innych w tej samej dziedzinie. Podział jurysdykcji w tej dziedzinie między różne sądy jest uprawnieniem dyskrecyjnym należącym do zainteresowanych państw lub do organizacji międzynarodowych, którym państwa przekazały swoje suwerenne uprawnienia.

Powstaje również pytanie, czy w sprawach cywilnych przedmiotowa ocena powinna być dokonywana przez sąd *proprio motu*, czy tylko na wniosek jednej lub kilku stron. Strony postępowania cywilnego mogą przecież woleć zrzec się swoich praw w tym zakresie i zdecydować się na przedstawienie swojej sprawy organowi, który nie spełnia wszystkich kryteriów Artykułu 6 (zob. np. *Deweer v. Belgia*, 27 lutego 1980 r., § 49, Seria A nr 35; *Pastore v. Włochy* (dec.), no. 46483/99, 25 maja 1999; oraz *Transado - Transportes Fluviais Do Sado, S.A. v. Portugalia* (dec.), no. 35943/02, 16 grudnia 2003).

W tym kontekście środki mające na celu zniechęcenie sędziów do oceny statusu innych sędziów nie mogą być uznane - w sposób ogólny i kategoryczny - za koniecznie niezgodne z Konwencją tylko ze względu na ich cel. Kwestia ta jest znacznie bardziej złożona i zasługiwałaby na znacznie dokładniejszą analizę.

4. Wnioski

Podjęcie przyjęte przez większość po raz kolejny rozszerza zakres stosowania Artykułu 8 w oderwaniu od zasad określonych w sprawie *Denisov przeciwko Ukrainie* (cyt. powyżej). Możemy jedynie zgodzić się z następującym poglądem wyrażonym przez sędziego Kūrisa w jego błyskotliwej opinii odrębnej (pkt 14) w sprawie *Erményi przeciwko*

Węgrom, nr 22254/14, 22 listopada 2016 r., która również dotyczyła środków wpływających na życie zawodowe sędziów:

"Perspektywa badania prywatności w kategoriach prawa i wartości chronionej przez Artykułu 8 musi powrócić do swojego naturalnego kąta. Przedstawiając to obrazowo, 8 należy rzeczywiście postrzegać jako

8

a nie - jak to coraz częściej bywa - jak znak nieskończoności:

∞ "

WSPÓLNA CZĘŚCIOWO ODREBNA OPINIA SĘDZIÓW BOŠNJAKA, SCHEMBRI ORLANDA I KTISTAKISA

1. Głosując za stwierdzeniem naruszenia Artykułu 6 § 1, Artykułu 8 i Artykułu 18 Konwencji, głosowaliśmy przeciwko oddaleniu roszczenia skarżącego o odszkodowanie pieniężne z tytułu tych naruszeń (zob. punkt 9 sentencji).

2. Skarżący domagał się 105.036,88 złotych (równowartość 23.341 euro (EUR)) z tytułu szkody majątkowej odpowiadającej utracie dochodu w okresie do 31 grudnia 2021 roku wynikającej z obniżenia jego wynagrodzenia orzeczonego przez Izbę Dyscyplinarną. Trybunał odrzucił skargę skarżącego w tym zakresie z uwagi na to, że skarga na podstawie Artykułu 1 Protokołu nr 1 do Konwencji została uznana za niezgodną *ratione materiae*, a ponadto, że nie dostrzegł żadnego związku przyczynowego pomiędzy naruszeniami stwierdzonymi w niniejszej sprawie a szkodą majątkową podnoszoną przez skarżącego (zob. paragraf 353).

3. Izba jednogłośnie uznała skargę z Artykułu 1 Protokołu nr 1 za niedopuszczalną. Nie jest naszą intencją weryfikacja ustaleń Trybunału dotyczących Artykułu 6 § 1, 8 i 18, czy Artykułu 1 Protokołu nr 1, ponieważ w pełni zgadzamy się ze wszystkimi zarzutami, jak założono.

4. Z całym szacunkiem nie zgadzamy się jednak z wnioskami przedstawionymi dla uzasadnienia oddalenia roszczenia skarżącego w zakresie szkody majątkowej.

5. Skarżący w tej sprawie był przedstawicielem polskiego wymiaru sprawiedliwości, który został zawieszony w pełnieniu funkcji przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego w związku z wykonywaniem uprawnień sędziowskich. Dokładniej rzecz ujmując, zawieszenie było związane z wydaniem przez skarżącego z urzędu postanowienia o zażądaniu przedstawienia kopii list poparcia dla kandydatów na sędziów do nowej Krajowej Rady Sądownictwa (KRS), którzy zostali następnie wybrani przez *Sejm* w dniu 6 marca 2018 roku. Rozpatrywane w kontekście sporu zawieszenie było środkiem dyscyplinarnym wydanym w związku z wydaniem orzeczenia sędziowskiego. Zawieszenie pozostawało w mocy od 4 lutego 2020 roku do 23 maja 2022 roku, w którym to czasie skarżący poniósł 40% spadek wynagrodzenia (zob. odpowiednio paragrafy 40 i 74).

6. Słuszne zadośćuczynienie jest przyznawane, na mocy Artykułu 41 Konwencji, tak aby zrekompensować skarżącemu rzeczywistą szkodę ustaloną jako następstwo naruszenia. W tym zakresie może ono obejmować szkodę majątkową, szkodę niemajątkową oraz koszty i wydatki. Prawdą jest, że Artykuł 41 uznaje przyznanie słusznego zadośćuczynienia za kwestię dyskrecjonalną ze strony Trybunału, biorąc pod uwagę okoliczności sprawy i charakter naruszenia. Ponadto, Artykuł 41 uruchamia tę swobodę,

jeśli prawo wewnętrzne państwa członkowskiego pozwala w danym przypadku na jedynie częściowe zadośćuczynienie.

7. Wychodząc z tego założenia, Trybunał nie jest wykluczony z przyznania zadośćuczynienia pieniężnego, które stanowi istotny element zasady *restitutio in integrum*, przy stwierdzeniu naruszenia Artykułów 6 i 8, w niniejszej sprawie. Trybunał nie jest również wykluczony z uciekania się do sprawiedliwej metody zadośćuczynienia (porównaj *Baka przeciwko Węgrom* [GC], nr 20261/12, § 191, 23 czerwca 2016 roku), ani z zastrzeżenia sprawy do rozstrzygnięcia w przyszłości (porównaj *Oleksandr Volkov przeciwko Ukrainie*, nr 21722/11, § 211, ECHR 2013).

8. Mamy na uwadze, że naruszenia, które zostały stwierdzone w niniejszej sprawie, mają fundamentalne znaczenie dla właściwej gwarancji praworządności, mającej zastosowanie do postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów. W takim kontekście stwierdzenie naruszenia nabiera istotnego znaczenia. Jednakże Trybunał nie zdecydował się na stwierdzenie, że stwierdzenie naruszenia jest wystarczające samo w sobie, jak mógłby to zrobić, ale raczej oddalił żądanie i to w tej kwestii się nie zgadzamy.

9. W niniejszej sprawie art. 129 ust. 4 ustawy o ustroju sądów powszechnych stanowi, że "[w] przypadku gdy postępowanie dyscyplinarne zostało umorzone lub zakończyło się uniewinnieniem, wszystkie składniki uposażenia lub wynagrodzenia podlegają waloryzacji do pełnej wysokości". Decyzja o odrzuceniu skargi nie została jednak wydana na tej podstawie, lecz z uwagi na brak związku przyczynowego pomiędzy stwierdzonymi w niniejszej sprawie naruszeniami a podnoszoną przez skarżącego szkodą majątkową.

10. Tymczasem utrata wynagrodzenia była bezpośrednią konsekwencją zawieszenia skarżącego w pełnieniu funkcji, orzeczonego w postępowaniu, które zostało uznane za niezgodne z Konwencją. Co więcej, postępowanie dyscyplinarne było bezpośrednią konsekwencją sprawowania przez skarżącego władzy sądowniczej zgodnie z wypełnianiem przez niego, jako sędziego, obowiązków dążenia do utrzymania rządów prawa. Gdy podstawa prawna zawieszenia została pozbawiona legalności, wynikało z tego, że konsekwencje tego zawieszenia mogły być bezpośrednio przypisane do naruszenia.

11. Konsekwencje te nie ograniczały się do jego pozycji zawodowej i renomy, ale miały też niewątpliwie charakter finansowy. Ponadto suma ta mogła być obliczona na podstawie określonego okresu, w którym doszło do potrącenia. Każda taka suma mogła zostać zasądzona z zastrzeżeniem, że gdyby skarżący był uprawniony do przywrócenia wynagrodzenia w całości i ze skutkiem wstecznym, wówczas sądy krajowe powinny uwzględnić również kwotę zasądzoną przez Trybunał.